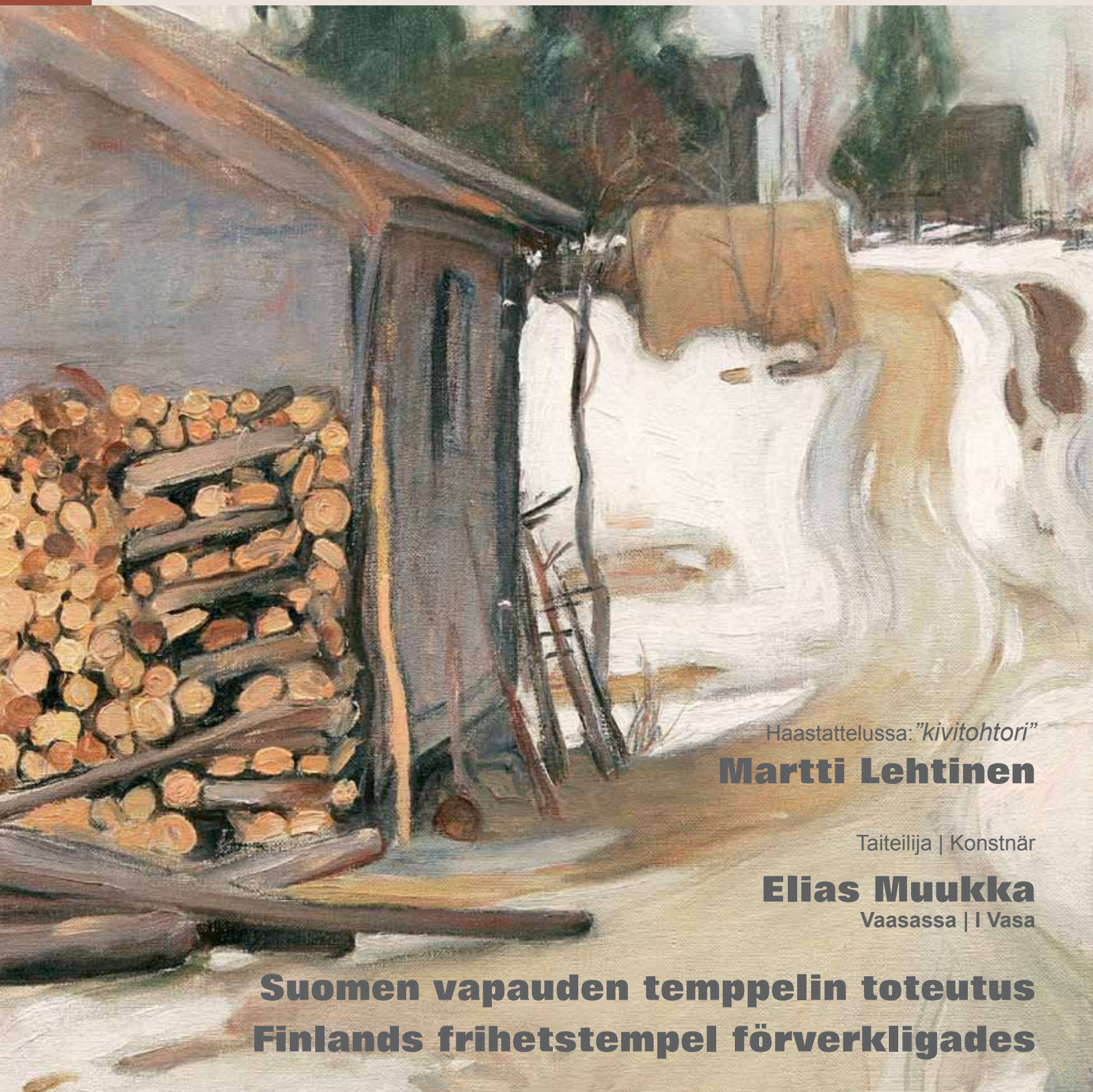

Kapsäkki Kappsäcken

Haastattelussa: "kivitohtori"

Martti Lehtinen

Taiteilija | Konstnär

Elias Muukka

Vaasassa | I Vasa

**Suomen vapauden temppelin toteutus
Finlands frihetstempel förverkligades**

Sisältö | Innehåll

- 3 Lukijalle | Till läsaren
- 4 Pohjanmaan museon kulttuuriympäristöpalkinto Tapani Lehtoluodolle
Österbottens museums kulturmiljöpris till Tapani Lehtoluoto
- 5 Pohjanmaan museon rakennus ja kulttuuriympäristöinventoinnit
Österbottens museums byggnads- och kulturmiljöinventeringar
- 6 Selvaakitalot Vaasassa | Selvaag hus i Vasa
- 8 Karl Hedmanin taidekokoelma julkaistu kirjana
- 9 Karl Hedmans konstsamling har publicerats i bokform
- 10 Taiteilija Elias Muukka Vaasassa
- 12 Konstnär Elias Muukka i Vasa
- 13 Oravais historiska förening rf: Historisk matupplevelse
- 14 Suomen vapauden temppelin toteutus
- 15 Finlands frihetstempel förverkligades
- 16 Paimintoja valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista
kulttuuriympäristöistä pohjanmaan alueella
- 17 Axplock ur byggda kulturmiljöer av riksintresse i Österbotten
- 18 Haastattelussa: kivitohtori Martti Lehtinen
- 22 Gunnel Nymanin "Helminauha" | Gunnel Nymans "Pärlbandet"
- 23 Vaasan työväenmuseo esittelee vaasalaista moottorinrakennustaitoa
Vasa arbetarmuseum visar upp motorbyggnadskonsten i Vasa.
- 24 Nytt på det arktiska museet Nanoq | Uutta Arktinen museo Nanoqissa
- 24 Merenkurkun maailmanperintö ja Terranova museossa
Världsarvet Kvarkens skärgård och Terranova i museet
- 25 Terranova – Kvarkens naturcentrum och världsarvsutställning
- 26 Landthandelutställningen blir färdig nästa sommaren 2010
Maakauppmuseonäyttely avataan kesällä 2010
- 27 Ajankohtaista arkeologiasta
- 28 Aktuellt om arkeologi
- 30 Meriarkeologit tekivät tutkimussukelluksia Vaasassa ja Mustasaarella
- 31 Marinarkeologerna gör forskningsdykningar i Vasa och Korsholm
- 32 Ajankohtaista | Aktuellt
- 34 Teater vid Korsholmens spetälskehospital | Teatteria Korsholmenin spitaalisairaalan alueella
- 36 Kapteeninlusikka | Kaptenssked
- 37 Runebergs stuga 200 år
- 38 Museoseminaari keräsi väkeä Pohjanmaalta
- 40 Museiseminarium samlade deltagare från Österbotten
- 42 Arne Naess ja syväekologia
- 43 Koulussa kuin ennenvanhaan | I skolan som under den gamla goda tiden
- 44 Museorakennuksien korjausta tuettiin | Reparation av museibyggnader understöddes
- 45 Museoviraston entistämisavustukset vuonna 2009 Pohjanmaalla
Museiverkets behovsprövade restaureringsbidrag för år 2009 i Österbotten
- 46 ITE-taidetta - ANNAN konst
- 48 Kilen -40 år med kultur och tradition | Kiili - 40 vuotta kulttuuria ja perinnettä
- 49 Stundars gör tidsresa på nätet | Stundars tekee aikamatkan verkossa
- 50 Vaihtuvat näyttelyt ja tapahtumat 2010 Tillfälliga utställningar och evenemang

Kannen kuva/Pärmbild

Pekka Halonen: Kotitie ja halkipino – Hemväg och vedtrave 1906.

Hedmanin kokoelmat/Hedmanska samlingar (PM/ÖM)

Pekka Halonen (1865-1933) oli suomalainen taidemaalari ja professori. Hänet tunnetaan maisemamaalauksistaan, etenkin suomalaisen talvisen luonnon ja lumisen metsän kuvaajana. Hän on maalannut myös alttaritauluja.

Museokatu 3 - 4, 65100 Vaasa

Museigatan 3, 65100 Vasa

Postiosoite: PL 3, 65101 Vaasa

Postadress: Pb 3, 65101 Vasa

Puhelin: (06) 325 3800

Telefon: (06) 325 3800

Telekopio: (06) 325 3784

Telefax: (06) 325 3784

Sähköposti: museoinfo@vaasa.fi

E-post: museoinfo@vaasa.fi

Internet: www.museo.vaasa.fi

Kapsäkki – Kappsäcken

Pohjanmaan museon tiedotuslehti
Österbottens museums informationsblad

Seuraava numero ilmestyy syksyllä 2010.
Följande nummer utkommer på hösten 2010.
Lehti on luettavissa myös museon nettisivuilta.
Tidningen kan läsas också från museets websidor.

Päätoimittaja/Huvredaktör: Kaj Höglund
Käännökset/Översättningar: Vaasan kaupungin kielenkääntäjä Vasa stads översättningsbyrå ja Pohjanmaan museo / och Österbottens museum Kaj Höglund, Susanne Öst, Sofie Sundell
Ulkoasu/Layout: Graafiset palvelut/Grafiska tjänster. Anita Kataja, www.anitakataja.fi
Kirjapaino/Tryck: Fram, Vaasa. www.fram.fi
Painos/ Upplaga: --- /kpl/st

ISSN 1235-4201

Lukijalle • Till läsaren

Pitkän tauon jälkeen Pohjanmaan museon tiedotuslehti Kapsäkki ilmestyy jälleen!

Lehteä on ehditty kaivata museoväen keskuudessa ja myös maakunnassa päätellen siitä, että olemme saaneet useita artikkeleita toimialueen museoista, jotka haluavat kertoa toiminnastaan, näyttelyistään ja muista uutisistaan. Artikkeleita tuli määräaikaan mennessä niin paljon, että osa joudutaan julkaisemaan seuraavassa numerossa. Kiitos kaikille artikkeleita kirjoittaneille!

Lehden päätarkoitus on alueen museoasioista tiedottaminen ja samalla alueen museoiden ja museoväen yhteenkuuluvuuden lisääminen ja tunnetuksi tekeminen. Tarkoitus on edelleen käsitellä alueemme monipuolista museokenttää (kulttuurihistoria, taide ja luonto) kiinnostavia aiheita, ajankohtaisia kuulumisia sekä uutisia, jotka voivat liittyä esimerkiksi kulttuurihistoriaan, kulttuuriympäristöihin, rakennuksiin ja arkkitehtuuriin sekä taiteeseen että luonnontieteisiin. Lehdessämme voi olla haastatteluja, projektiesittelyitä, kyselyitä tai jollain tavalla museoalaan liittyviä artikkeleita.

Käsissänne olevassa lehdessä on hyvin monipuolista ja kiinnostavaa luettavaa aina haastatteluista, taidehistoriallisista ja kulttuurihistoriallisista artikkeleista paikallismuseoasioihin ja –uutisiin. Olemme iloisia, että saimme ”Kivitohtori”, professori Martti Lehtisen haastattelun ja Dan Holmin artikkelin ”Vapaudentemppelein kohtalosta” tähän lehteen. Ajankohtainen on myös Marianne Koskimies-Envallin artikkeli ”Taiteilija Elias Muukka Vaasassa”. Myös luonnontieteellinen osastomme ”Terranova” sekä Unescon Merenkurkun maailmanperintöalue ovat ensi kertaa Pohjanmaan museon lehdessä esittelyssä. Myös lehden muut artikkelit ovat yhtä mielenkiintoisia ja kuinka ollakaan, ruokakulttuuri on vahvasti edustettuna.

Pohjanmaan museossa eletään haasteellisia ja mielenkiintoisiaakin aikoja mm. säästövaatimusten, mahdollisten organisaatiomuutosten ja tulevan johtajavaihdoksen vuoksi. Positiivisena uutisena kerrottakoon, että Pohjanmaa museo on saanut luvan palkata museopedagogin.

Efter en lång paus utkommer Österbottens museums informationstidning Kappsäcken igen!

Bland museifolk har man hunnit sakna tidningen och även i landskapet, av alla de artiklar som inkommit från museerna i verksamhetsområdet att döma, där museerna vill berätta om sin verksamhet, sina utställningar och andra nyheter. Inom den utsatta tiden inkom så många artiklar att vi är tvungna att publicera en del i följande nummer. Tack till alla artikelskribenter!

Det huvudsakliga syftet med tidningen är att informera om museiärenden och samtidigt att öka samhörigheten bland museerna och museifolket och göra museerna kända för allmänheten. Avsikten är fortfarande att behandla vår regions mångsidiga museifält (kulturhistoria, konst och natur), intressanta teman, aktuella händelser samt nyheter som t.ex. kan ansluta sig till kulturhistoria, kulturmiljöer, byggnader och arkitektur samt konst och naturvetenskaper. I vår tidning kan finnas intervjuer, projektpresentationer, förfrågningar eller andra till museiområdet anslutande artiklar.

Tidningen som ni håller i er hand är mångsidig och innehåller mycket intressant, i den finns allt från intervjuer, artiklar om konst- och kulturhistoria till lokalmuseiärenden och – nyheter.

Vi är glada att vi fick ”Stendoktor”, professor Martti Lehtinens intervju och Dan Holms artikel ”Finlands frihetstempel förverkligades” i den här tidningen. Aktuell är också Marianne Koskimies-Envalls artikel ”Konstnär Elias Muukka i Vasa”. Även vår naturvetenskapliga avdelning Terranova samt Unescos världsarv Kvarkens skärgård presenteras för första gången i Österbottens museums tidning. De andra artiklarna i tidningen är lika intressanta och matkulturen är välrepresenterad

Österbottens museum genomgår utmanande och intressanta tider bl.a. med inbesparingskrav, eventuella organisationsförändringar och ett framtida chefsbyte. Som en positiv nyhet kan nämnas att Österbottens museum har fått tillstånd att anställa en museipedagog.

Seuraava numero ilmestyy syksyllä 2010.

Följande nummer utkommer på hösten 2010.

**Antoisia lukuhetkiä!
Med önskan om trevliga lästunder!**

Kaj Höglund

Kuvassa vasemmalta/På bilden från vänster: Anne Majaneva-Virkola, Tapani Lehtoluoto, Kaj Höglund, Pentti Risla, Marianne Koskimies-Envall ja Tom Gullberg.

Kuva/Bild: Erkki Salminen/Pohjanmaan museo

Pohjanmaan museon kulttuuriympäristöpalkinto Tapani Lehtoluodolle

Pohjanmaan museon johtokunta päätti joulukuussa 2009 myöntää Pohjanmaan museon Axel kulttuuriympäristöpalkinnon erikoissuunnittelija Tapani Lehtoluodolle pitkäjänteisestä työstä rakennussuojelun hyväksi.

■ Lehtoluoto on toiminut vuodesta 1995 lähtien Länsi-Suomen ympäristökeskuksen kulttuuriympäristövastaavana tehtäväänään rakennetun kulttuuriympäristön suojelu ja hoito.

Lehtoluoto on ollut estämässä monen arvokkaan rakennuksen purkamisen tai arvokkaiden piirteiden hävittämisen sekä edistänyt ja kehittänyt rakennussuojelua ja sen tukimuotoja. Hän on edesautannut alueen rakennus- ja kulttuuriympäristöinventointien käyntiin saattamisessa ja ollut tukemassa myös modernin rakennuskannan inventointihankkeita.

Lehtoluoto on luonut hedelmälliset yhteistyösuhteet Ympäristöministeriön lisäksi myös Opetusministeriöön, Museovirastoon sekä Pohjanmaan maakuntamuseoon.

Tapani Lehtoluoto on toiminut Vaasan lääninhallituksen virkamiehenä 1972-1995 ja siirtynyt Länsi-Suomen ympäristökeskukseen 1995.

Palkinto luovutettiin Lehtoluodolle 17. 2. 2010 Maaherrantalon juhlaherroksessa Pohjanmaan museonjohtajan, henkilökunnan ja johtokunnanpuheenjohtajan sekä työtovereiden läsnä ollessa. □

Österbottens museums kulturmiljöpris till Tapani Lehtoluoto

Direktionen för Österbottens museum beslutade i december 2009 bevilja Österbottens museums kulturmiljöpris Axel till specialplanerare Tapani Lehtoluoto för hans gedigna arbete till förmån för byggnadsskyddet.

■ Lehtoluoto har sedan år 1995 verkat som kulturmiljöansvarig vid Västra Finlands miljöcentral med skyddet och skötseln av byggda kulturmiljöer som sin uppgift.

Lehtoluoto har varit med om att hindra rivning av många värdefulla byggnader eller förstöring av värdefulla inslag samt främjat och utvecklat byggnadsskyddet och dess stödformer. Han har bidragit till att byggnads- och kulturinventeringar har inletts i området och även stött projekt för inventering av det moderna byggnadsbeståndet.

Lehtoluoto har skapat fruktbara samarbetskontakter förutom med Miljöministeriet även med Undervisningsministeriet, Museiverket samt Österbottens landskapsmuseum.

Tapani Lehtoluoto har fungerat som tjänsteman vid länsstyrelsen i Vasa län 1972-1995 och övergått till Västra Finlands miljöcentral 1995.

Priset överräcktes till Lehtoluoto 17. 2. 2010 i Landshövdingshuset i närvaro av Österbottens museums direktör, personal och direktionsordförande samt arbetskamrater. □

Pohjanmaan museon

rakennus ja kulttuuriympäristöinventoinnit

■ Klemettilä pohjoinen (II), Nuorisotalon korttelin, Gerbyn venesataman alueen, Vaasan Gerbyn ja Sundomin saaristojen inventointien valmistuttua on tehty myös Höstveden, Långskogin, Kronvikin ja Vaskiluodon inventoinnit. Vanhan Vaasan rakennusinventointi valmistui vuoden 2009 lopussa. Nyt on käynnissä modernin rakennuskulttuurin inventointiin lukeutuva Hietalahden inventointi. Hietalahdessa on useita ajankohtaisen arkkitehti Viljo Revellin piittämiä kerrostaloja.

Inventoinnit on tehty yhteistyössä Vaasan kaupunkisuunnittelun ja Länsi-Suomen ympäristökeskuksen eli nykyisen Etelä-Pohjanmaan Ely:n kanssa. Museovirasto Helsingissä on tukenut inventointien tekoa aineistollaan. Rahoituksesta on vastannut kaupunkisuunnittelu, LSU ja Pohjanmaan museo.

Inventoinnit on pääasiassa tehty Kioski-inventointisovellukseen, jonne on myös tallennettu tietoja aikaisemmin tehdyistä inventoinneista ja missä ne sijaitsevat. Inventointeja voi myös jälkikäteen täydentää uusilla tai korjatuilla tiedoilla.

Inventoinnit on tehty viime vuosina kaavoituksen tarpeisiin, mutta niistä on hyötyä myös rakennus- ja kulttuuriympäristöjen tutkimukselle.

*Rakennusinventoijat Pia Hartvik ja Susanne Öst.
Byggnadsinventerarna Pia Hartvik och Susanne Öst.
Kuva/Bild: Kaj Höglund*

Työtä on ollut tekemässä mm. Annika Harjula, Anni Uhlgren sekä Susanne Öst ja Pia Hartvik, jotka tekevät parasta aikaa Hietalahden inventointia. Inventointeja ovat ohjanneet Kaj Höglund ja Anne Majaneva-Virkola, jotka ovat myös arvottaneet kohteet. □

Österbottens museums

byggnads- och kulturmiljöinventeringar

■ Efter att inventeringarna av Norra Klemetsö (II), Ungdomsföreningshusets kvarter, Gerby båthamnsområde, Vasa Gerby och Sundom skärgård blivit klara har man gjort inventeringar i Höstves, Långskogen, Kronvik och Vasklot. Gamla Vasa byggnadsinventering blev klar i slutet av 2009. Nu har man påbörjat en inventering av Sandviken inom ramen för inventeringen av den moderna byggnadskulturen. I Sandviken finns många höghus planerade av den aktuella arkitekten Viljo Rewell.

Inventeringarna har gjorts i samarbete med Vasa stadsplaneringsverk och Västra-Finlands miljöcentral eller numera Södra Österbottens ELY-central. Museiverket i Helsingfors har understött inventeringsarbetet med sitt material. Finansieringen har skötts av stadsplaneringsverket, LSU och Österbottens museum.

Inventeringarna har i huvudsak gjorts till Kioski-inventeringsprogrammet, dit man också har satt in uppgifter om tidigare uppgjorda inventeringar och var de finns att tillgå. Inventeringarna kan även kompletteras i efterhand med nya eller rättade uppgifter.

Inventeringarna har under senare gjorts för planeringsbruk, men de kommer också till nytta inom byggnads- och kulturmiljöforskningen.

Arbetet har gjorts av bl.a. Annika Harjula, Anni Uhlgren samt Susanne Öst och Pia Hartvik, som för närvarande håller på med att inventera Sandviken. Inventeringsarbetet har dirigerats av Kaj Höglund och Anne Majaneva-Virkola, som också har värderat objekten. □

Selvaag hus är numera ett rätt okänt begrepp, men de var på sin tid en populär lösning inom byggnadsbranschen. Det hela började i Norge år 1947 då ingenjör Olav Selvaag (1912-2002) hävdade att: efterkrigstidens bostadsbrist kunde ombesörjas till halva priset, om man vågade slopa onödiga normer och dåliga byggnadsmetoder.

Selvaag hus i Vasa

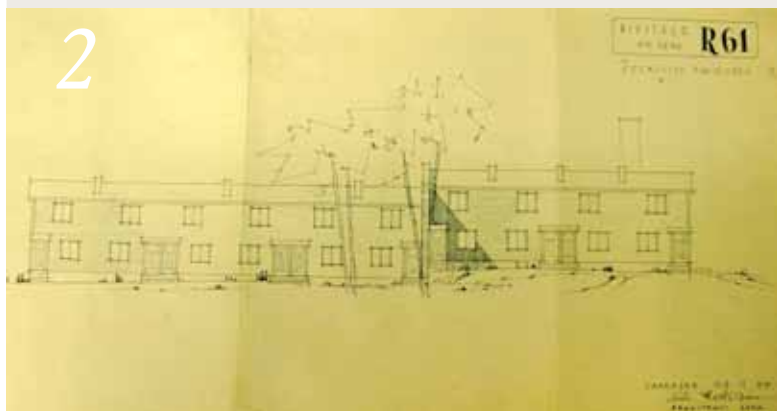
Selvaag husen var ingen speciell hustyp, utan ett utvecklingsprojekt för ett mera ekonomiskt sätt att bygga. I Oslo hade det byggts 400 bostäder under efterkrigstiden, fast behovet var åtminstone 50 000. Olav Selvaags huvudsakliga arbete gällde planlösningen och byggnadskonstruktionen. Måtten var minimala och de arkitektoniska detaljerna minimerade. Det var helt enkelt frågan om ett rationellt och nytt byggnadssätt, men husen blev också det vanliga folkets dröm. Bostäderna var bra och billiga, utan någon särskild arkitektonisk design. Selvaags arkitektbyrå lyckades bra med sitt koncept och uppförde sammanlagt 40 000 bostäder runtom i Norge.

År 1953 uppfördes Finlands första Selvaag hus. Det skedde i Vapenbrödrabyn i Vasa under ledning av ingenjör Karl Erling Nyman. Han hade varit till Norge och köpt licens för att prova hur dessa hus skulle passa i Finland. Det första så kallade modellhuset blev mycket omtyckt och flera efterfrågades. Nyman tog då ett steg vidare och byggde 1955 ett helt bostadsområde i Sandviken, på tomterna mellan Travgatan och Kurtensgatan. De små höghusen bildade en hemtrevlig miljö med ett tryggt lekområde för barnen.

Selvaag husen blev, förutom populära för barnfamiljerna, också ett verkligt genombrott för K.E. Nymans nygrundade byggnadsföretag som runtom i Finland uppförde sammanlagt 250 bostäder av denna modell. □

Källor/ Lähteet

Hietalahti, Sandviken, kaupunginosa Vaasassa, 1350-1992, Vaasa, 1992.
Kaikkonen, Rauno, Vaasan Rakennusmestaiyhdistys 100-vuotishistoriikki 1908-2008, Vaasa, 2008.
Kangas, Jussi, Aseveljien perint. Vaasan Asevelikylä 50 vuotta 1946-1996, Vaasa, 1996. Nikula, Riitta, Selvaakitalo The Selvaag house. Arkitehti nro 5, 2009.

1. Det allra första Selvaag huset i Finland uppfördes i Vasa år 1953. Huset som byggdes som ett så kallat modellhus fungerar ännu idag som bostad för flera familjer.

Kaikista ensimmäinen Selvaakitalo rakennettiin Suomeen vuonna 1953. Talo rakennettiin mallitaloksi ja se toimii tänäänkin useamman perheen talona. Kuva/foto: Pia Hartvik, 28.1.2010.

2. Arkitekt Nils Kostianens fasadritning 1955 för ett av Selvaag husen i Sandviken. Husen blev uppförda med filt tak och liggande fjällpanel från Norge. I början av 1980-talet överkläddes väggarna med karatskivor (betongelementejä).

Arkkitehti Nils Kostiaisen fasadiirustus Hietalahden Selvaakitalosta vuodelta 1955. Talot rakennettiin huopakatoiin ja norjalaisin vaakapaneeleihin. 1980-luvun alussa seinät päällystettiin karaattilevyin (betonilelementtejä).

Kuva/Foto: Pia Hartvik. Fasadritning för byggnad vid Ansasgatan 4 i Sandviken, Vasa stads byggnadstillsyn. Fasadiirustus rakennukselle Ansaankatu 4:ssä, Hietalahdessa. Vaasan rakennustarkastus.

3. I Sandviken finns ett bostadsområde med 17 stycken Selvaag hus. Bilden är från januari i år när husen vid Travgatan fick ny fasadbeklädnad. Medan arbetet pågick blev den ursprungliga träpanelen och dess färger synliga för en stund.

Hietalahdessa sijaitsee asuntoalue, jossa on 17 Selvaakitaloa (Selvaag). Kuva on tammikuulta 2010, jolloin talot Ravikadulla saivat uuden ulkoeristyksen. Työn aikana alkuperäinen puupaneeli ja sen väriytyminen paljastuivat hetkeksi. Kuva/ Foto: Pia Hartvik.

4. Bostadsområdet vid Ansagatan 2 i Sandviken. Husen uppfördes av K.E. Nymans företag under ledning av byggmästare Nils-Erik Mattlar. Foto: Österbottens Museums arkiv. Donation av Nils-Erik Mattlar.

Asuntoalue Ansaankatu 2:ssa Hietalahdessa. Talot rakensi K.E. Nymanin yritys rakennusmestari Nils-Erik Mattlarin johdolla. Kuva: Pohjanmaan museon arkisto Lahjoitus Nils-Erik Mattlarilta. Kuva/ Fotograf: Olavi Airaksinen, s.a.

Selvaakitalo on nykyisin melko tuntematon käsite, mutta aikoinaan se oli suosittu ratkaisu rakennusallalla. Se kaikki alkoi Norjasta vuonna 1947, kun insinööri Olav Selvaag (1912-2002) väitti, että sodanjälkeinen asuntopula voitaisiin hoitaa puolella hinnalla, jos uskallettaisiin luopua tarpeettomista normeista ja rakennusmetodeista.

Selvaakitalot Vaasassa

Selvaakitalo ei ole erityinen talotyyppi, vaan kehitysprojekti taloudellisempaan tapaan rakentaa. Oslossa oli rakennettu 400 asuntoa II maailmansodan jälkeen, vaikka tarve olisi ollut ainakin 50 000:lle. Olav Selvaagin pääasiallinen työ koski pohjaratkaisuja ja rakennuskonstruktioita. Mitat olivat minimaalisia, kuten arkkitehtoniset yksityiskohdat. Kysymys oli yksinkertaisesti rationaalisesta ja uudesta rakentamistavasta, mutta taloista tuli myös tavallisen kansan unelmataloja. Asunnot olivat hyviä ja halpoja ilman erityistä arkkitehtonista muotoilua, ”designiä”. Selvaagin arkkitehtitoimisto onnistui hyvin konseptillaan ja rakensi yhteensä 40 000 asuntoa ympäri Norjaa.

Vuonna 1953 rakennettiin Suomen ensimmäinen Selvaakitalo Vaasan Asevelikylään insinööri Karl Erling Nymanin johdolla. Hän oli käynyt Norjassa ja ostanut lisenssin kokeillakseen kuinka tämä talotyyppi sopisi Suomeen. Ensimmäisestä ns. mallitalosta tuli hyvin pidetty ja kysytty. Nyman otti seuraavan askeleen eteenpäin ja rakensi vuonna 1955 kokonaisen asuntoalueen Hietalahteen tonteille, jotka sijaitsivat Ravikadun ja Kurténinkadun välissä. Pienet kerrostalot muodostivat kotoisan miljöön, jossa oli turvallinen leikkipaikka lapsille.

Selvaakitaloista tuli paitsi suosittuja lapsiperheiden parissa, myös todellinen läpimurto K.E. Nymanin vastaperustetulle rakennusyhtiölle, joka rakensi ympäri Suomea yhteensä 250 tämän tyyppistä taloa. □

Karl Hedmanin taidekokoelma julkaistu kirjana - Karl Hedmans konstsamling har publicerats i bokform

‘THE KARL HEDMAN ART COLLECTION’

Pohjanmaan museon taidekokoelmien ydin – Karl Hedmanin taidekokoelma – on nyt julkaistu kirjana. Hankkeen toteuttivat museotoimenjohtaja Marianne Koskimies-Envall, aluetaidemuseotutkija Jaakko Linkamo ja amanuenssi Erkki Salminen. Painatuksen kustansi Hedmanin Säätiö.

Kirjan sisältö

Julkaisussa esitellään 970 teosta. Kirjan sisältö on seuraava: Ensimmäinen jakso käsitteää kansainvälisen taiteen – maalaukset ja piirustukset, graafinen taide sekä kuvanveisto. Seuraavassa jaksossa esitellään suomalainen taide vastaavissa osioissa. Omat kokonaisuutensa muodostavat vielä miniatyyrit ja kulttuurihistoriallinen aineisto. Kirjahankkeen taustoista kerrotaan teoksen esipuheessa, ja omat

artikkelit piirtävät henkilökuvan Karl Hedmanista keräilijänä sekä esittelevät museossa olevat Hedmanin huoneet.

Teos julkaistiin englanninkielisenä. Jo alussa kävi nimittäin selväksi, että myös kotimaiset kielet sisältävän kirjan teko olisi mahdottomuus. Teos onkin lähinnä suunnattu alan ammattilaisille kotimaassa ja ulkomaila. Taidemuseoalalla on viime aikoina koettu ongelmaksi se, ettei Suomen taidetta käsittelevää kirjallisuutta juurikaan ole saatavana englanniksi. Kun kokoelmamme on kansallisesti merkittävä ja kansainvälisesti kiinnostava, päätimme näin tehdä palveluksen taideyhteisölle. Hedmanin Säätiö julkaisee tulevaisuudessa myös kotimaisilla kielillä laadittavan teoksen Vaasan taidekokoelmien parhaimmistosta, joka sisältää runsaasti nyt ilmestyneen kirjan aineistoa.

Oli tarkoituksenmukaista julkaista varsinaisen Hedmanin taidekokoelman ohessa joukko selaisiakin teoksia, jotka kuuluvat museon muihin – kuten Vaasan kaupungin ja Vaasan Taideyhdistyksen – kokoelmiin. Näin voitiin esitellä saman taiteilijan koko museomme hallussa oleva tuotanto tai saada mukaan kokoelmiemme valtakunnallisesti tai kansainvälisesti merkittävät teokset. Tällaiset työt liittyvät useimmiten elimellisesti Hedmanin kokoelmaan esimerkiksi sen vuoksi, että Hedmanin Säätiö on tuellaan mahdollistanut niiden hankinnan. Myös Veljekset Gröndahlin Säätiö on rahoittanut kirjassa mukana olevien töiden hankintoja.

Kirjan rakenne

Kokoelmakirja toimii itsessään aakkosellisenä hakemistona kunkin osion puitteissa. Mikäli samalta taiteilijalta on useita teoksia, niin ne on järjestetty ajallisesti.

Kirjassa esitellään kukin taideteos tekstein ja kuvin. Aluksi ilmoitetaan taiteilijan nimi, elinvuodet ja -paikat, kansallisuus sekä teoksen suhde alkuperäistyön tekijään. Teoksen nimi on merkitty paitsi englanniksi myös suomeksi ja ruotsiksi. Tämän jälkeen kerrotaan työn tekniikka ja materiaalit, sen koko, signeerauksen sisältö ja mahdolliset muut merkinnät sekä museonumero. Sitten seuraa teoksen sisältöä ja taustoja valaiseva essee.

Kaiken tämän päätteeksi luetaan kyseisen teoksen keskeiset oheistiedot: PROVENIENSSI eli teoksen omistushistoriikki, ATTRIBUUTIOT eli signeeraamattoman teoksen taiteilijaa koskevat, aikojen kuluessa tehdyt päätelmät, teokseen liittyvät KIRJALLISUUSVIITTEET, TEKNISET HUOMIOT sekä VERTAILUT muihin, tapauksen kannalta merkittäviin taideteoksiin.

Taidekirjan erityisluonteesta

Kirjan toimittajat ovat Marianne Koskimies-Envall, joka selvitti teosten taustat ja kirjoitti niitä esittelevät kuvaessee, sekä Jaakko Linkamo, joka kokosi luettelon rungon ja suunnitteli kirjan ulkoasun tehden myös taittotyön. Valokuvaustyön suoritti Erkki Salminen.

Taideteosten valokuvaus on tavattoman vaativaa työtä. Etenkin maalausten pinta pyrkii kiiltämään kuvassa häiritsevästi. Grafiikan töiden kuvissa on saatava toistettua teosten herkkä sävy puhtaana ja kauniina. Veistosten kuvaus edellyttää varmaa esteettistä näkemystä. Tämän vuoksi osa veistoskuvista julkaistiin mustavalkoisina, jotta veistosten muoto pääsisi oikeuksiinsa. – Kirjassamme teosten värit toistuvat todenmukaisina. Tämä ei näkyvissä olevassa tulevaisuudessakaan ole varmaa tietoverkossa, missä niin paljon riippuu palvelun tarjoajan ja vastaanottajan välineistä. □

Kirjassa on 920 sivua, ja se on sidottu tummansiniseen kangasselkään. Karl Hedmanin kokoelmakirjaa myydään museokaupassamme 42 eurolla.

Boken består av 920 sidor, och den har bundits in i en mörkblå klutrygg. Karl Hedmans samlingsbok säljs i vår museibutik för 42 euro.

Kärnan i Österbottens museums konstsamlingar – Karl Hedmans konstsamling – har nu publicerats som bok. Projektet förverkligades av museidirektör Marianne Koskimies-Envall, regionkonstmuseiforskare Jaakko Linkamo och amanuens Erkki Salminen. Tryckningen bekostades av Hedmanska Stiftelsen.

Bokens innehåll

Publikationen presenterar 970 konstverk. Bokens innehåll är följande: Det första avsnittet omfattar den internationella konsten – målningar och teckningar, grafisk konst samt skulptur. Följande avsnitt presenterar den finska konsten i motsvarande avdelningar. Egna helheter består ännu av miniatyrer och kulturhistoriskt material. Bokprojektets bakgrund belyses i företalet. Särskilda artiklar tecknar en personbild av Karl Hedman som samlare och presenterar de Hedmanska rummen i museet.

Verket publicerades på engelska. Redan i begynnelsen blev det nämligen klart, att en bok, som skulle innehålla även de inhemska språken, vore omöjlig att realiseras. Det här verket är dessutom närmast avsett för yrkespersonal i konstmuseerna både i vårt eget land och utomlands. Inom konstmuseibranchen har man under de senaste åren upplevt det som en brist, att man i mycket liten grad kan få tag på engelskspråkig litteratur om Finlands konst. Då vår samling är nationellt betydande och även internationellt intressant, beslöt vi att på det här sättet göra

en tjänst för konstgemenskapen. Hedmanska Stiftelsen kommer i framtiden även att publicera en bok om de förnämsta arbetena i Vasas offentliga konstsamlingar. Det här verket, som innehåller mycket av den nu utkomna bokens material, publiceras på våra inhemska språk.

Det var ändamålsenligt att vid sidan av den egentliga Hedmanska samlingen även publicera en del sådana arbeten, som tillhör museets övriga – såsom Vasa stads och Vasa Konstförenings – samlingar. Genom att göra så här kunde man återge en och samma konstnärs hela produktion i vårt museum eller få med de nationellt eller internationellt viktiga verken som museet äger. Sådana här verk anknyter sig som regel intimt till den Hedmanska samlingen, exempelvis därför, att Hedmanska Stiftelsen med sitt finansiella bidrag har möjliggjort deras anskaffande. Bröderna Gröndahls Stiftelse har likaså anslått medel till anskaffning av verk, som ingår i boken.

Bokens uppbyggnad

Samlingspublikationen fungerar i sig själv som ett alfabetiskt uppslagsverk inom varje avsnitt. I fall där det finns flera verk av

en och samma konstnär, har de ordnats kronologiskt.

Samtliga konstverk i boken presenteras med hjälp av text och bild. Först uppges konstnärens namn, levnadsår och -platser samt verkets förhållande till originalarbetets utförare. Konstverkets titel har förutom engelskan även angetts på finska och svenska. Sedan uppges verkets teknik och material, dess storlek, signeringens innehåll jämte eventuella övriga anmärkningar samt museinumret. Därefter följer en essä om arbetets motiv och bakgrund.

Efter allt detta listas övriga för verket centrala uppgifter: PROVENIENS eller verkets ägarhistorik, ATTRIBUTIONERNA dvs. slutsatserna som gäller konstnären till ett osignerat arbete och som kan ha varierat under tiderna, LITTERATURHÄNVISNINGARNA som förhåller sig verket, TEKNISKA ANMÄRKNINGAR samt JÄMFÖRELSE med andra för arbetet intressanta konstverk.

Om specialkaraktären av en konstsamling

Boken har redigerats av Marianne Koskimies-Envall, som

tog reda på konstverkens bakgrund och skrev essäerna, och Jaakko Linkamo, som sammanställde katalogens stomme samt formgav boken och även utförde ombrytningsarbetet. Fotograferingen stod Erkki Salminen för.

Fotograferingen av konst är utomordentligt krävande. Speciellt ytan på målningarna vill gärna glänsa störande. I bilder av grafiska arbeten bör man återge verkens känsliga ton rent och vackert. Fotograferingen av skulptur förutsätter en säker estetisk insikt. Det här var även orsaken till, att en del av skulpturbilderna trycktes svartvita, för att deras form skulle komma till sin rätta. – Färgerna i vår bok återges sanningsenliga. Det är skäl att hålla i minnet, att färgåtergivningen förblir på webben även i en överskådlig framtid osäker, där så mycket beror på den utrustning som används – både av upphovsmän och besökare. □

Jaakko Linkamo on Pohjanmaan museon aluetaidemuseotutkija.

Jaakko Linkamo är Österbottens museums regionkonstmuseiforskare.

Taiteilija

Elias Muukka

Vaasassa

Kesänäyttely 2010 Pohjanmaan museossa

”Kesäpäiviä - Elias Muukka suomalaisen maiseman tulkkina”

Itäsuomalainen, Lemiltä kotoisin ollut taiteilija Elias Muukka (1853-1938) piti taidekoulua Vaasassa Raastuvankadun ateljeessaan vuosina 1886-91. Se oli ensimmäinen laatuaan uudessa Vaasassa. Vanhassa, v. 1852 palaneessa Vaasassa oli kyllä ollut taideopetusta jo 1840-luvulla, mutta se oli ollut aika vaatimatonta tasoa. Muukalla oli vankka tausta: hän oli opiskellut Taideyhdistyksen piirustuskoulussa Helsingissä 3,5 vuotta ja sen jälkeen vajaat kaksi vuotta Düsseldorfissa Saksassa, täydentäen opintojaan vielä Pariisissa jonkin aikaa.

Lyhyiden Sortavalan ja Viipurin kausien jälkeen Muukka suoritti piirustuksenopettajan tutkinnon Jyväskylässä vuonna 1886 ja siirtyi syksyllä perheineen Vaasaan. Hän oli nyt pätevoitynyt opettajaksi ja alkoi sekä opettaa koulussa että pitää yksityisoppilaita. Hän sai piirustustunteja Vaasan reaalilyseosta, alkeiskoulusta ja käsityöläiskoulusta. Niiden lisäksi tulivat yksityistunnit.

Muukka mainosti lokakuun 1. päivänä 1886 alkavaa taidekouluaan vaasalaisissa sanomalehdissä: ”Taiteilija Elias Muukka avaa piirustus- ja maalauskoulun Vaasassa”. Waasan Lehdessä rohkaistiin nimenomaan suomenkielisiä ilmoittautumaan: *muistutamme suomalaisia erittäinkin, että hra*

Muukka, joka nykyään on piirustuksen opettajana täkäläisessä suomalaisessa lyseossa, on suomalaisesta talonpojasta lähtenyt ja taitaa siis oiwallisesti suomen kieltä. Ei tarwinne sentähden pelätä, että opetus annettaisiin ymmärtämättömällä puolisekaisella ruotsilla ja suomella, niin kuin monessa kohden, Jumala paratkoon, vielä meidän maassa tapahtuu.”

Taiteilijan ammattia pidettiin vielä varsin kyseenalaisena varsinkin porvarillisissa piireissä, ja alemmille säädyille sopimattomana, joutavanpäiväisenä ajanvietteenä! Hyödyllistä taideopetus sen sijaan saattoi olla käsityöläisille. Maakunnan miesten ja naisten kädentaitoja Pohjanmaalla arvostettiin. Lehtikirjoituksesta on luettavissa myös kaikuja ajankohtaisesta Ateneumin rakentamiseen liittyneestä, pitkään julkisuudessa jatkuneesta kiistasta taideteollisuuden asemasta taiteen opetuksessa. Waasan Lehti asettui taideteollisuuden puoltajaksi:

”... ei käy selville, josko hra Muukan koulu tarkoittaa taideteollisuutta harjoittajia, waiko ainoastaan taiteilijoiksi pyrkijöitä. Me puolestamme laskemme erityisen painon tähän eroitukseen, wäittäen, että koulu edellisessä tarkoituksessa saisi paljon enemmän oppilaita ja hyödyttäisi laajemmassa määrässä, kuin jos se yksinomaaisena päämääränään pitää puhdasta taidetta. Meidän am-

mattilaisemme, nikkarit, maalarit, räätälit y.m. kaipaawat taidokkaampaa harjaantumista piirrustuksessa kuin minkä he kerran wiikossa sunnuntai-koulussa woivat saada. Ja ammattilaistemme kauneusaistia täytyy kohottaa, jos tahdomme wälttää ulkomaitten teollisuustuotteiden wuosi wuodelta karttua tulwaamista maahamme.”

Muukan selviytymistä Vaasassa voidaan seurata hänen raporteistaan Ateneumin intendentille B.O. Schaumanille. Ensimmäisenä syksynä Muukan piirustuskoulussa oli kuusi oppilasta, jotka kukin maksoivat 50 mk lukukaudesta. Tunteja oli kolmena iltana viikossa kaksi tuntia kerrallaan. Kevätlukukausi alkoi helmikuun alussa ja päättyi toukokuun lopussa. Muukka käytti opetuksessaan tietävästi Düsseldorfissa oppimaansa metodia.

Opetustyön ohella syntyi myös omia maalauksia. Jo joulukuussa 1886 Muukka kertoi myyneensä pari pienempää maisemaa Vaasassa ja valmistavansa kaupunkiin yksityisnäyttelyä. Ehkä olisi oikeampaa puhua muutaman taulun esittelystä, sillä ajan tavan mukaan taiteilija saattoi viedä muutamia uusimpia töitään yleisön nähtäville ja myytäväksi eri liikkeisiin. Yleensä ne olivat kirjakauppoja. Jo ensimmäisenä syksynään Muukka oli osallistunut pieneen näyttelyyn

Kuvat:

- 1) Valokuva Muukasta Vaasan ajalta. Museon arkisto.
- 2) Maalaus Koulukatu. Vaasan museon kokoelmat, kuvannut Erkki Salminen.
- 3) Pohjalaisen vinjetti. Vaasan maakunta-arkistosta, kuvannut Erkki Salminen.

Bilder:

- 1) foto av Muukka från tiden i Vasa.
- 2) målning från Skolhusgatan
- 3) Pohjalainens vinjett.

”Sikaripuodissa” Hovioikeudenpuistikon ja Raastuvankadun kulmassa yhdessä Fredrik Ahlstedtin, Arvid Liljelundin ja Hjalmar Munstehjelmin kanssa. Vuonna 1887 hän esittäytyi teoksillaan ”Sikaripuodissa” ainakin kolme kertaa. Esittelyjä oli myös Freen kirjakaupassa ja muuallakin. Taiteilija myös lahjoitti töitään arpajaisiin ja voittajien nimet mainittiin usein lehdissä. Vaasassa arvottiin ainakin maisemat OSA PUNKAHARJUA ja LEHMÄMAISEMA, jonka Muukka oli lahjoittanut Vaasan työväenyhdistyksen arpajaisiin. Sen voitti itävaltalainen Vaasan Höyrymöllyssä työskennellyt ”ylimylläri” Anton Topf.

Vaasan kaudelta tunnetaan pari talvista kaupunkimaisemaa. VAASAN KALARANTA (1887, Pohjanmaan museo) kuvaa lumipeitteistä satamalaituria silakkatynnyreineen. TALVISESSA KOULUKADUSSA (1887, Pohjanmaan museo) tunnelma on samantyyppinen, mutta taivas on korostu-

**Vuoden 1889 lopussa
Vaasassa alkoi ilmestyä
Ossi Ansaan perustama
sanomalehti Pohjalainen,
jonka näytenumeroon
Muukka oli piirtänyt
vinjetin ja tunnuskuvat
eri osastoille.**

neempi. Sohjoinen katu jälkineen vihjaa ihmisten kiireisistä askelista päivän mittaan. Muukka ei yleensä maalannut ihmishahmoja maisemiinsa.

Vuoden 1889 lopussa Vaasassa alkoi ilmestyä Ossi Ansaan perustama sanomalehti Pohjalainen, jonka näytenumeroon Muukka oli piirtänyt vinjetin ja tunnuskuvat eri

osastoille. Pohjalainen tiedotti toisessa numerossaan, että Muukka aikoi maalata suuren KALEVALA-AIHEISEN maalauksen lehtitalon toimistoon. Ei tiedetä toteutuiko se. Lokakuussa 1889 Vaasassa järjestettiin Muukan maalauksista ja piirroksista huutokauppa. Yhteensä 47 työtä myytiin 939 mk:lla. Samaan aikaan taiteilija toimi aktiivisesti myös yhteiskunnallisella saralla. Hän oli perustamassa Vaasan kansallisseuraa. Hän oli kokoonkutsujana ja ensimmäisen kokouksen puheenjohtajana yhdistyksessä, jonka tarkoituksiksi määriteltiin ”suomalaisen kansallishengen herättäminen ja kehittäminen” ja toimintatavoiksi ”siivistävän ja huwittawan seuralämän wietto”. Ensimmäiseen hallitukseen kuului Muukan ja Ossi Ansaan lisäksi mm. kuvernöörin tytär Aino Järnefelt. Taiteilijan yhteys kansalliseen projektiin näyttäytyy selkeänä ainakin Vaasassa oloaikana.

Muukka etsi Vaasassa myös koko ajan uusia tulonlähteitä maksaakseen opintoaikaisia velkojaan. Hän oli jopa valmistavan rippikoulun opettajana Vaasan seurakunnassa kesällä 1891. Hänen tuli opettaa sisälukua ja kristinopin alkeita ripille pyrkiville. Uudet haasteet odottivat Muukkaa syksyllä 1891, jolloin hän siirtyi maineikkaan Turun piirustuskoulun opettajaksi. Vaasaan hän jätti muiston muutamien tänne jääneiden maalaustensa kautta. □

>>>

Konstnär

Elias Muukka

i Vasa

Sommarutställning 2010 i Österbottens museum "Sommardagar - Elias Muukka det finländska landskapets tolk"

Den östfinske konstnären Elias Muukka (1853-1938) från Lemi höll konstskola i sin ateljé på Rådhusgatan i Vasa under åren 1886-91. Det var den första i sitt slag i det nya Vasa. I det gamla Vasa, som brann år 1852 hade det nog funnits konstundervisning redan på 1840-talet, men i ganska anspråkslös form. Muukka hade en gedigen bakgrund: han hade studerat vid Konstföreningens ritskola i Helsingfors 3,5 år och efter det knappa två år i Düsseldorf i Tyskland och ännu kompletterat sina studier i Paris en tid.

Efter sina korta vistelser i Sor-davala och Viborg fick Muukka sin teckningslärarexamen i Jyväskylä år 1886 och flyttade på hösten med sin familj till Vasa. Han hade nu skaffat sig lärarbehörighet och började undervisa både i skolan och privatelever. Han höll teckningstimmar vid Vaasan reaalityseo, elementarskolan och hantverkarskolan. Dessutom gav han privatlektioner.

Muukka gjorde reklam i en Vasatidning för sin konstskola som inledde sin verksamhet den första oktober 1886: "Konstnär Elias Muukka öppnar en teck-

nings- och målarskola i Vasa". I tidningen Waasan Lehti uppmuntrades speciellt finskspråkiga att anmäla sig:

... vi påminner särskilt finskspråkiga att herr Muukka, som nuförtiden är teckningslärare i härvarande finska lyceum, är son till en finsk bonde och behärskar alltså ypperligt det finska språket. Man behöver därför inte vara rädd för att undervisningen sker på ett oförståeligt halvbladat språk på svenska och finska, såsom det, bevara oss väl, många gånger ännu är fallet i vårt land."

Konstnärssyret ifrågasattes i synnerhet ännu i de borgerliga kretsarna och för de lägre stånden ansågs det vara ett opassande, onödigt tidsfördriv! Konstundervisning kunde däremot vara nyttigt för hantverkarna. Hantverkarskickligheten i landskapet bland män och kvinnor uppskattades i Österbotten.

Av tidningsartikeln kan man även höra ekon från den till byggandet av Ateneum anslutande tvisten som länge pågick i of-fentligheten om konstindustrins ställning i konstundervisningen.

Waasan Lehti förespråkade konstindustrin:

"... det framgår inte huruvida herr Muukkas skola är avsedd för konstindustriutövare eller endast sådana som strävar efter att bli

Elias Muukka; Vaasan kalaranta/Fiskstranden i Vasa, 1887

konstnärer. Vi understryker däremot betydelsen av att en skillnad görs och hävdar att skolan i sin förra egenskap skulle få mycket mer elever och skulle vara till nytta i vidare bemärkelse, än om målet är enbart ren konst.

Våra yrkesmäns, snickarna, målarna, skräddarna m.fl. behöver mera färdigheter i teckning än vad de får i söndagsskolan en gång i veckan. Och våra yrkesmäns skönhetssinne måste förkovras om vi vill undvika den, från år till år tilltagande inströmningen av utländska industriprodukter till vårt land.

I Muukkas rapporter till Ate-neums intendent B.O. Schauman kan man följa med hur han redde sig i Vasa. Första hösten fanns det i Muukkas teckningsskola sex elever, som var och en betalade 50 mk för en termin. Lektionerna var tre kvällar i veckan, två timmar per gång. Vårterminen inleddes i början av februari och upphörde i slutet av maj. Veterli-gen använde Muukka i sin undervisning den metod som han lärt sig i Düsseldorf.

Vid sidan av undervisningsarbetet föddes också egna målningar. Redan i december 1886 berättade Muukka att han sålt några mindre landskapsmålningar i Vasa och att han förberedde

en privatutställning i staden. Det kanske skulle vara korrek-tare att tala om en presentation av några tavlor, för enligt den tidens praxis kunde konstnären föra några av sina nyare arbeten för att ses av allmänheten och för försäljning till olika affärer, vilka vanligtvis var bokhandlar. Redan under första hösten hade Muukka deltagit i en mindre utställning i cigarrboden, i hörnet av Hovrättsplanaden och Rådhusgatan tillsammans med Fredrik Ahlstedt, Arvid Liljelund och Hjalmar Munstehjelm.

År 1887 presenterades hans verk i cigarrboden åtminstone tre gånger. Presentationer ägde rum även i Freese bokhandel och annanstans. Konstnären skänkte också sina arbeten till lotterier och vinnarnas namn nämndes ofta i tidningarna. I Vasa utlottades åtminstone landskapen OSA PUNKAHARJUA och LEH-MÄNMAISEMA, som Muukka hade skänkt till Vaasan työvä-nyhdistys lotteri. Den österrikiske "övermjölnaren" Anton Topf vid Vasa Ångkvarn vann tavlan.

Från Vasaperioden känner man till några vintriga stadsvyer. VAASAN KALARANTA (1887, Österbottens museum) åskådlig-gör en snötäckt hamnbrygga med strömmingstunnor. I verket TAL-UISSA KOULUKADUSSA

(1887, Österbottens museum) är det en liknande stämning men himlen framhävs mera. Den slaskiga gatan med sina avtryck antyder om människors skyndsamma steg under dagen. Muukka målade vanligtvis inte människogestalter i sina landskap.

I slutet av år 1889 började i Vasa utkomma den av Ossi Ansa grundade tidningen Pohjalainen. I provnumret hade Muukka ritat en vinjett och symboler för olika avdelningar. Pohjalainen uppgav i sitt andra nummer att Muukka tänkte göra en stor målning med KALEVALA motiv till tidningshusets kontor.

Man vet inte om detta förverkligades. I oktober 1889 ordnades i Vasa en auktion med Muukkas målningar och teckningar. Sammanlagt 47 arbeten såldes för 939 mk. Samtidigt var konstnären aktiv i samhällslivet. Han var med och grundade Waasan kansallisseura. Han var sammanhållare och ordförande vid föreningens första möte. Föreningens syfte definierades som att uppväcka och utveckla den finska nationalandan och verksamhetsformerna var att leva ett bildande och nöjsamt societetsliv. Till den första styrelsen hörde förutom Muukka och Ossi Ansa bl.a. guvernörens dotter Aino Järnefelt. Konstnärens relation till det nationella projektet framgår tydligt åtminstone under Vasatiden.

Muukka sökte i Vasa hela tiden också nya inkomstkällor för att kunna betala sina skulder från studietiden. Han var t.o.m. lärare vid en skriftskola i Vasas församling på sommaren 1891. Han lärde innantilläsning och kristendomens grunder för dem som skulle bli konfirmerade. Nya utmaningar väntade Muukka hösten 1891, då han flyttade och blev lärare vid välrenommerade Åbo ritskola. I Vasa lämnade han som minne efter sig ett fåtal målningar. □

Oravais historiska förening rf:

Historisk matupplevelse

Vår ambition har varit allt sedan starten 1992 att servera tidstypisk mat på furirsbostället, och i år har våra ambitioner och önskemål gått i uppfyllelse med stöd av ELY-centralen och Aktion Österbotten.

■ Furirsbostället har nu fått ett riktigt kök som är förutsättningen för varm lagad mat. Som grädder på moset har vi också fått en ung mathistorisk intresserad kock vid namn Kenny Sundqvist med stor erfarenhet av kulinariska måltider.

Jag har fått förmånen att vara inspiratör och mentor i detta projekt. Detta med tanke på att jag arbetat med liknande saker i över 35 år, med mathistoriska uppvisningar på museum.

Ta chansen att känna historiens vingslag ute vid furirsbostället vid nästa besök genom att sätta tändarna i en bit historia. Slå dig ner i vår ombonade miljö med prägel av 17-1800-tal. Låt vår serveringspersonal i sina tidstypiska kläder servera dig en måltid från svunna tider.

Jag brukar ofta få frågan om maten var god förr i tiden. Som svar på det brukar jag ge - ”Du skriver inte ner moster Ritas äckliga sockerkaka, och de gjorde inte de heller- inte ens för att vara snäll.

För under sent 1700-tal och tidigt 1800-tal var det inte en självklar sak att alla kunde läsa och skriv och papper var mycket dyrt. Så man måste helt enkelt utgå från att det som nedtecknades var gott och värt att bevara för eftervärlden. Och det som dög åt dem borde duga åt oss.

Vid furirsbostället kan vi dessutom erbjuda guidning av området, exercis av Österbottens regemente och musikunderhållning som bokas i samband med maten.

För de som önskar veta mer om 17-1800-talen finns det dessutom möjlighet att få en historisk expert som talar om allt detta för att kunden skall få en genuin helhetsupplevelse.

Inom kort kommer vi också att kunna erbjuda rökbastu och badtunnor till våra gäster, som skön avkoppling innan maten eller efter ett möte. Föreningens aktiviteter och restaurangens menyer och uppdaterade programutbud samt kontaktinformation hittar ni lätt på vår hemsida www.oravais.fi/vomturmism/ohif eller www.adelbragd.fi.

Vår ambition är att kunna erbjuda kunden en bit historia med ett skräddarsytt besökspaket i en genuin omgivning. □

Fänrik Ståls Center
Slagfälsstvägen 130, Oravais
Tel. 06 3850 714 (sommars)
Mobil: 0500-132096
goran.backman@oravais.fi

Restaurang Ädelbragd
Bokningar och info:
Kenny Sundqvist
kenjaden@yahoo.com
Tel. +35850 343 2642
http://www.oravais.fi/vomturmism/ohif/Aedelbragd/aedelbragd_sv.html

Vänrikki Stoolin keskus
Taistelutanterentie 130, Oravainen
Puh. 06 3850 714 (kesä)
Gsm: 0500-132096
goran.backman@oravais.fi

Ravintola Ädelbragd
Varaukset ja info:
Kenny Sundqvist
kenjaden@yahoo.com
Puh. +35850 343 2642
http://www.oravais.fi/vomturmism/ohif/Aedelbragd/aedelbragd_fi.html

Voiton päivänä toukokuussa 1918 Mannerheim asetti arvovaltaisen toimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin Suomen itsenäistymisen muistomerkin toteuttaminen.

SUOMEN VAPAUDEN TEMPPELIN TOTEUTUS

Mannerheim itse sanoi aikovansa olla puuttumatta toimikunnan työskentelyyn, mutta hän lisäsi että jos häneltä kysytään, niin hän on sitä mieltä, että muistomerkki tulisi sijoittaa Vaasaan.

Kirjeessään Vaasan kaupunginvaltuustolle 14.6.1922 toimikunta totesi, ettei muistomerkiksi tulisi pystyttää veistosta, obeliskia tai muuta vastaavaa, vaan että tulisi rakentaa Suomen Vapauden Temppele. Siihen sijoitettasiin sodan suurmiesten rintakuvia, aseita, dokumentteja ja taideteoksia tehtävään herättää kunnioitusta sankarillisuutta ja uhrauksia kohtaan, joita oli vaadittu kun luotiin Suomen itsenäisyyttä. Vapausota koettiin pyhäksi sodaksi, ja sen sankarit läpikävivät toimikunnan ohjelmajulistuksen mukaan apoteoksen (heistä tuli jumalia) ja siksi Temppele olisi pätevin vapausodan muistamisen muoto. Siihen liittyisi profaanin uskonnon rituaalit ja toimitukset. Temppelel sijaintikin oli jo selvä, Vaasan Hietalahden huvilan paikka, jonne oli suora yhteys kaupungin torilta Kauppapuistikon paraativäylää pitkin. Näihin aikoihin olivat myös Eliel Saarisen valtavan Kalevala-talon

suunnitelmat keskustelun aiheena. Temppelelajatuksilla pyrittiin luomaan muotoja nuoren kansakunnan identiteetille.

Suomen Vapauden Temppelel rakentaminen kohtasi näkemyksellisiä, taloudellisia ja poliittisia vaikeuksia.

Vuonna 1928 toimikunnan jäsen Akseli Gallen-Kallela totesi lakoonisesti, että maan poliittiset olosuhteet temppelel toteuttamiseksi olivat erityisen sopimattomat. Maan johdossa oli nyt ensimmäistä kertaa vasemistohallitus. Monumentin tehtävä on yleisesti katsoen vallan osoitus, jolla korostetaan, että tästä lähtien asia on nähtävä näin. Vasta monien vaiheiden jälkeen paljastettiin Vaasan torilla 9.7.1938 koko Suomen Vapaudenpatsas. Sen oli tehnyt kuvanveistäjä Yrjö Liipola laajan monumenttikilpailun voittaneen ehdotuksensa muunnelmana. Monumentin lopullisen muodon löytäminen oli vaatinut nuorelta kansakunnalta ennennäkemätöntä taidepoliittista taktikointia. Lopputulos ei saanutkaan kaikkien yhteiskuntapiirien hyväksyntää. Taustalla olivat edelleen ne rajut sosiaaliset, taloudelliset ja poliittiset ristiriidat jotka itsenäistymisprosessin ohella olivat johtaneet sisällissotaan.

Marianne Koskimies-Envallin, Jaakko Linkamon ja Erkki Salmisen rikkaassa teoksessa The Karl Hedman Art Collection, 2009, esitetään Albert Gebhardin mielenkiintoinen luonnos Suomen Vapauden Temppeleksi. Se on päivätty Hietalahden villassa 4.6.1922, siis kymmenen päivää ennen toimikunnan kaupunginvaltuustolle lähettämän kirjeen päivämäärää. Gebhard on noteerannut motoksi ”Deutschland, Deutschland über Alles” ja iloisesti hän mainitsee nautittujen juomien määrän. Vapaalla kädellä ja taitavan energisesti luonnosteltu rakennus perustuu osin klassisen arkkitehtuuritaiteen keskeisiin kuuluviin monumentteihin, mainittakoon Pantheon (v.118-127) ja Bramanten Temppele. Gebhardin luonnoksessa puoliympyrän pylväät muodostavan temppelelfasadin keskiosan. Sivut on varustettu symmetrisesti riemukaari-aiheella. Korkea palkisto ja veistos korostavat rakennuksen jylhyyttä. Sivuhuomautuksena voidaan mainita, että samoja tyyli-ihanteita on viljelty poliittista valtaa korostavassa arkkitehtuurissa esimerkiksi Pariisissa, Moskovassa, Washingtonissa (vrt. Valkoisen talon etelä-fasadi) ja Berliinissä. Keskenään kilpailevat ideologiat ovat siis viljelleet samoja arkkitehtuuri-ihanteita. Näyttää siltä, että Gebhard käytti myös Hie-

talahden villan mittasuhteita temppelirakennuksensa yhtenä lähtökohtana.

Piirustuksessa lueteltujen läsnäolijoiden joukosta erottuu Tusse (=Karl) Hedman. Hän oli lääkäri ja Pohjanmaan museon innokas johtaja. Karl Hedmanin keräsi varsinkin 20-luvulla taidetta ja hänen kokoelmansa kuuluu tänään maamme taidehistoriallisesti keskeisiin. Kun monumenttitoimikunnan temppelisuunnitelmista luovuttiin, Karl Hedman koki sen suureksi tappioksi itsenäiselle Suomelle. Hän antoi temppelisuunnitelmille henkilökohtaisen revanssin Pohjanmaan museon uuden rakennuksen muodossa, joka valmistui 1930. Antautuneesti hän suunnitteli siihen Vapaussodan muistohallin. Hedman valitsi siihen 10 vapaussodan sankaria, joihin kuuluivat esimerkiksi Mannerheim, Oskari Peltokangas ja Hannes Ignatius. Heidän rintakuvansa nostettiin korkeille mahonkipylväille, joka eleenä merkitsee apoteosta. Menettelyn esikuva löytynee Regensburgin temppelistä Walhallasta, joka rakennettiin Ateenan Parthenonin mukaan 1830-42 ”saksalaiselle kunnialle”.

Vielä meidän aikanamme Walhallassa nostetaan erittäin ansioituneiden saksankielisten sankareiden rintakuvat pysyvästi kävijöiden ihailtaviksi. Valinnat ovat toisinaan herättäneet keskustelua. Sen sijaan valinta 2003 sai laajan tuen: Sophie Scholl, joka oli saksalaisen vastarintaliikkeen marttyyri. Hänet teloitettiin giljotiinilla 21-vuotiaana kansallissosialismin vastaisten lehtien jake-lusta Münchenissä 1943. Parhaillaan tehdään työtä loistavan runoilijan Heinrich Heinen (1798-1856) muotokuvan liittämisestä sankarien joukkoon. Tässä piilee historian vahva ironia, sillä Heine itse ilveili aikoi-naan Valhallasta marmoripääkallopaikkana.

Voidaan todeta että Karl Hedman näki Pohjanmaan museon kokoelmineen itsenäisen Suomen vapauden temppelinä. Gebhardin piirustuksen näkeminen herätti ajatuksia, joita esitin taidemuseopäivien esitelmälaisuu-dessa kollegoilleni. Yllätyksekseen tämä 60-luvun radikaali tajusi palvelleensa jo vuosia Suomen Vapauden Temppelin vas-tineessa. □

FINLANDS FRIHETSTEMPEL FÖRVERKLIGADES

På fredens dag i maj 1918 tillsatte Mannerheim en auktoritativ kommitté, som fick i uppgift att förverkliga ett monument över Finlands självständighet.

Mannerheim själv lät förstå att han inte skulle blanda sig i kommitténs arbete, men att han var av den åsikten, att monumentet skulle resas i Vasa.

I ett brev till Vasa stadsfullmäktige 14.6.1922 konstaterade kommittén, att monumentet inte skulle resas i form av en staty, obelisk eller motsvarande, utan att man skulle bygga ett Finlands Frihetstempel. Där skulle man placera porträttbyster av självständighetskampens stormän, vapen, dokument och konstverk ”värmande medborgarens hjärta ... höjande hans sinne till tacksamhet och förpliktande ödmjukhet inför fäderneslandets stoltaste och vackraste minne”. Man uppfattade frihetskriget som ett heligt krig, dess hjältar hade genomgått apoteos (förgudats), därför var templet den korrekta formen för ett minnesmärke. Här ingick riter och förrättningar i en profanreligion. Man hade funnit ett ypperligt läge för Templet, Sandviksvillans plats, med direktförbindelse i form av en paradesplanad från Salutorget. Vid denna tid diskuterade man i vårt land intensivt även Eliel Saarins kolossala Kalevalahus. Med storstilade tempelplaner ville man stärka den unga nationens identitet.

Förverkligandet av av templet stötte på ekonomiska och ideologiska problem.

Lakoniskt konstaterade Akseli Gallén-Kallala, som var medlem i monumentkommittén, att de politiska förhållandena i landet var olämpliga för dess förverkligande. Landet hade nu sin första vänsterregering och statsministern hette Väinö Tanner.

Ett monument är en manifestation av makt. Det fastställer, att från och med nu skall en person eller en händelse uppfattas på det sätt som monumentet anger. Efter en utdragen och intrikat process avtäcktes Finlands frihetsmonument på Salutorget 9.7.1938. Det blev inget frihetstempel utan en staty utförd av skulptören Yrjö Liipola. Den är en utvecklad variation på det förslag med vilket Liipola vann den stora monumentävling, som hade ordnats för att äntligen förverkliga det fria Finlands minnesmärke. Det hade krävts en aldrig tidigare skådad kulturpolitisk taktikering för att finna en lösning på monumentfrågan. Men Liipolas verk fick inte nationens odelade acceptans. I bakgrunden fanns fortfarande de förödande sociala, ekonomiska och politiska konflikter som i anslutning till självständighetskampen ledde till inbördeskriget.

I Marianne Koskimies-Envalls, Jaakko Linkamos och Erkki Salminens rika bokverk *The Karl Hedman Art Collection*, 2009, visas en intressant skiss av Finlands Frihetstempel. Den är daterad i Sandviksvillan 4.6.1922, alltså tio dagar innan monumentkommittén informerade stadsfullmäktige

om tempelplanerna. Som motto har Gebhard noterat ”Deutschland, Deutschland über alles”, han nämner de närvarande och konstaterar glatt de konsumerade dryckernas antal. Byggnaden är fritt och energiskt tecknad, den ansluter sig till några centrala monument i den klassiska arkitekturhistorien, som Pantheon och Bramantes Tempioetto, båda finns i Rom. Symmetriskt intill byggnadens sidor har Gebhard placerat triumfbågsliknande portar. Det storvulna helhetsintrycket förstärks av ett högt bjälklag och en skulptur som kröner centralkupolen. När det gäller arkitektur som uttryck

>>>

>>>

för makt har sinsemellan konkurrerande politiska system i Paris, Moskva, Berlin, Washington osv, omhuldat snarlika stilideal. Man kan jämföra Gebhards utkast med Vita husets sydfasad. Några av proportionerna hade han kanske härlett direkt ur Sandviksvillan.

På Gebhards skiss nämns bl.a. Tusse (=Karl) Hedman. Han var läkare och entusiastisk chef för Österbottens museum. I synnerhet under 20-talet samlade han konst och idag hör hans samling till de konsthistoriskt mest centrala i vårt land. När monumentkommittén övergav tempelidén som monumentform, uppfattade Karl Hedman detta som en svårt bakslag för det vita Finland. Han gav tempelidén en personlig revansch i form av Österbottens Museums byggnad, som blev färdig 1930. Här formgav han hängivet under sömnlösa nätter museets viktigaste rum Minneshallen, som ett frihetstempel. Han valde ut 10 hjältar från frihetsskampen, bland dem Mannerheim, Oskari Peltokangas och Hannes Ignatius. Deras porträttbyster lyftes upp på höga stämningsskapande mahognypelare. Enligt min bedömning innebär just denna gest en manifestation av apoteos. Förebilden för hyllningen kommer från templet Walhalla vid Donaus branta strand utanför Regensburg. Walhalla ritades av arkitekten Leo von Klenze med Atens Parthenon som förebild. Det byggdes 1830-42 på uppdrag av Ludvig I av Bayern och tillägnades "den tyska äran".

Än idag lyfter man upp porträttbyster av speciellt välförtjänta tyskspråkiga hjältar till eftervärldens beundran i Walhalla. Ibland har valet av hjältar väckt diskussion, men vid förrättningen 2003, fick valet däremot ett brett stöd. Då gällde avtäckningen den tyska motståndsrörelsens 21-åriga martyr Sophie Scholl, som giljotinerades i Berlin 1943, för att ha spritt antinazistiska flygblad. Idag finns porträtt av 128 personer i Walhalla. För närvarande arbetar man på att införliva diktaren Heinrich Heine bland hjältarna – en historiens ironi, på sin tid avfärdade nämligen Heine Walhalla som en marmorskalleplats.

Man kan förmoda att Karl Hedman uppfattade Österbottens museum med sina samlingar i enlighet med tempelidéerna. Albert Gebhards teckning väckte en rad tankar, som jag sedan delade med mig till några kolleger vid en föreläsning. Då insåg denne 60-talsradikal till sin förvåning, att han i årtal tjänstgjort vid motsvarigheten till Finlands Frihetstempel. □

Poimintoja valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY) Pohjanmaan alueella

Pohjanmaalta inventointiin otettiin 20 uutta kohdetta, 35 kohteen rajausta tarkistettiin ja 7 kohdetta palautettiin RKY1993-valikoimasta. Yhteensä kohteita on 89.

Pohjanmaan kohteet kuvastavat erityisen hyvin maankohoamisen, eri elinkeinojen ja niiden mukanaan tuoman vaurauden, valtiojohtoisen suunnittelun sekä liikenteeseen liittyvän rakentamisen vaikutuksia kulttuuriympäristöön. Myös joitakin modernin aikakauden esimerkkejä on otettu mukaan.

Eräs esimerkki maankohoamisen vaikutuksista kulttuuriympäristöön on Björköns kylä Raippaluodossa, Mustasaarella. Asutus on perinteisesti sijoittunut mannerjään sulamisen rypyttämään maastoon moreeni-

harjanteille ja viljelykset harjanteiden väliin painanteisiin. Björköns satamat ovat joutuneet siirtymään maankohoamisen perässä yhä kauemmas. Bodbackin vanha satama on jäänyt pois käytöstä 1930-luvulla. Nykyisin pienten veneiden käytössä on Svedjehamnin satama ja isommille aluksille on rakennettu uusi syvempi satama vuonna 1994.

Harrströmin kalasatama ja kylä kuvastavat hyvin Pohjanmaan rannikkokylän elinkeinohistoriaa. Kylän maamerkkeinä ovat Kvarnbackenin mäenrinteeseen rakennetut kaksi tuulimyllyä, jotka ovat nykyään museokäytössä.

Pohjanmaan rannikolla huvilakulttuuri alkoi hyvin varhain. Ensimmäinen oli todennäköisesti Axel Reuterholmin vuonna 1799 Iskmoon rakennuttama kesäasunto. Suurliikemiehet ja korkeimmat virkamiehet alkoivat yleisemmin rakentaa kesäasuntojaan vesistöjen äärelle 1800-luvun alkuvuosikymmeninä. Kauppaneuvos ja laivanvarustaja Carl Alfred Carlström rakennutti ajan hengen mukaisesti kesähuvilan Kristiinan-

Valtioneuvosto on päättänyt 22.12.2009, että Museoviraston valmisteleva inventointi Valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY) korvaa 1.1.2010 Museoviraston ja ympäristöministeriön selvityksen Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (RKY1993) inventointina, joka on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan otettava huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohdana. Inventointi on julkaistu osoitteessa <http://www.rky.fi>.

Kuvat Anne Majaneva-Virkola

Axplock ur byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY) i Österbotten

Från Österbotten togs 20 nya objekt med i inventeringen, avgränsningen för 35 objekt justerades och 7 objekt återfördes från RKY 1993-urvalet. Objekten uppgick sammanlagt till 89.

Objekten i Österbotten beskriver speciellt bra landhöjningen, olika näringsgrenar och det välstånd som de förde med sig, inverkningarna av statsledningens planering samt det till trafiken anslutande byggandets inverkingar på kulturmiljön. Även några exempel från modern tid har tagits med.

Ett exempel på landhöjningens inverkingar på kulturmiljön är Björköby i Replot, Korsholm. Bosättningen har traditionellt förlagts till moränåsar i en terräng, som veckats av inlandsisens smältning och odlingarna i sänkorna mellan åsarna. Björköshamn har varit tvungna att flytta på sig allt efter landhöjningen längre bort. Bodbacks gamla hamn togs ur bruk på 1930-talet. Nuförtiden har småbåtarna till sitt förfogande Svedjehamn och för större fartyg har byggts en ny djupare hamn år 1994.

Harrströms fiskehamn och by beskriver på ett bra sätt näringshistorien i en österbottenskustby. Byns landmärke är två väderkvarnar på Kvarnbackens dalslutning, som nuförtiden är i museianvändning.

På Österbottens kust fick villakulturen sin början mycket tidigt. Den första var troligtvis Axel Reuterholms år 1799 byggda sommarbostad i Iskmo. Det blev allt vanligare att stora affärsmän och höga tjänstemän började bygga sina sommarbostäder invid vattendrag under 1800-talets första årtionden. Kommerseråd och skeppare Carl Alfred Carlström lät bygga i den tidens anda en sommarvilla i närheten av Kristinestad år

1896. Villan fick namnet Carlsro och fungerar nuförtiden som ett museum.

Kimo bruk och fabrikssamhälle bildar tidsmässigt och i fråga om byggnadsbeståndet en mångsidig kedja av produktions- och industrimiljöer invid Kimo å. Kimo bruk är ett bra exempel på bruksmiljö från 1700-talet, har varit en del av storbruksägandet som sträckte sig över hela landet.

De fem centrala esplanaderna i Vasa korsar staden och mellan dem finns på öppna platser offentliga värdefulla byggnader. Kvarteren korsas av smala brandgator. De centrala esplanaderna och brandgatorna som härstammar från länsarkitekt Carl Axel Setterbergs stadsplan för Vasa från år 1855, var en vändpunkt i vårt lands tråhusplanering på 1800-talet och utgör en välbevarad stomme för nuvarande Vasa.

Inventeringen som är ett resultat av flera års beredning och en omfattande interaktion uttrycker vår bebyggda miljöes mångsidighet och gör känt de delar av den bebyggda miljön som ger den bästa och mångsidigaste bilden av Finlands historia och dess utveckling. □

Statsrådet har 22.12.2009 beslutat att den av Museiverket förberedda inventeringen Byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY) 1.1.2010 ersätter Museiverkets och Miljöministeriets utredning Bebyggd kulturmiljö, Värdefulla kulturhistoriska miljöer av riksintresse (RKY1993) som en inventering, som i enlighet med de riksomfattande målen för områdesanvändning ska beaktas som en utgångspunkt vid planeringen av användningen av områden. Inventeringen har publicerats på adressen <http://www.rky.fi>.

kaupungin lähettyville vuonna 1896. Huvila sai nimekseen Carlsro ja se toimii nykyään museona.

Kimon ruukki ja tehdasyhdyskunta muodostavat ajallisesti ja rakennuskannaltaan monipuolisen Kimojokivarteen sijoittuvan tuotanto- ja teollisuusympäristöjen ketjun. Kimon ruukki, joka edustaa hyvin 1700-luvun ruukkiympäristöä, on ollut osa kautta maan ulottunutta ruukkien suuromistusta.

Vaasan viisi keskuspuistikkoa ovat kaupungin halki kulkevia risteäviä esplanadeja, joiden välisillä aukioilla on julkisia arvotakennuksia. Kortteleita halkovat kapeat palokadut. Keskuspuistikot ja palokadut periytyvät lääninarkkitehti Carl Axel Setterbergin 1855 Vaasan asemakaavasta, joka on taitekohta maamme 1800-luvun puukaupunkien suunnittelussa ja hyvin säilynyt runko nykyiselle Vaasalle.

Usean vuoden valmistelun ja laajan vuorovaikutuksen tuloksena syntynyt inventointi ilmentää rakennetun ympäristömme monimuotoisuutta ja tekee tunnetuksi niitä rakennetun ympäristön osia, jotka parhaiten ja monipuolisimmin antavat käsityksen Suomen historiasta ja kehityksestä. □

Mineraalikabinetissa keväällä 2005.
Kuvannut Jukka I. Lehtinen

Haastattelussa: *kivitohtori*

Martti Lehtinen

Helsingin yliopiston Geologian museon johtaja, yli-intendentti, professori Martti Lehtinen jäi vanhuuseläkkeelle kesällä 2008. Lappajärvestä väitellyt ja meteoriitteja tutkinut "kivitohtori" ei kuitenkaan aio itse museoitua, vaan aikoo jatkossakin toimia kivilähettiläänä.

Kaj Höglund

Vuosien saatossa Lehtinen on luennoinut ympäri maata lumoten kuulijansa. Monien vaasalaisten mieleen hän on jäänyt Vaasan Opistolla pidetyillä luennoilla, joissa hän on mm. laittanut kuulijoiden joukkoon kiertämään meteoriitteja sekä kuukiveä! Lehtinen on järjestänyt myös Pohjanmaan museon Terranovan kivikokoelman.

Olet syntynyt ja käynyt koulusi Vaasassa. Kertoisitko itsestäsi, perheestäsi sekä lapsuusmuistoistasi kaupungissa ja mikä sai sinut kiinnostumaan geologiasta ja mineralogiasta?

- Minulla on vaimo Anneli (os. Hanhinen, Keuruulta) ja kolme lasta Sinikka (s. 1965) Annukka (s. 1968) ja Jukka (s. 1977) sekä neljä ihanaa lastenlasta, joista vanhin on 10-vuotias ja nuorin syntynyt syksyllä.

Vanhimmat lapsuudenmuistoni liittyvät sodan jälkeiseen aikaan Vöyrinkadun pohjoispäässä. Asuimme Pukkisen puutalossa toisen kerroksen hellahuoneessa. Seinän takana asui kaksi vanhaa venäläistä naista. Muistan vieläkin, miten koko toinen kerros haisi sipulille ja kaalikeitolle. Pukkisen Heikki oli ensimmäinen leikkiverini ja myöhemmin luokkatoverini lyseossa. Talon pihalla oli kaksikerroksinen ulkorakennus, jonka yläkerrassa puucee oli. Kun reiästä katsoi alas, saattoi nähdä miten lihavat rotat juoksivat äkkiä pakoon. Palokadulla kasvoi suuria nokkosia, ja siellä oli jännä leikkiä, koska sinne tuotiin syksyisin veneet talvisäilytykseen. Heikin kanssa syylistyin pahaantekoonkin: heittelimme lumipalloilla ohi ajavia autoja. Yksi kuorma-auto pysähtyi, ja kuljettaja huusi meille niin, että meinasi pojille tulla pissit housuun. Pahanteko loppui siihen paikkaan. Mutta selkäsäuna taisi tulla, kun Heikin kanssa karkasimme aseman konepajalle vetureita ihailemaan. Syksyllä oli jännä seikkailla ruutanalammen jäällä nykyisen Malmötalon ja hautausmaan välissä.

Ennen kouluunmenoa muutimme Vöyrinkadulta Ahventielle. "Putusillan" paikalla ollut jäätie Onkilahden yli oli pienen kelkkaa työntävän pojan mielestä pitkä, tuulinen, luminen ja raskas. Ahventielle oli rakennettu sodan jälkeen seitsemän neljän perheen puutaloa, asuimme niistä keskimmaisessa. Seinänaapureina oli mm. ammattikoulunopettaja Tukia perheineen ja "viinakauppias" Vaasan Alkon myymälänhoitaja Mäenpää. Ääni- ja lämpöeristys oli taloissa olematon ja sähköjohdot surkeat. Rouvat keskustelivat seinän läpi. Talvella siskoni nukke jäätyn lattiaan kiinni. Itse keräsin lusikalla nurkasta huurretta (lunta) leikkiauton lavalle. Keväisin kellariin tulvi 30 cm vettä.

Kaikki oli kortilla, eivätkä ruoka-annokset suuria olleet. Äitini sanoi, että köyhän lapsi on kaikkiruokainen. Joskus tuntui, että me lapset sisko ja minä, saimme syödä ensin, ja äiti ja isä jakoivat mitä jäljelle jäi. Lisäelantoa saatiin puutarhasta mansikoita, vihanneksia, perunoita ja seinustalta tomaatteja. Maa oli hedelmällistä entistä Onkilahden pohjaa. Opin jo lapsena tuntemaan ruokasienet, niitä ja marjoja kerättiin Vikingan ja Pikitehtaan pusikoista ja metsikoista. Isä kävi työkaverineen (mm. Krister Holmlund, Matti Kalliomäki ja Kauko Puska) syksyisin pitkällä puolukkareissulla Kōklotissa,

Kaukaluodossa. Moottoriveneisiin oli rakennettu erityiset marjalaatikot, joihin mahd-
tui jopa satoja litroja puolukkaa. Puolukkaa
riitti koko talveksi, ja äiti valmisti lapsille
herkkua: jauhoi lihamyllyllä porkkanoita ja
lisäsi puolukkahilloa joukkoon.

Alkukesästä 1949 meille hankittiin kaksi
pientä kania Matti ja Ville pihakoppiin lap-
sille lemmikeiksi ja kasvatukseen. Kesällä
selvisi, että kyseessä olikin Matti ja Maija.
Jouluna meillä oli 10 pulskaa kania, saimme
kanipaistia ja sisko kaniturkin. Ruohonke-
ruu kaneille, puutarhanhoito mm. porkkanan
harvennus sekä marjojen ja sienten keruu
työllisti nuoren koulupojan koko kesäksi.
Palkitsevaa oli äidin kiitos ja onni, kun toin
kotiin puoli litraa mustikoita ja vattuja tai
kopallisen sienä.

Isän kanssa pääsin Sepon saunaan Palo-
saarelle ja opettelin Ahventiellä ajamaan
rungon välistä isän polkupyörällä. Isoisa
opetti onkimaan ja kiven kiertämisen ja
muut merenkulun jalot taidot, kun kävimme
viikonloppuisin isovanhempieni huvilalla
Tasamatalassa Tuomarsaaren länsipuolella.
Vaihtelua kesään toi käynti Vimpelissä ja
uinnit Lappajärvessä.

Kesällä 1951 aloitettiin tontin raivaus ja
rintamamiestalon rakentaminen Aseveliky-
lään. Meillä oli Ahventiellä huone ja keittiö,
siellä asui talven aikana myös serkkuni Lau-
ri ja hänen koulutoverinsa Erkki sekä neljä
kirvesmiestä Vimpelistä, yhteensä kymme-
nen henkeä. Maaliskuussa 1952 pääsimme
muuttamaan Aapontielle Asevelikylään.
Loppukevään koulumatkat kävelin sisuk-
kaasti Asevelikylästä Kotirannan ja Veto-
kannaksen kautta Palosaarelle. Kesäkuun
alussa pääsin Vaasan lyseoon, ja siihen taisi
lapsuuteni päättyä.

Syksyllä 1962 aloitin luokkatoverini
Heikki Latvan kanssa opiskelut Helsingin
yliopistossa. Emme oikein tienneet, mitä
ryhtyisimme lukemaan, ehkä jotain mate-
maattis-luonnontieteellistä. Saimme yli-
opiston ohjelman käteemme, siinä oli siihen
aikaan kaikki aineet teologiasta geologiaan.
Selasimme ohjelmaa luonnontieteiden koh-
dalta. Vastaan tuli geologia ja mineralogia.
Mitä se on? Silloin ei ollut opintoneuvontaa,
ei mitään mistä kysyä. Ohjelmassa olivat

alan opettajat oppiaineettain akateemisessa
arvojärjestyksessä professorista kurssias-
sistenttiin. Rohkeina miehinä ajattelimme
soittaa professori Martti Sakselalle, mutta
emme sitten kuitenkaan illalla uskaltaneet.

Valitsimme uhriksi dosentti Maunu Här-
meen. Minulla oli kourallinen 20 -pennisiä,
kun astuimme puhelinkioskiin. Härme vas-
tasi kysymyksiimme ja selitti ystävällisesti
asiat. Puhelu päättyi kolikkojen loppuessa.
Meistä tuli ”kovan kiven” geologeja, Hei-
kistä Lohja Oy:n Tytyrin kaivosgeologi ja
johtaja, minä jäin yliopistoon.

Teit väitöskirjasi Lappajärvestä. Kos- ka tähtitiede- ja meteoriitit alkoivat kiinnostaa enemmän?

- Kaikki alkoi Lappajärvestä. Silloinen
esimieheni ja opettajani professori akatee-
mikko Th.G. Sahama palasi Saksasta kevääl-
lä 1967. Hän oli käynyt siellä kongressissa,
jossa käsiteltiin suuren Riesin kraatterin (Ries
Kessel, läpimitta 25 km) syntyä ja osoitettiin,
että se oli syntynyt asteroidin (suuren meteo-
riitin) törmätessä Maahan 14,7 milj. vuotta
sitten. Matkapäiväkirjaansa hän oli kirjoitta-
nut ”Käynti Tübingenissä aiheuttaa sen, että
Lappajärveä on vakavasti harkittava. Siitä on
ensin saatava esiin coesiitti. Sitten voi Leh-

tinen tehdä siitä lisensiaattityön.” Coesiitin
(kvartsista syntyneen piidioksidin korkeapai-
nemuodon) löysin kesällä 1968, ja lisensiaat-
tityö, jossa jo osoitin Lappajärven alkuperän,
valmistui syyskuussa 1969. Tutkimuksen
myötä myös kiinnostukseni meteoriitteihin
kasvoi. Asiaan vaikutti myös se, että tutustuin
noihin aikoihin tohtori ”kuutohtori” Birger
Wiikiin, joka oli erinomainen meteoriittitut-
kija ja siirsi yliopiston meteoriittikokoelman
hoidon myöhemmin vastuulleni.

Lappajärvi ”muuttui” tulivuoresta meteoriittikraatteriksi väitöskirjasi seurauksena. Minkälaiset olivat lappa- järveläisten ja tulivuoriteorian kannat- tajien reaktiot?

- Väitöstilaisuuteen lappajärveläisiä tuli
linja-autolastillinen, mutta kukaan ei noussut
”ylimääräiseksi vastaväittäjäksi”. Paikallis-
lehdessä puolustettiin vanhaa tulivuoriaja-
tusta. Olihan paikkakunnalla tulivuoripainit,
tulivuorihiihdot, tulivuori-rock ja tulivuori-
marketkin. Lappajärven kirkonkylän raitilla
kulkiessani tai Kantakrouvissa käydessäni
vähän pelkäsin, että turpiin tulee, mutta ei se
niin vakavaa ollut, etupäässä naureskeltiin.
Kunta jakaantui kahteen puolueeseen, van-
hanaikainen tulivuoripuolue ja moderni me-
teoriittipuolue.

>>>

*Hvittis (Huittinen), meteoriitin sahattu siivu.
Enstatiittikondriitti (EL6), joka putosi Huittisiin
21.10.1901 klo 12. Siivun pituus n. 22 cm.
Huomaa kiiltävän metallisen raudan suuri
määrä (n. 22 %) ja tumma, runsaasti enstatiit-
tia ja maasälpää sisältävä juoni.
Kuva Jukka I. Lehtinen.*

*Portales Valley, kiillotettu siivu. Tämä taval-
liseksi kondriitiksi (H6) luokiteltu meteoriitti
putosi 13.6.1998 (New Mexico, U.S.A.)
kivisateena, jonka suurin kappale painoi n. 17
kg. Talteen saatu kokonaismäärä on n. 67 kg.
Meteoriitin kiiltävissä metallijuonissa näkyy
kaunis Widmanstättenin kuvio.
Kuva Jukka I. Lehtinen.*

Tilanne muuttui Lappajärven kairausten 1988-90, Lappajärven syntyä käsittelevän, kunnantalossa huhtikuussa 1989 olleen näyttelyn ja siellä pitämäni esityksen myötä. Esitykseni päättyi sanoihin *"Olette täällä oppineet, että Lappajärvi on syntynyt tulivuorenkraatteriin. Tuollaiset kraatterit ovat kuin maaäidin anusaukkoja - peräreikiä, joista tuo pamauttaa pihalle vielä viimeiset vatsavaivat! Että, hyi! Mutta teillä on täällä Maan ja Taivaan kohtauspaikka. Siinä on jotain hohtoa! Siitä kannattaa olla ylpeä!"* Esityksen jälkeen tuli tulivuoripuolueen puheenjohtaja, kunnanvaltuutettu Elias Salonpää, löi kättä ja sanoi "Kiitos Martti, vaihdoin äsken puoluetta!" Meteoriiittiasiaa edisti vielä julkisuus, joka liittyi toukokuun lopussa 1990 Kivitipussa pidettyyn kokoukseen ja retkeilyyn, johon osallistui meteoriiittikraatteritutkijoita ympäri maailmaa. Myös kesäkuun alussa 1991 juostu suuri Kraatteri-Jukola ja kesällä 1994 kuvattu Lappajärven synty -filmi (ensi-ilta Kivitipussa 23.9.1994) vakiinnuttivat käsitystä, että Lappajärvi on meteoriiittikraatterissa.

Martti Kalevi Lehtinen

Syntynyt 1941 Vaasassa. Toisen polven vaasalainen. Isoisällä (Vihtori, synt. 1876 Kurikassa) oli veljensä Lennin (Leander) kanssa maalausliike Ajurinkadulla Vaasassa. Isä Aimo (synt. 1914 Nikolainkaupungissa, Vaasan rautatieasemalta löytyy vielä sortovuosien aikainen vanha nimikilpi) oli teknikko Strömbergin Vaasan tehtaila. Äiti Kerttu (os. Kotkaniemi) oli sairaala-apulainen, myyjätär ja kotiaavustaja. Hän oli "pöyreän kirkon tyttöjä" Vimpelistä. Asunut Vyörinkadulla, Vetokannaksella Ahventiellä ja Asevelinkylässä Aapontiellä. Käynyt Palosaaren kansakoulua, ylioppilas Vaasan Lyseosta 1960. Suoritti asepalveluksen merivoimissa, jonka jälkeen aloitti geologian ja mineralogian opiskelut Helsingin yliopistossa. Väitteli Lappajärvestä ja sen synnystä keväällä 1976 (lisensiaattityö aiheesta jo 1969). Jäi kesällä 2008 vanhuuseläkkeelle Luonnontieteellisen keskusmuseon (Helsingin yliopisto) Geologian museon yli-intendentin (professorin) virasta. Mm. Urso ry:n jäsen ja Tähdet ja Avaruus -lehden pitkäaikainen avustaja (meteoriiitit ja meteoriiittikraatterit).

Myös meteoriiitit ovat olleet pitkään lähellä sydäntäsi. Mikä on mielestäsi mielenkiintoisin Suomesta löytynyt meteoriiitti? Entä maailmalta löytynyt?

- Suomen meteoriiiteista tulee ensimmäisenä mieleen Bjurböle, joka putosi 12.3.1899 illalla Porvoon edustalle. Sitä saatiin talteen yli 300 kg. Yliopiston suuri meteoriiittikoelma perustuu paljolta Bjurböleen, jota käytettiin vaihtomateriaalina. Myös Kivesvaaran hiilipitoinen kondriitti ja Haverön timanttipitoinen ureiliitti ovat mielenkiintoisia. (Niistä voisi kertoa monia tarinoita). Maailmalta löytynneistä tulevat mieleen Meksikon hiilipitoinen kondriitti (CV3.2) Allende ja samana vuonna 1969 Australiaan pudonnut Murchison (CM2), jota on kuvattu sanoilla "kaikkien meteoriiiteista löydettyjen orgaanisten yhdisteiden äiti".

Suomesta on saatu talteen 13 meteoriiittia. Minkälaisia ohjeita antaisit meteoriiittien "metsästäjille" miten tunnistaa meteoriiitti luonnossa?

- Ohjeita voi antaa kahdenlaisia: I. Varsinaiset tuntomerkit ja II. Millaisia meteoriiitit eivät ole.

I. Varsinaiset tuntomerkit:

A) Löytöpaikka. Pehmeässä suossa (turpeessa) makaava tai kattoon reian tehnyt kivi on todennäköisesti tupsahtanut taivaalta.

B) Sulamiskuori. Kivimeteoriiittien (eli kivien) sulamiskuori on aina tumma ja tuoreena usein kiiltävä, jolloin siinä voi näkyä myös virtausrakenteita. Rautameteoriiittien (eli rautojen) pinta on yleensä "pehmeästi" kuoppainen, koska siitä on sulanut troiliitti eli rautakiisu, FeS, pois.

C) Paino. Kivimeteoriiittien ominaispaino on liki sama kuin maallistenkin kivien, mutta raudat ja kivi-raudat ovat raskaita: niiden ominaispaino on noin 7,5-7,8 eli ne ovat lähes kolme kertaa tavallisia kiviä ja kivimeteoriiitteja raskaampia.

D) Rakenne. Kondriittisten kivien murtopinnassa näkyy pyöreähköjä (sulamiskuorta vaaleampia) jyväsä eli kondreja (oliiviini- ja pyrokseenikondreja). Murtopinta voi muistuttaa kovettunutta riisipuuroa.

E) Magneettisuus. Raudat ovat voimakkaasti magneettisia: magneetti suorastaan jysähtää niihin kiinni. Myös useimmat kondriittiset kivet ovat selvästi magneettisia.

F) Ruosteisuus. Maassa pitkään maannut meteoriiitti on yleensä pinnaltaan ruosteinen ja vähän kuoppainenkin. Suomalaiset me-

teoriittilöydöt onkin lähetetty tutkittavaksi malminäytteinä: ruosteinen kivi, joka tuntuu painavalta ja on magneettinen.

II. Millaisia meteoriiitit eivät ole:

A) Meteoriiiteista ei ole tavattu kiilleminenraaleja, joten meteoriiitit eivät voi olla liuskeisia.

B) Kvartsi ja kalimaasälpä ovat hyvin harvinaisia meteoriiittimineraaleja, joten graniittisia tai gneissimäisiä meteoriiitteja ei tunneta.

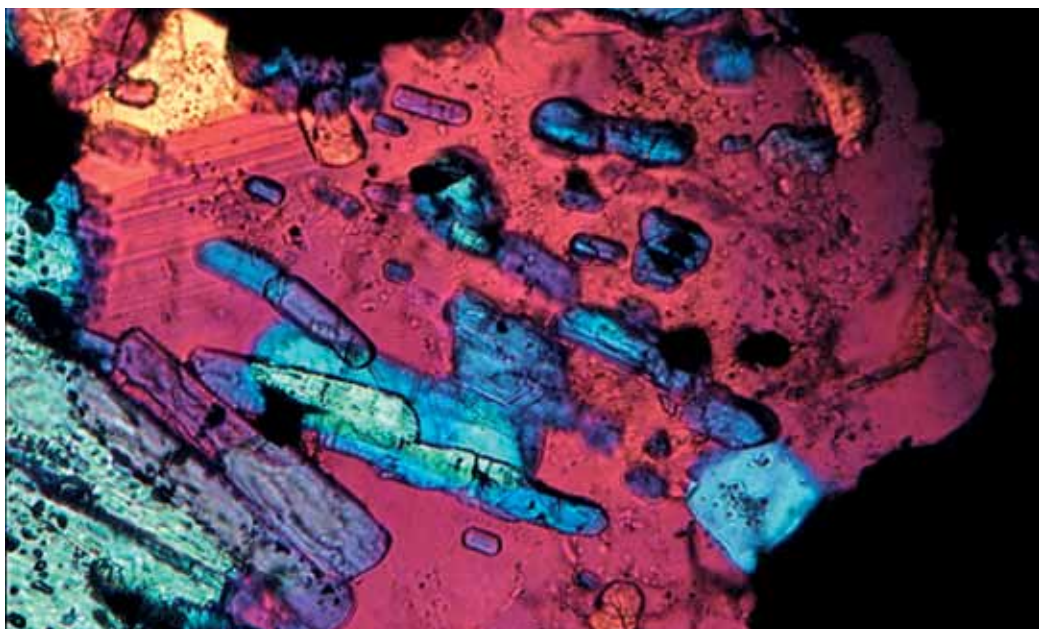
C) Meteoriiitin pinta voi olla kuoppainen, mutta onteloisia tai reikäisiä meteoriiitteja ei tunneta.

Toimit pitkään Luonnontieteellisen keskusmuseon Geologian museon yli-intendenttinä. Kertoisitko kokemuksistasi museomaailmasta?

- Olen ollut luonnontieteellisten museoiden edustajana mukana mm. Museoviraston johtokunnassa ja Museoliiton hallituksessa sekä erilaissa museoalan komiteoissa ja suunnitteluryhmissä (mm. Luonnontieteellisen keskusmuseon perustaminen ja Geo3000-kiertonäyttelyn suunnittelu ja vetäminen). Kiinnostavia ja haastavia asioita kaikki. Alan ihmiset ovat yleensä asiastaan innostuneita ammattilaisia, ja heidän kanssaan on antoisaa työskennellä. Vaikeutena olen nähnyt museoalan hajanaisuuden, tehtävät, koulutus ja ongelmat ovat hyvinkin erilaisia esim. suuressa taidemuseossa kuin pienessä kotiseutumuseossa tai luonnontieteellisessä museossa. Yhteistä "kieltä" ja yhteisiä esityksiä on vaikea löytää.

Joskus työ on hyvinkin palkitsevaa, otan pienen esimerkin. Esittelin kivitapahtumassa Turussa kolme vuotta sitten erilaisia luonnontieteitä kvartseja, kalsiittia ja rikkikiisua. Rikkikiisukiteet olivat säännöllisiä kuutioita (särmäpituus n. 5 cm) Andalusiasta. Paikalle tuli n. 80-vuotias mies, joka huomasi kullan-keltaiset rikkikiisukiteet. "Miten sä oot noita tehnyt? Varmaan messingistä ja sitten kiillottanu?" Melkein loukkaannuin kiteiden puolesta ja vastasin "En ole näitä tehnyt, vaan ne ovat luonnossa kasvaneet tällaisiksi." Mies kiivastui "Älä valehtele, eiväthän kivet voi kasvaa!" Selostin hänelle, miten rikkikiisukiteen kasvaessa rauta- ja rikkikiisumitat asetuvat paikoilleen niin, että tällaisen kiteen sisässä on äärimmäisen tiukka kuri ja järjestys. Siitä seuraa kaunis ulkoinen muoto. Samalla kiven kasvaessa vapautuu lämpöä,

*Polarisaatiomikroskooppikuva Huit-
tisten (Hvittis) meteoriitista tehdystä
ohuthieestä. Hieen paksuus on 0,03
mm. Kuvassa sinivihreät kiteet ovat
enstatiittia, pääosin violetti mineraali
on plagioklaasimaasälpää ja musta
on metallista rautaa. Kuvan pitkä
sivu on luonnossa n. 1 mm.
Kuva Martti Lehtinen.*

kiteytymislämpö. Mies totesi ”Alan uskoa ja ymmärtääkin, ette ole näitä tehnyt.” Hän lähti, mutta palasi iltapäivällä noin 55-vuotiaan rouvan eli tyttärensä kanssa. Tyttäreellen hän selitti minuun viitaten ”Ei tuo mies ole tehnyt näitä, vaan nämä kiteet ovat kasvaneet tällaisiksi.” Suorastaan liikutuin, kun mies sanoi lopuksi tyttärelleen ”Ajettele, minä vanha mies sain vielä ennen kuolemaani oppia tällaisen luonnonihmeen: kivet kasvavat!”

Olet ilmaissut huolesi erityisesti koulujen kivikokoelmien huonosta kunnosta. Minkälaisia ohjeita antaisit niiden hoitoon?

- Kun kokoelma on hankittu, koottu ja nimetty, täytyy näyttöet numeroida esim. liimaamalla Eri-keeperillä näytteisiin pienet numerolaput. Vihkoon tai tietokoneen muistiin kirjataan numero, näytteen nimi ja löytöpaikka, mahdollisesti kerääjän tai lahjoittajan nimi ja päivämäärä. Esimerkiksi: ”135. Kvartsi, Kuutelokallio, Kuortane. 5.6. 1966, Kalle Kivinen.” Näin näyttöet eivät mene sekaisin, ja myöhemminkin tiedetään näytteen löytöpaikka ja -aika.

Vanhan sekaisin menneen kokoelman järjestämiseen voi saada apua kiviarrastajalta, kivikerholta tai alan ammattilaiselta.

Suomalaiset tietävät melko vähän kivistä. Mitkä ovat yleisimmät ”harhaluulot”?

- Totta. Tämä tietämättömyys on valitettavaa, varsinkin, kun kivi on kaiken takana tai ainakin monessa mukana. Kivi ja siitä saatavat ainekset, esim. metallit ja kemiaalit, ovat jokapäiväisessä elämässämme aamusta iltaan, mutta useimmat meistä eivät sitä huomaa tai tule ajatelleeksi. Kaikki väärinkäsitykset ja ”harhaluulot” johtuvat tästä tietämättömyydestä.

Onko innostuksesi kivi- ja mineraalitietouden lisäämiseen tarttunut myös perheesi jäseniin? Mitä ohjeita antaisit aloitteleville kiviarrastajille?

- Ei oikeastaan, poikani on tosin innokas kiviarrastaja, joka on ottanut kuvia alan näyttelyihin, julkaisuihin ja yhteiseen kivikirjaammekin.

Aloittelijan kannattaa hankkia hyvä kuvallinen kivikirja ja liittyä lähimpään kivikerhoon, jonka tilaisuuksissa ja maastoretkillä oppii paljon. Myös museoissa ja kivimessuilla kannattaa käydä.

Oletko ehtinyt harrastamaan vapaa-aikasi mitään muuta kuin kiviä ja mineraaleja?

- Toki muutakin, yksi harrastus on minulla ollut jo kouluajoista saakka, se on pyöräily. Ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistäni ajoin kesäisin työmatkani (vähän yli 40 km päivässä) sään salliessa polkupyörällä. Nuorempana soitin viulua, nyt olen vain kuuntelija.

Minkälaisia terveisiä lähettäisit koulujen, kotiseutu- ja erikoismuseoiden kivikokoelmien hoitoon ja hoitajille?

- Perehtykää asiaanne ja kokoelmiinne. Pitäkää ne kunnossa. Hauskaa, opettavaa, keskustelemaa ja innostavaa opasta, joka myös antaa ahaa-elämyksiä, ei voita mikään. □

*Kuva 1. Zagami, osittain sahattu kappale, jossa näkyy mustankiiltävää sulamiskuorta. Zagami on shergottiitti, muistuttaa basaltista laavakiveä. Se kuuluu ns. SNC-ryhmän akondriitteihin eli Marsista peräisin oleviin meteoriitteihin. Zagami putosi 3.10.1962 Nigeriaan. Meteoriitti painoi n. 18.1 kg, kuvan palanen painaa n. 40 g.
Kuva Jukka I. Lehtinen.*

Gunnel Nymanin Nuutajärvelle suunnittelema Helminauha-niminen maljakko. Vapaasti puhallettu, väritöntä kirkasta lasia, kiertävä kuplarivi, driivattu (esineen suu muotoillaan tai esine avataan kuumana hytissä), pohja hiottu. Ovaalimainen muoto, pyöreäkylkinen, vino suuaukko. Ei signeerattu. Maljakkoa valmistettu 1940-luvun lopulta 1950-luvun lopulle. Korkeus: 17 cm.

Pärlbandet, vas designad av Gunnel Nyman för Notsjö. Fritt blåst, färglös, klart glas, vandrande rad av bubblor, driven (föremålets mun formas eller föremålet öppnas som varmt i hyttan), botten är slipad. En oval form med runda sidor, sned mun-öppning. Osignerad. Vasen tillverkades från slutet av 1940-talet till slutet av 1950-talet. Höjd: 17 cm. Kuva/ Bild: Erkki Salminen

Lähteet/ Källor: Lasitutkimuksia – Glassresearch IV (1987), Suomen lasimuseon tutkimusjulkaisu. Vammalan Kirjapaino Oy 1987. http://www.designforum.fi/gunnel_nyman <http://taidedesign.com/columnists/gunnel-nyman/> http://www.aralis.fi/arabianrannan_kirjasto/paikallistietoa_ja_yhteistyokumppaneita/muotoilijoiden_kadut_arabianrannassa/gunnel_nyman.html

Gunnel Nymanin ”Helminauha”

Pohjanmaan museo sai vuonna 2007 lahjoituksen, johon kuului useita lasiesineitä. Yksi niistä oli Gunnel Nymanin suunnittelema Helminauha-niminen maljakko.

Lasitaiteilija, muotoilija Gunnel Nyman syntyi 19.9.1909 Turussa. Hän valmistui huonekalupiirtäjäksi Taideteollisesta keskuskoulusta Helsingistä 1932. Nymanin opettaja, Arttu Brummer, tutustutti hänet lasimateriaaliin. Brummer oli sitä mieltä, että juuri lasi oli se materiaali, joka sopi Gunnel Nymanin luonteelle ja taipumuksille. Nyman alkoikin suunnitella esineitä eri lasitehtaille jo 1930-luvulla. Hänestä tuli Suomen maineikkain lasitaiteilija 1940-luvulla. Nyman menestyi Riihimäen lasitehtaan vuonna 1933 järjestämässä kilpailussa ja toimi tehtaan suunnittelijana vuoteen 1947. Hän

suunnitteli esineitä myös muille lasitehtaille: Karhulalle 1935-1937, Iittalalle 1946-1947 ja Nuutajärvelle 1946-1948.

Ainakin Nuutajärven aikana Gunnel Nyman työskenteli lasihytissä yhteistyössä lasinpuhaltajien kanssa. Tämä oli siihen aikaan uutta ja erikoista etenkin, kun kyseessä oli naistaiteilija. Tämän työn tuloksena syntyivät mm. Gunnel Nymanin ainutlaatuiset lasimaljakot, esimerkiksi Serpentiini, Helminauha, Ruusunlehti ja Huntu. Luonteenomaista hänen töilleen oli eteerisyys, muodon keveä, yksinkertainen hienostuneisuus sekä ilmakupla- ja savuverhokoristelut.

Gunnel Nyman kuoli 7.10.1948 syöpään, joten hänen uransa jäi varsin lyhyeksi. Hänen merkittävä työnsä suomalaisen taidelasin uudistajana muodosti kuitenkin pohjan suomalaisen taidelasin kansainväliselle menestykselle jatkossa. □

Gunnel Nymans ”Pärlbandet”

Österbottens museum erhöill år 2007 en donation som inbegrep ett flertal glasföremål. Ett av dem var en vas kallad Pärlbandet, som designats av Gunnel Nyman.

Glaskonstnären, formgivaren Gunnel Nyman föddes 19.9.1909 i Åbo. Hon blev klar möbelritare från Centralskolan för Konstflit i Helsingfors 1932. Nymans lärare, Arttu Brummer, introducerade henne för glasmaterialet. Brummer ansåg, att just glas var det material, som passade bäst till Gunnel Nymans natur och begåvning. Nyman började också designa föremål för olika glasfabriker redan på 1930-talet. Hon blev den mest ryktbara glaskonstnären i Finland på 1940-talet. Nyman skördade framgång i en tävling ordnad av Riihimäki glasfabrik år 1933 och hon

fungerade som fabriken designer fram till år 1947. Hon designade föremål även åt andra glasfabriker: Karhula 1935-1937, Iittala 1946-1947 och Notsjö 1946-1948.

Åtminstone under sin tid i Notsjö arbetade Gunnel Nyman i glashyttan i samarbete med glasblåsarna. Dethär var nytt och speciellt under den tiden, särskilt när det var fråga om en kvinnlig konstnär. Som resultat av dethär samarbetet föddes bl.a. Gunnel Nymans unika glasvaser, t.ex. Serpentin, Pärlbandet, Rosenbladet och Slöjan. Det kännetecknande för hennes produktion var det eteriska, formens lätthet, en enkel förfining samt användningen av luftbubblor och rökslöjor som dekorationselement.

Gunnel Nyman dog i cancer den 7.10.1948, vilket innebar att hennes karriär blev rätt så kort. Hennes anmärkningsvärda arbete som förnyare av det finska konstglasets bildade dock en grund för det finska konstglasets internationella framgångar i fortsättningen. □

Vaasan työväenmuseum esittelee keväällä 2010 vaasalaista moottorinrakennustaitoa

Uusittu pysyvä perusnäyttely on avattu jälleen.

■ Vaasan työväenmuseumissa tehtiin isot muutostyöt vuonna 2009 ja näyttelyt uusiutuvat tasaisin välein, mutta löytyy täältä pysyvääkin.

Fanny Männistön entinen koti on rakennettu lähes alkuperäiseen kuntoonsa museon tiloihin. Huoneessa voi uppoutua vanhanajan työläiskodin tunnelmaan ja nauttia sen kodikkuudesta. Fanny eli vuosina 1904-1998 ja työskenteli Työväenosaustiliikkeen leipomossa. Koti ei ole minkään tietyn aikakauden pesä, vaan siinä on historiallisia kerrostumia vielä 1990-luvun puoliväliin asti, kunnes Fanny muutti vanhainkotiin. Fanny oli todellinen työväenliikkeen kannattaja ja joutui siksi 1931 Hämeenlinnan naisvankilaan kahdeksi vuodeksi. Fannyt oli tuolloin 27-vuotias. Muisto Fannystä elää nyt museon mukana ja tutustuttaa kävijät Fanny ja oman aikakautensa elämään.

Perusnäyttelyssä meillä on nähtävää Vaasan työväen historiasta, ajastaa ennen sisällissotaa ja sotaan johtaneista syistä aina 1950-luvulle asti. Näyttelyssä on kuvia myös Vaasan Vanhoista rakennuksista ja rakennusvaiheista, sekä tuhotöistä. Esineistöissä on myös paljon nähtävää.

Vaihtuvat näyttelyt kertovat Vaasan tehtaiden historiasta ja menestyksen aikakaudesta. Keväällä 2010 on tarkoitus esitellä vaasalaista moottorinrakennustaitoa ja syksyllä paljon toivottu Vaasan puuvillatehtaasta ja sen työläisistä kertova näyttely. □

Vasa arbetarmuseum visar upp motorbyggnadskonsten i Vasa.

Under våren 2010 visar Vasa arbetarmuseum upp motorbyggnadskonsten i Vasa. Den förnyade basutställningen har öppnats på nytt.

■ Vasa arbetarmuseum genomgick stora förändringsarbeten år 2009 och utställningarna förnyas med jämna mellanrum, men här finns också bestående utställningar.

Fanny Männistös tidigare hem har uppförts i nästan ursprungligt skick i museets utrymmen. I rummet kan man försjunka i stämningen av ett gammaldags arbetarhem och njuta av dess trivsamt. Fanny levde under åren 1904-1998 och arbetade i Arbetarnas andelsaffärs bageri. Hemmet skildrar ingen särskild tidsperiod, utan den består av historiska skiktningar fram till 1990-talets mitt, tills Fanny flyttade till ett äldreboende. Fanny var en verklig anhängare av arbetarideologin och hamnade därför år 1931 till kvinnofängelset i Hämeenlinna för en period av två år. Fanny var vid den tiden 27 år. Minnet av Fanny lever nu med museet, som kan uppvisa något av Fannys och hennes tidsålders liv.

I basutställningen visas Vasa arbetarhistoria, tiden före inbördeskriget och orsakerna till kriget ända till 1950-talet. Utställningen visar också bilder av gamla byggnader i Vasa, byggnadsskeden och ödeläggelse. Föremålsbeståndet är också intressant att se.

De växlande utställningarna berättar om Vasa fabrikers historia och framgångar. På våren 2010 har man som avsikt att visa upp motortillverkningskonsten i Vasa och på hösten hålls en länge efterfrågad utställning om Vasa bomullsfabrik och dess arbetare. □

Suomen Vapaudenpatsaan avajaistilaisuus 9.7.1938/
Finlands Frihetsstatyens invigning 9.7.1938.

Kuva: Vaasan työväenmuseum/Vasa arbetarmuseum

Vaasan Työväenmuseum

Vaasan työväenmuseum on avattu 1991. Perusnäyttelyiden lisäksi museolla on pari kertaa vuodessa vaihtuvia teemanäyttelyitä Keskeinen tehtävä on kehittää museosta monipuolinen työväenliikkeen perinteen ja historian tietokeskus. Museo tarjoaa mm. koululuokille räätälöityjä opintokäyntejä. Tutkijoille on käytössä arkisto ja laaja kirjakokoelma. Toimialueena on entisen Vaasan läänin alue. Museon toimintaa ylläpitää Vaasan Työväenkulttuuriyhdistys r.y. puheenjohtajanaan Tarja-Maija Sparf (puh. 050- 5412070)

Vasa arbetarmuseum

Vasa arbetarmuseum har öppnats år 1991. Förutom basutställningarna har museet temautställningar som växlar ett par gånger om året. En central uppgift är att utveckla museet till en mångsidig kunskapscentral som beskriver arbetarrörelsens traditioner och historia. Museet erbjuder bl.a. skolklasser skräddarsydda studiebesök. Forskare har tillgång till arkiv och en stor boksamling. Verksamhetsområdet är f.d. Vasa läns område. Museets verksamhet uppehålls av Vasa Arbetarkulturs r.f., ordförande är Tarja-Maija Sparf (tel. 050- 5412070)

www.saunalahti.fi/labourm/museo

Kuva/bild: Johanna Enroth/ Nanoq museet/Nanoq museo

Nytt på det arktiska museet Nanoq

Finlands första arktiska museum Nanoq i Jakobstad har under år 2009 byggt en kyrka.

■ Museet som ligger i Fäboda ca 8 km från Jakobstads centrum visar sedan tidigare föremål, konst och hantverk från Grönland, Kanada och Sibirien, samt forskning och expeditioner till både Nord- och Sydpolen.

Den nybyggda kyrkan är en kopia av en av världens nordligaste kyrkor som byggdes i byn Uummannaq på nordvästra Grönland i början av 1900-talet. Den första gudstjänsten hölls 4.8.1909 av kateketen Gustav Olsen. Det var först då som kristendomen kom till nordligaste Grönland. Till de sydligare delarna kom den på allvar med den danske missionären Hans Egede år 1721. Egede fick på 1740-talet hjälp med missionen av Herrnhutarna, ett tyskt brödraskap.

Kyrkan vid Nanoq museet har byggts helt av frivillig arbetskraft och kommer att invigas den 21 maj 2010 av biskop Björn Vikström från Borgå stift.

Kyrkan blir alltså en fullt fungerande kyrka med plats för ca 60 personer. Samtidigt invigs även museets sommarutställning för 2010. Denna kommer ganska naturligt att behandla kristendomen på Grönland och i Arktis. Även inuiternas egna myter och sägner kommer att behandlas. Dessutom visas en konstutställning med kristna motiv gjorda av författaren och konstnären Kristian Aaju Olsen, sonson till kateketen Gustav Olsen.

Nanoq museet har även heltidanställt en museiintendent, FM Johanna Enroth, och är från och med hösten 2009 öppet året runt! Mellan 1.9 och 31.5 har museet öppet ti-fre kl 12-16, samt första lördagen i månaden kl 12-16. Under sommarmånaderna juni-augusti håller museet öppet dagligen kl 12-18. Övriga tider enligt överenskommelse. Inträdet är 7 euro/vuxen och 3,5 euro/barn och studerande. Barn under 12 år med familj går in gratis. □

Uutta Arktinen museo Nanoqissa

Suomen ensimmäinen arktinen museo, Nanoq Pietarsaareissa on viime vuonna rakentanut kirkon.

■ Fäbodassa, n. 8 km Pietarsaaren keskustasta sijaitsevassa museossa on entuudestaan esi-neitä, taidetta ja käsitöitä Grönlannista, Kanadasta ja Siperiasta sekä aineistoa ja tutkimuksia löytöretkistä Pohjois- ja Etelänavalle.

Nyt avattu kirkko on kopio maailman pohjoisimmista kirkoista, jotka rakennettiin koillis-Grönlannin Uummannaqiin 1900-luvun alussa.

Nanoq museolla on nykyisin kokopäiväinen intendentti, FM Johanna Enroth. Syksystä 2009 lähtien museo on ollut auki vuoden ympäri. 1.9.-31.5. museo on auki ti-ke klo 12-16 ja kuu-kauden ensimmäisenä lauanta-na klo 12-16. Kesäkuukausina (kesä-elokuu) museon on auki päivittäin klo 12-18. Muuta ajat sopimuksen mukaan. Sisäänpääsymaksu on 7€/aikuiset ja 3,5€/lapset. Alle 12 vuotiaat lapset perheen mukana ilmaiseksi. □

Nanoq

Pörkenäsvägen 60,
68620 Jakobstad
Tfn. (06) 7293679,
e-mail: info@nanoq.fi
hemsida: www.nanoq.fi

Nanoq

Pörkenäsentie 60,
68620 Pietarsaari
Puh. (06) 729 3679,
e-mail: info@nanoq.fi
kotisivu: www.nanoq.fi

Merenkurkun maailmanperintö ja Terranova museossa

Suomen ensimmäisen maailmanperinnön luontokohteen saaminen Merenkurkun alueelle vuonna 2006 on tuonut alueellemme haasteita maailmanperinnön esittelemiseen.

Terranova rakennettiin alkujaan esittelemään Merenkurkun aluetta ja näin se oli valmis maailmanperintökeskus, kun Unesco teki päätöksensä luonnonperintökohteesta. Tämän jälkeen Vaasassa on koulutettu maailmanperintöoppaita, joista kaksi työskentelee Poh-

Världsarvet Kvarkens skärgård och Terranova i museet

Valet av Kvarkens skärgård till Finlands första natur-objekt på världsarvslistan år 2006 har för vårt område medfört utmaningar då det gäller presentation av världsarvet.

Terranova byggdes i tiderna för att presentera Kvarkenområdet och på så sätt var det redan färdigt ett världsarvscenter, då Unesco beslutade om naturobjekt. Efter det har världsarvsguider utbildats i Vasa, av vilka två arbetar vid

janmaan Museolla. Samoin olemme kehitelleet maailmanperintöopastuksen toteutettavaksi Teranovassa. Olemme järjestäneet lähinnä kouluille, yhdistyksille, viranomaisille ja erityisvieraille kuten viimeksi Eduskunnan valiokunnille, ministerivierailun, Kroatian ja Hollannin suurlähettiläille tutustumista maailmanperinnön luontoon. Wildlife Vaasa luontoelokuva-festivaalien yhteydessä myös kansainväliset vieraamme ovat saaneet tutustua Unescon mukaan maailmanlaajuisesti erikoiseen geologiseen maankohoamiskohteseen. Samoin Wildlifen yhteydessä toteutettavassa nuorten mediakasvatushankkeessa on usean koulun kohteena ollut luonnonperintöme. Maailmanperinnöstä olemme kertoneet luento- ja filmiesityksissä kouluissa ja muissa tilaisuuksissa.

Voidaksemme paremmin esitellä miten viimeinen jääkausi muokkasi aluettamme luoden erilaisia moreeneja ja muita geokohteita olemme yhdessä Geologisen tutkimuslaitoksen kanssa suunnitelleet uuden näyttelyosion, josta olemme käyt-

täneet Jääluola –työnimeä. Tämän osion pitäisi valmistua tämän kevään aikana.

Merenkurkun luonnonperintöä hallinnoivan Metsähallituksen kanssa olemme keskustelleet maailmanperinnön tietokeskuksen avaamista Terranovan yhteyteen ja työ on tällä hetkellä suunnitteluvaiheessa.

Merenkurkun Neuvostolla on hankke 63°N, jossa on kehitelty opastuksia ja tuotettu opastusmateriaaleja Ruotsin Höga Kustenin ja Merenkurkun yhteisen maailmanperinnön esittelyyn sekä tutututettu henkilöstöä Pohjanlahden molemmin puolin alueiden luontoon ja käyntikohteisiin. Metsähallituksen luonnonperintökohteen infrastruktuuria parantavien hankkeiden lisäksi Terranova on myös mukana Botnia Atlantica rahoitusohjelman Visit Kvarken –hankkeessa, jossa kehitetään Uumajan, Vaasan, Skellefteån, Kokkolan, Pietarsaaren ja Kristiinankaupungin seutujen matkailukohteiden markkinointia, tuotteistamista ja laatua. □

Österbottens museum. Likasä har vi utvecklat världsarvsguidningen för att kunna förverkligas vid Terranova. Vi har för skolor, föreningar, myndigheter samt speciella gäster, såsom senast riksdagens utskott, ministrar, Kroatiens och Hollands ambassadörer ordnat exkursioner till världsarvsnaturen. I samband med Wildlife Vaasa naturfilmfestival har våra internationella gäster fått bekanta sig med det, enligt Unesco, även globalt sett speciella landhöjningsobjektet. Likasä har man i projektet för medieföstran för ungdomar, som genomförs i anslutning till Wildlife, haft vårt naturarv som objekt. Vi har berättat om världsarvet på föreläsningar och filmföreläsningar i skolor och i andra sammanhang.

För att vi bättre ska kunna föreläsa hur den senaste istiden formade vårt område och skapade olika moränarter och andra geologiska objekt har vi tillsammans med Geologiska forskningscentralen planerat en ny utställningssektion som har fått ar-

hetsnamnet Isgrötan. Den här sektionen borde bli klar i vår.

Med Forststyrelsen, som administrerar Kvarkens naturarv, har diskussioner förts om öppnandet av ett informationscenter för världsarvet i anslutning till Terranova och arbetet är i detta nu i planeringsskedet.

Vid Kvarkenrådet pågår nu projektet "Världsarv i samverkan – 63 grader Nord", där man har utvecklat guidningen och producerat material för guidning för presentation av svenska Höga kustens och Kvarkens gemensamma världsarv samt introducerat personalen i naturen och besöksobjekten på båda sidorna av Botniska viken. Vidare deltar Terranova utöver projektet för förbättrande av infrastrukturen för Forststyrelsens naturarv, även i det av Botnia Atlantica finansierade Visit Kvarken projektet, inom ramen för vilket turismobjektens marknadsföring, produktifiering och kvalitét i Umeå, Skellefteå, Karleby, Jakobstad och Kristinestadsregionen utvecklas. □

Terranova

– Kvarkens naturcentrum och världsarvsutställning

Namnet Terranova är latin och betyder "Nytt Land" och det är just det som utställningen handlar om; det nya landet som tack vare landhöjningen stiger upp ur havet i Kvarken.

Terranova invigdes år 2002 och är resultatet av ett mångårigt samarbete mellan Vasa stad (Österbottens museums naturvetenskapliga avdelning), forststyrelsen och den naturvetenskapliga föreningen Ostrobothnia Australis. Terranova utvecklas hela tiden och också just nu förnyas flera utställningsrum.

Då man stiger in i Terranova möts man först av Stenarnas Rike, som handlar om geologi och jordens utvecklingshistoria. Här finns också en modell av den berömda Varggrottan. I Insektrummet kan man beundra Kvarkens alla storfjärilar, över 500 arter. I följande rum får man se en äkta fälbåt med utrustning och man fascinerar lätt av säljägarnas äventyrliga färder. Satellitkartan som är fotograferad på 1000 kilometers höjd intresserar också de flesta. I Auditoriet kan man sätta sig ner och förflytta sig 20 000 år tillbaks i tiden genom att titta på en film om istiden. År 2006 utnämnde UNESCO Kvarkens Skärgård till Finlands första, och hittills enda, världsarvsnaturarv. I följande rum, som består av en jättelik isgrötta, får man information om världsarvet. Isgrötan är för närvarande under uppbyggnad och invigningen kommer att ske under våren 2010. Fågelskaret är den största avdelningen i Terranova. Här följer man de Geer moränerna

och kan också beundra och lyssna på några av de vanligaste fåglarna i Kvarkens skärgård, som exempelvis havsörnen vid sitt bo. En vädervideo gör att hela rummets belysning följer dygnets och naturens rytm och ibland blir man avbruten av ett rejält åskväder. I forskarkammaren kan man sätta sig och i lugn och ro närmare studera världsarvet genom ett urval böcker, tidningsartiklar, filmer och internetlänkar. Den som vågar sig genom den mörka gången som leder ner till det virtuella akvariet får en känsla av att själv befinna sig under ytan, mitt bland hungriga gäddor, sjögräslänkande havsnålar, äckliga "grännskorvar" och andra invånare i det kalla, mörka havet. Akvariet är barnens favorit, liksom det allra sista rummet, där man närmare kan beundra en del av museets samlingar av fåglar och däggdjur.

I Terranovas kundbetjäning ges information om naturskyddsområden, utflyktsmål och vandringsleder.

Vartannat år arrangerar Terranova en stor internationell naturfilmsfestival, Wildlife. Nästa gång blir det i november 2010. Genom de festivaler som hittills arrangerats, sedan 2002, har Terranova fått en anseelig samling av världens bästa naturfilmer, ungefär 700 st. På begäran kan man få välja ut och se någon i auditoriet. □

Mycket på gång vid Kulturgården i Lillby Pedersöre

Landthandelutställningen blir färdig nästa sommaren 2010

Sedan Överpurmo Hembygds förening fick sin 1900-talsutställning klar för några år sedan har inte arbetet avstannat, tvärtom fortsätter vi i samma anda med ett nytt projekt när det förra är klart. Eftersom vi finns på landsbygden visas föremål och arbetsmetoder som har hört till vardagslivet på landet men som numera helt eller delvis har glömts bort.

I Kulturgårdens uthuslänga med många rum upprustas det ena rummet efter det andra. Först blev den gamla cykelverkstaden iordningställd. Så kom turen till det som varit stall för 2-3 hästar. Det rummet fick delvis ny inredning och nya invånare, en "häst" och några "får". Följande rum fick en utställning om ullens väg från får till färdig produkt. De olika arbetsredskapen är uppställda liksom fotografier med kvinnor som visar hur de olika arbetsmomenten utförs. Handgjorda ylleprodukter är utställda.

Till sommaren hoppas vi kunna ha invigning av det rum där Lanthandeln finns. Väggar har fått ny gammal panel och hyllor har byggts för att varorna bättre ska komma till sin rätt. Då Lanthandeln är klar finns flera rum i andra hus som väntar på att få komma till ny användning.

Årligen den 1 maj fylls den gamla bondgården av doften av nygräddat varmt bröd som bakats och gräddats i den gamla ugnen av trogna entusias-

tiska talkoarbetare. Den som hinner först har möjlighet att inhandla ett bröd. Vidare bjuds på trevlig samvaro med kaffe, lotterier, sång, musik mm.

Föreningens varumärke är kanske ändå tjärbränningen som skett vart tionde år sedan 1976. Det är många år av förberedelse för att kunna bränna en tjärdal. Men då vi kommit så långt att dalen tänds är det högtid. Då följer en intensiv vecka med arbete och fest.

Sommartiden är naturligtvis den intensivaste tiden för museet men även vintertid samlas ett troget talgöng varje vecka. Katalogiseringen av de många tusentals föremålen är en typisk vintersyssla. □

Muinaisjäänökset ovat muisti Suomen asutuksesta ja historiasta ja ne on rauhoitettu muinaismuistolaila (295/1963). Muinaisjäänösten rauhoitusta valvoo muinaismuistolakiin perustuen Museovirasto. Virasto myös ylläpitää valvonnan apuvälineenä muinaisjäänösrakisteriä. Rauhoituksesta huolimatta muinaismuistoja tuhoutuu eri tavoin, myös itsestään. Muinaismuistoja tulisi tuhoutua vain valvotuissa oloissa osana arkeologista tutkimusta, jolloin niiden sisältämä tieto muinaisuudesta tallennetaan valvontaviranomaisen hyväksymin periaattein.

Muinaismuistolain ydinajatuksena on edustavan otoksen keruu menneisyydestä eikä vähiten alati kehittyvää tutkimusta varten. Muinaisjäänökset ovat Suomen sanaton historia, jota voi tulkita monesti, mutta hävittää vain kerran.

Muinaisjäänöksiin kohdistuvista rikosepäilyistä on tehty harvoin tutkintapyyntöjä ja vielä harvemmin tapaukset ovat edenneet syyteharkintaa pidemmälle. Vaikka Museovirasto on valvontaviranomainen, ei sillä oman tulkintansa mukaan ole laissa määriteltyä velvollisuutta saattaa muinaisjäänöksiin kohdistuvat rikosepäilyt poliisitutkintaan. Muinaisjäänökseen kajoamiset jäävät ympäristörakosten kentässä tuntemattomiksi ja ovat näin myös rikoksia tutkiville viranomaisille vieraita. Tutkintapyyntöjä tehdään harvoin, joten tässä toimintaympäristössä vaara joutua vastaamaan muinaisjäänökseen kajoamisesta on liian pieni. Tarpeellinen oikeuskäytäntö jää syntymättä, koska poliisitutkintaa ei tehdä, koska oikeuskäytäntöä ei ole.

Lillbyn Lassfolkin Kulttuuritalolla tapahtuu

Maalaiskauppanäyttely avataan kesällä 2010

Ylipurmon kotiseutuyhdistyksen saatua valmiiksi 1900-luvun näyttelynsä muutama vuosi sitten, ei työ ole pysähtynyt. Päinvastoin, jatkamme samassa hengessä uuden projektin kanssa, kun vanha on valmistunut. Koska sijaitsemme maaseudulla, näytämme työvälineitä ja –metodeja, jotka kuuluivat maaseudun arkipäivään ja jotka ovat kokonaan tai osittain unohtuneet.

Kulttuuritalon ulkorakennusriviston tilat ovat valmistuneet yksi toisensa jälkeen. Ensin vanha pyöräverstas järjestettiin ja sen jälkeen 2-3 hevosen talli. Kyseinen talli sai uuden kalustuksen ja "hevosen" sekä muutaman "lampaan". Seuraavan huoneen näyttelyssä kerrotaan villa tiestä valmiiksi tuotteeksi. Eri työvälineet ovat esillä kuten valokuvia naisista, jotka näyttävät miten eri työvälineet tehdään. Käsintehtyjä villatuotteita on esillä.

Kesäksi toivomme voivamme vihkiä huoneen, jossa sijaitsee maakauppa. Seinät ovat saaneet uusvanhat paneelit ja hyllyjä on rakennettu, jotta tavarat pääsisivät paremmin oikeuksiinsa. Maakauppanäyttelyn valmistuttua, odottaa monta muuta huonetta muissa rakennuksissa uutta käyttöä.

Maalaistalo täyttyy vuosittain 1. toukokuuta vastaleivotun leivän tuoksusta. Leivän leipovat vanhassa kiviuunissa uskollisen tulisieluinen talkooväki. No-

peimmat ehtivät ostamaan leipää. Tarjolla on myös mukavaa yhdessäoloa mm. kahvin, arpojen, laulun ja musiikin merkeissä.

Yhdistyksen tavaramerkki on ehkä kuitenkin tervanpoltto, jota on tehty joka kymmenes vuosi vuodesta 1976 lähtien. Tervahaudan polttaminen vaatii usean vuoden valmistelut. Valmiin tervahaudan sytytys on juhallinen tilaisuus. Sitä seuraa intensiivinen, työntäyteinen viikko juhlineen.

Kesä on luonnollisesti kiireisin aika museolla, mutta myös talviaikaan uskollinen talkooväki kokoontuu kerran viikossa. Tuhansien esineiden luettelointi on tyypillinen talviaskare. □

Ajankohtaista arkeologiasta

Muinaisjäännösten materiaalien ja immateriaalien arvojen suojelukäytännöt on edelleen mitä ajankohtaisin aihe ja olen yrittänyt tässä lyhyessä kirjoituksessa valottaa suojelun nykytilaa muinaismuistoihin kohdistuvien tuhojen osalta.

Kehäpäättelmä voi johtaa tilanteeseen, jossa ei uskota muinaisjäännöksiin kohdistuneiden rikosten menestykselliseen ajamiseen.

Oikeusjärjestelmässämme on kirjaimellisesti muinaisuuden mentävä aukko, kun muinaismuistolain kirjain ei toteuta sen henkeä. Tekijän täytyy olla tietoinen muinaisjäännöksestä voidakseen syyllistyä rikokseen ja teon on osoitettava vähintään törkeää huolimattomuutta. On varmasti yleisen oikeustajun mukaista osoittaa armeliaisuutta tapauksissa, joissa maallikko on kajonnut muinaisjäännökseen, kun muinaisuus on esimerkiksi maanpäälle näkymätön ja sijainniltaan vaikeaselkoinen. Pikemminkin kuin, että armon olisi annettu käydä oikeudesta, ollaan vailla lakiin perustuvia keinoja, mikä taas näkyy haluttomuutena tehdä tutkintapyyntöjä. Suojelujärjestelmä, joka toteutuu niin, että ääritapauksessa yksityisen kansalaisen täytyy yleiseen syyteoikeuteen perustuen tehdä valvontaviranomaisen puolesta esitutkintapyyntö, on kuolleenä syntynyt.

Muinaisjäännöksiin on toistuvasti kajottu erilaista maan käytön ammattia harjoitettaessa, jossa selonottovelvollisuuden erilaisista ympäristöarvoista ja

suojelukohteista voi olettaa olevan ankara. Kun Pohjanmaan kajottujen kohteiden sijainti on useassa tapauksessa ilmaistu, ei vain Museoviraston rekisterissä, vaan myös merkein ja sanoin valtakunnan kartoilla tai kotiseutuaktivistien pystyttämässä kylteissä, ei tapahtumien kulkua ole aina ollut helppo ymmärtää. Ei tunnu riittävän, että Museovirasto on muinaisjäännökseen rekisteröinyt. Tietoa olisi ollut saatavilla ja ennen kaikkea tulkittavissa usein suoraan arkistolähteistä ilman täydentäviä tutkimuksia maastossa. Tekijän tai tekohetken selvittäminen ei ole osoittautunut vaikeaksi, mutta syyllisyyskysymykset ovat. Tekijältä pyydetään pääasiassa kirjallinen selvitys ja käytännön rangaistukseksi jää toimintatapojen kehittämiseen kehottava kirje.

Muinaismuistoihin kohdistuneet teot ovat rikkomuksia, jotka vanhenevat kahdessa vuodessa ja vanheneminen alkaa tekohetkestä. Muinaisjäännöksiin kohdistuneet kajoamiset tuovat tekijälle ilmitullessaan todennäköisemmin ammatinharjoittamiseen sertifiointivaikeuksia ennen kuin oikeusprosessiongelman. Julkinen syyteharkinta on seuraamuksena jo vakavimmasta päästä ja toimii vain epätoivottavana suomalaiskansallisena

Jotta lukijalle syntyisi kuva siitä miten muinaisjäännösten suojelu toimii, otetaan muutama lyhyt esimerkki Pohjanmaan tapauksista. Kaikissa tapauksissa on kyseessä rekisteröity kohde.

Tapaus 1.

Muinaisjäännöstuhojen vuoksi pidettiin metsätoimijoille maastossa koulutus, jossa näytettiin suojeltu kohde. Sama kohde vahingoittui vakavasti kolme vuotta myöhemmin ja suunnittelun toimenpiteistä teki sama koulutukseen osallistunut henkilö. Tutkintapyyntöä ei tehty, joten tapaus ei johtanut poliisitutkintaan. Arkeologisen hätäkaivauksen tuhoutuneella osalla suoritettiin paikallismuseo omalla kustannuksellaan.

Tapaus 2.

Koneurakoitsijalle sattui toistamiseen muinaisjäännökseen kajoaminen. Vastaava tapaus kantoja nostettaessa hänelle oli sattunut samana vuonna. Koneurakoitsija oli maailmanlaajuisesti toimintaa harjoittavan metsäyhtiön renki ja saanut koulutusta sekä hänellä oli käytössään paikannusjärjestelmä työkonessa. Kotiseutututkijoiden opaskyltillä merkitsemä muinaisjäännös vahingoittui myös osaksi siksi, että koneurakoitsija toimi väärän metsätilan alueella. Muinaisjäännös oli aikaisemmin samana vuonna rajattu metsänhoitoyhdistyksen kartalle sen nimenomaisesta pyynnöstä, koska yhdistys epäili alueelle suunnitellun maanmuokkauksen vaarantavan kohteen. Metsäyhtiö ja urakoitsija toimivat itsenäisesti ilman metsänhoitoyhdistystä. Tutkintapyyntö teki Museovirasto. Tapaus ilmeisesti vanheni poliisitutkinnan aikana.

Tapaus 3.

Edellisen tapauksen metsäyhtiön sama koneurakoitsija kajosi useita erilliskohteita sisältävään maanpäälliseen muinaisjäännökseen. Tutkintapyyntö teki maakuntamuseo. Museovirasto neuvotteli tutkimuskustannusten korvaamisesta, johon metsäyhtiö ei suostunut. Syyttämättäjäättämissä päätöksen mukaan kohde ei ollut siten tunnettu, että maallikko voisi sen havaita tai se olisi voitu ottaa huomioon suunnittelussa. Kohteen sijainti olisi ollut selvitetävissä puhelinsoitolla ja se oli kiistatta tiedossa 10 vuotta, maanpäällinen ja julkaistu maakuntaliiton toimesta. Asiantuntijaviranomaisen tulisi pyytää loppulausumaoikeutta syytetyn väittämistä ja varmistaa, että syyttäjä saa tarvitsemansa tiedon ymmärrettävästi.

Tapaus 4.

Kaavoitusta varten tarkastettiin useiden muinaisjäännösten sijainti. Paikalla käytiin uudestaan seuraavana vuonna ja havaittiin maanpäällisiä muinaisjäännöksiä tuhotun maanmuokkauksessa. Kohteet olivat jo vuosia sitten olleet lupaviranomaisen, suunnittelijan sekä maanomistajan tiedossa. Kyseessä oli metsälain mukainen rästiuudistus, jossa vuosia sitten istuttamatta jäänyt metsäpalsta muokattiin. Alue on valtakunnallisesti merkittävä kohde, josta on ollut paikallislehdissä juttua jo 1970-luvulla. Tutkintapyyntö teki Museovirasto. Tuomio oli päiväsakkoja kohteista tietämättömäksi ilmoittautuneelle koneenkuljettajalle.

häpeärangaistuksena, joka ei voi olla tavoiteltava tila kansallisen suojeluhengen ylläpitämisessä. Ammattimaisiakaan toimijoita ei näytä motivoivan muinaismuistolailta säädetty rauhoitus ja yksi syy voi olla se, että muinaismuistolain mahdollistama sakko on rangaistuksena väärin mitoitettu. Muinaismuistolain nojalla ei voi määrätä yhte-

sösakkoa, joten rangaistusvaatimus voi kohdistua esimerkiksi koneenkuljettajaan, ei työn suorittaneeseen yhtiöön. Kun tekijä on työkonen kuljettaja, on hänelle määrättävä päiväsakko yhtiön saavuttamaan taloudelliseen hyötyyn nähden mikroskooppinen seuraamus.

>>>

Ainakaan kyseessä ei ollut toimijoiden osalta rekisteritietojen tai karttamateriaalin saatavuus tai puutteellisuus vaan kyky hankkia, tulkita, välittää sekä soveltaa tietoa. Joidenkin muinaisjäännöksille selvästi haitallisten maapohjaa muokkaavien toimenpiteiden kyseenalaistaminen näkyvämmän olisi erittäin suotavaa.

Esimerkiksi kantojen nostoon ei kukaan muu viranomaisen näytä puuttuvan, vaikka laki antaisi siihen mahdollisuuden. Ympäristövaikutuksella tarkoitetaan myös vaikutusta kulttuuriperintöön. Jos tämä vaikutus voi olla merkittävää, niin paikallinen ympäristöviranomainen (ELY-keskus) voi tehdä päätöksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta toimintaan. Kantojen noston osalta näin ei kuitenkaan ole menetelty, vaikka kyseessä on lain ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) mukainen ympäristön erityispiirteeseen kohdistuva haittavaikutus.

Arkeologian näkökulmasta tulisi tutkintapyyntöä aina tehdä, kun muinaismuistoon on kajottu tavalla, joka on muinaismuistolaissa kielletty. Tarkoituksena ei tietenkään ole syyttää mahdollisimman monia vaan uskottavalla oikeuskäytännöllä ennaltaehkäistä mahdollisimman moni kulttuuriperintöön kohdistuva kajoaminen. Muinaismuistolain 15§ mukaisen tutkimuskustannusten korvausmenettelyn toteuttamisesta tulisi säätää lakimuutoksella siten, että luvattoman muinaisjäännöksen kajoamisen tapahduttua olisi 25§ sakon sijaan mahdollista ajaa myös tutkimuskustannusten korvaamista tai yhteisösakkoa muinaisjäännösr rikoksesta, jolloin myös teon vanhenemisaika kasvaisi kahden vuoden sijasta 10 vuoteen. Yhteisösakko ja rikoksen pidempi vanhenemisaika toimisivat nimenomaan ennaltaehkäisyn kannustimina.

Muinaisjäännökset eivät ole ikuisia. Vaikka osaa tuhoutumisesta emme koskaan voi estää, ei viranomaistyössä myöskään tule sitä edistää, piiloutuen toimivalta- tai resurssiverhon taa. Ilman erillistä laissa määrättyä velvollisuutta hoitaa muinaisjäännöksiä on selvää, että Museoviraston muinaismuistolain hengen mukaisena tehtävänä on huolehtia siitä, että muinaisjäännöksiä ei tuhoutu, passiivisesti tai aktiivisesti. Museovirastolla on lakiin perustuva oikeus hoitaa muinaisjäännöksiä ja sen arkeologinen avaintehtävä on kulttuuriperinnön siirtäminen jälkipolville.

Edellä todetun perusteella olisi muinaismuistolain uudistaminen tarpeen. Seuraamus muinaisjäännökseen kajoamisesta on nykyisellään niin vähäinen, että voi jopa epäillä motivoiko tutkinta viranomaisia, oli kyse prosessiekonomisista resursseista tai ei. □

Aktuellt om arkeologi

Skyddspraxisen vad gäller fornlämningarnas materiella och immateriella värden är fortsättningsvis ett mycket aktuellt ämne och jag har i den här korta artikeln försökt redogöra för skyddets nuläge i fråga om den förstörelse som riktas mot fornminnen.

Fornlämningar är minnen av Finlands bebyggelse och historia och de är fredade i lagen om fornminnen (295/1963). Fredandet av fornlämningar övervakas av Museiverket med stöd av fornminneslagen. Verket upprätthåller även ett fornminnesregister som hjälpmedel för övervakningen. Trots fredandet förstörs fornminnen på olika sätt, även av sig själv. Fornminnen borde få bli förstörda endast under övervakade förhållanden, som en del av en arkeologisk forskning, då de forntidsuppgifter som de innehåller lagras i enlighet med de principer som godkänts av övervakningsmyndigheterna.

Den grundläggande tanken med fornminneslagen är att samla in ett representativt urval från forntiden för forskningen och inte minst för den forskning som hela tiden är under utveckling. Fornminnena är Finlands historia utan ord, som man kan tolka många gånger men förstöra bara en gång.

Om brottsmisstankar gällande fornminnen har sällan gjorts undersökningsbegäran och ännu sällsyntare är det att fallen har framskridit längre än till åtalsprövning. Fastän museiverket är en övervakningsmyndighet har det enligt egen tolkning inte en i lagen fastställd skyldighet att vidareföra brottsmisstankar som gäller fornminnen för polisundersökning. Rubbandet av fornminnen förblir på miljöbrottsfältet okänt och är på så sätt också främmande för myndigheter som undersöker brott. Begäran om undersökningar görs sällan, varvid risken för att den här verksamhetsomgivningen ställs till svars för rubbande av fornminnen är för liten. Det uppstår ingen rättspraxis, eftersom ingen polisundersökning görs, då det inte finns någon rättspraxis. Cirkelbevis kan leda till en situation, där man inte tror på att brott mot fornlämningar kan utredas med framgång.

I vårt rättssystem finns bokstavligen en lucka som motsvarar forntiden, då fornminneslagens

bokstav inte förverkligar dess anda. Förövaren skall veta att det är en fornlämning för att kunna göra sig skyldig till ett brott och gärningen skall visa minst grov vårdslöshet. Det överensstämmer säkert med den allmänna rättsuppfattningen att visa barmhärtighet i sådana fall då en lekman har rubbat en fornlämning, då forntiden t.ex. inte har kunnat skönjas ovan jord och dess läge varit komplicerat. Snarare än att man hade låtit nåd gå före rätt saknas på lag baserade metoder, vilket för sin del kommer fram som ovilja att göra en undersökningsbegäran.

Ett skyddssystem förverkligat så att en enskild medborgare i extrem fall, grundat på den allmänna åtalsrätten för den övervakande myndighetens räkning måste göra en förundersökningsbegäran, är dödfött.

Fornlämningar har upprepade gånger rubbats vid utövning av olika markanvändningsyrken, då skyldigheten att ta reda på olika miljövärden och skyddsobjekt kan antas vara sträng. Då de i Österbotten rubbade objektens läge i flera fall har tillkännagivits, inte bara i Museiverkets register, utan också genom märken och i ord på landsomfattande kartor eller skyltar som uppsatts av hembygdsaktivister, har det inte alltid varit lätt att förstå händelsernas gång. Det tycks inte räcka att Museiverket har registrerat fornlämningen. Information skulle ha funnits till förfogande och framför allt kunnat

tolkas direkt ur arkivkällor samt utan kompletterande undersökningar i terrängen. Att klarlägga förövaren eller gärningstidpunkten har inte visat sig vara svårt, men nog skyldighetsfrågorna. Av förövaren begär man i regel en skriftlig redogörelse och straffet blir i praktiken ett brev där man uppmanar att utveckla verksamhetssätten.

Gärningar som riktas mot fornminnen är förseelser som föräldras inom två år och föräldrandet börjar vid gärningstidpunkten. Rubbade av fornlämningar åsamkar förövaren, då de avslöjas sannolikt större certifieringssvårigheter då det gäller utövandet av yrket än ett rättsprocessproblem. Offentlig åtalsprövning är som påföljd redan i allvarligaste laget och fungerar endast som ett önskat finskt nationellt skamstraff, vilket inte kan vara en eftersträvarsvärd situation vid upprätthållandet av den nationella skyddsandan. Inte heller de professionella aktörerna verkar vara motiverade av det i fornminneslagen stadgade fredandet och en orsak till detta kan vara att bötläggning enligt fornminneslagen är som straff fel dimensionerat. Med stöd av fornminneslagen kan samfundsbot inte påföras, varvid straffyrkandet kan riktas t.ex. på maskinföraren och inte på det bolag som har låtit utföra arbetet. Då förövaren är maskinföraren är de dagsböter som han döms till en mikroskopisk påföljd i förhållande till bolagets ekonomiska nytta.

För aktörernas del var det åtminstone inte fråga om att det inte fanns tillgång på eller avsaknad av registeruppgifter eller kartmaterial utan om förmåga att kunna skaffa, tolka, förmedla samt tillämpa information. Det skulle vara mycket önskvärt att vissa markbearbetningsåtgärder,

som tydligt skadar fornlämnin-garna skulle ifrågasättas mera synligt.

Exempelvis vid upptagning av stubbar tycks ingen annan myndighet ingripa, fastän lagen skulle ge möjlighet till det. Med miljökonsekvens avses också konsekvenser för kulturarvet. Om den här påverkan kan vara betydande, så kan den lokala miljömyndigheten (ELY-centralen) fatta beslut om tillämpande av förfarandet för en bedömning av miljökonsekvenser i verksamheten. I fråga om upptagning av stubbar har man ändå inte gått till väga på det här sättet, fastän det är fråga om en i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) avsedd skadlig miljöpåverkan.

Ur arkeologins synpunkt borde undersökningsbegäran alltid göras då ett fornminne har rubbats på ett i fornminneslagen förbjudet sätt. Avsikten är förstås inte att anklaga så många som möjligt, utan att med en trovärdig rättspraxis förebygga dylika händelser. Om förverkligandet av ersättningspraxisen för undersökningskostnader i enlighet med § 15 i fornminneslagen borde stadgas med en lagändring på så sätt att då en fornlämning utan tillstånd har rubbats skulle det i stället för böter i enlighet med § 25 vara möjligt att kräva ersättning för undersökningskostnaderna eller samfundsbot för fornlämningsbrott, varvid även gärningens preskriberingstid skulle öka från 2 år till 10 år. Samfundsbot och en längre preskriberingstid för brottet skulle uttryckligen fungera som drivfjäder för förebyggandet.

Fornlämningar är inte eviga. Fastän vi inte kan hindra en del av att förstöras, bör man i myndigheternas arbete inte heller

För att läsaren ska få en bild av hur skyddandet av fornlämningar fungerar, tas som exempel några korta fall från Österbotten. I alla fallen är det fråga om registrerade objekt.

Fall 1. På grund av förstörelse av fornlämningar ordnade man utbildning för skogsaktörer i terrängen, där man visade det skyddade objektet. Samma objekt skadades svårt tre år senare och den åtgärden planerades av en person som deltagit i utbildningen. Begäran om undersökning gjordes inte, varvid fallet inte ledde till polisundersökning. Det lokala museet gjorde på egen bekostnad en arkeologisk nödgrävning på den förstörda delen.

Fall 2. En maskinentreprenör gjorde för andra gången sig skyldig till rubbade av fornlämning. Han hade råkat ut för motsvarande sak tidigare samma år, då han grävde upp stubbar. Maskinentreprenören var anställd vid ett globalt skogsbolag och han hade fått utbildning och hade till sitt förfogande ett positioneringssystem i sin arbetsmaskin. En fornlämning försedd med hembygdsforskarnas skylt skadades också delvis för att maskinentreprenören arbetade på fel skogslägenhet. Fornlämningen hade tidigare under samma år avgränsats på skogsvårdsföreningens karta på dess uttryckliga begäran, eftersom föreningen misstänkte att den på området planerade markbearbetningen skulle utsätta objektet för skada. Skogsbolaget och entreprenören agerade självständigt utan skogsvårdsföreningen. Museiverket gjorde en begäran om undersökning. Fallet preskriberades tydligen under polisundersökningen.

Fall 3. Samma maskinentreprenör vid skogsbolaget som i föregående fall, rubbade en fornlämning ovan jord, som omfattade flera separata objekt. Landskapsmuseet gjorde en undersökningsbegäran. Museiverket förde förhandlingar om ersättning för undersökningskostnaderna, vilket skogsbolaget inte gick med på. Enligt beslutet att inte väcka åtal var objektet inte på så sätt känt att det kunde ha upptäckts av en lekman eller att det kunde ha beaktats i planeringen. Objektets läge kunde ha klarlagts med ett telefonsamtal och det var utan tvivel i kännedom i 10 års tid, det låg ovan jord och det hade offentliggjorts av landskapsförbundet. Sakkunnigmyndigheten borde inbegära rätt till ett slututlåtande om den anklagades påståenden och försäkra sig om att åklagaren får den information som han behöver på ett förståeligt sätt.

Fall 4. För detaljplanering granskades flera fornlämnings placering. Man besökte platsen på nytt följande år och observerade att fornlämningar ovan jord hade förstörts vid markbearbetning. Tillståndsmyndigheterna, planeraren samt markägaren hade känt till objekten redan för flera år sedan. Det var fråga om en i skogslagen avsedd förnyelse, där man bearbetade ett skogsskifte som för flera år sedan lämnats obearbetat. Området är riksomfattande sett ett viktigt objekt, som lokaltidningarna har skrivit artiklar om redan på 1970-talet. Begäran om undersökning inlämnades av Museiverket. Maskinföraren som uppgav att han inte kände till objekten dömdes till böter.

främja det, och gömma sig bakom en befogenhets- eller resursridå. Utan en separat i lagen fastställd skyldighet att ta vara på fornlämningar, är det klart att Museiverkets uppgift är, i enlighet med fornminneslagens anda, att se till att fornlämningar inte förstörs, passivt eller aktivt. Museiverket har en i lagen grundad rätt att sköta om fornlämningar och dess arkeologiska nyckeluppgift är att föra vidare

kulturtraditioner till följande generationer.

Utgående från det som tidigare konstaterats skulle det finnas behov av att förnya fornminneslagen. Konsekvenserna av rubbandet av fornlämningar är i detta nu så små att man kan fråga sig om undersökningen motiverar myndigheterna, vare sig det är fråga om processekonomiska resurser eller inte. □

Meriarkeologit tekivät tutkimussukelluksia Vaasassa ja Mustasaarella

Museoviraston meriarkeologit tutkija Maija Matikka, työmestari Pekka Paanasalo ja tutkija Johanna Mäkinen tekivät 22.-26.9.2008 Vaasan Palosaaren vanhan satama-alueen viistokaikukartoitusta ja löytyneitä anomalioita tarkistettiin robottikameran avulla. Vuonna 2009 tutkimuskohteita olivat mm. Grönvikin ja Lappörenin vesialueet.

Arkeologit löysivät mm. yhden todennäköisesti 1900-luvun alkupuoliskolta peräisin oleva veneen, mutta vedenalaisia muinaisjäännöksiä ei löydetty. Kauppaneuvos Abraham Falanderin fregatti Allmänna bästa upposi alueelle 26.9.1793 mutta myöskään siitä ei löytynyt merkkejä. Merimuseon johtaja Unto Lintala epäilee vahvasti, että vesirajaan palanut hylky upposi ja sijaitsee Palosaaren salmen pohjoisosassa sijaitsevan, myöhemmin rakennetun aallonmurtajan alla. Sen merkittävän paikka ja koko viittaisivat siihen. Mediat huomioivat tutkimukset hyvin.

Vaasan edustalla Tuomarinkarinselällä Kynsiluodon eteläpuolella meriarkeologit yrittivät viistokaikuluotaamalla paikantaa hylkyvihjettä, mutta hylkyä ei löydetty. Kyseiseltä paikalta on tullut kalastajien verkoon palaneita hylynosia, jotka saattaisivat viitata Krimin sodan aikaisiin tapahtumiin. Meriarkeologit kävivät myös Eteläisen kaupunginselän etelärannalla olevalla vanhalla Svartön telakkapaikalla, jossa telakan vanhoja rakenteiden jäänteitä on runsaasti nähtävissä rantametsikössä, mutta niiden edustalla rantavedessä ei rakenteita löytynyt kahlaamalla tehdyssä tarkistuksessa.

Meriarkeologit tutkivat myös Iskmon

edustalla olevia hylkyjä (suurin osa ns. ”molpehexeja”), joissa oli lastina malmia Kimon ruukkiin. Kenttätöistä vastasi tutkija Maija Matikka. Kustannuksista vastasi Museoviraston meriarkeologian yksikkö.

Vuonna 2009 yksikkö teki samalla kokoonpanolla tarkistussukelluksia 28.9-2.10. Lappörenissä ja viistokaikuluotauksia Grönvikissä. Lappörenissä sukeltajat kävivät varmistamassa ja paikantamassa tunnetun hyllyn, jonka esineistöä on Museovirastolla. Sukelluksista oli videokuva myös Yleisradion sivuilla. Grönvikin edustalta paikannettiin pieni hylky aivan rannan tuntumassa. Museoviraston meriarkeologisen yksikön työmestari Pekka Paanasalo epäili, että Grönvikin tehtaan edustalla olleella telakalla on hyvinkin voitu rakentaa isoja purjelaivoja. Laivanvarustaja ja lasitehtailija Grönbergin ehkä tunnetuimmat alukset olivat John Bull sekä Concordia, joka lähti neitsytmatkalleen Grönvikistä v. 1839.

Lisäksi Museovirasto kirjasi ylös Unto Lintalan tiedot sadoista hyllyistä Merenkurkun alueella. □

(Lähteitä: Tutkija Maija Matikan raportti ja Unto Lintala)

Kuvat/Bilderna: Kaj Höglund

Pekka Paanasalo ja Johanna Mäkinen

Maija Matikka ja Unto Lintala

Marinarkeologerna gör forskningsdykningar i Vasa och Korsholm

Museiverkets marinarkeologer, forskare Maija Matikka, arbetsmästare Pekka Paanasalo och forskare Johanna Mäkinen gjorde 22-26.9.2008 i Vasa på Brändö gamla hamnområde en diagonal ekolodkartläggning och de anomalier som man hittade granskades med hjälp av robotkamera. År 2009 var bl.a. vattenområdena vid Grönvik och Lappören forskningsobjekt.

Meriarkeologit tutkimassa Svartön edustaa 2008

Pekka Paanasalo, Alskat

Arkeologerna hittade bl.a. en båt som förmodligen härstammade från början av 1900-talet, men några maritima fornlämningar hittade man inte. Kommerseråd Abraham Falanders fregatt, Allmänna bästa, sjönk på området 26.9.1793 men efter den hittade man inte heller några spår. Sjöhistoriska museets chef Unto Lintala misstänker starkt att vraket som brunnit till vattenlinjen sjönk och ligger under den senare byggda vågbrytaren i norra delen av Brändö sund. Dess märkliga läge och storlek tyder på detta. Medierna uppmärksammade forskningsdykningarna väl.

På södra sidan av Nagelskär på Domarskärsfjärden utanför Vasa försökte marinarkeologerna med diagonalt ekolod på basis av tips lägesbestämma ett vrak, men de hittade inget. På ifrågavarande ställe har i fiskarnas nät fastnat brända vrakdelar, som kunde hänvisa till händelserna under Krimkriget. Marinarkeologerna besökte också den gamla varvsplatsen Svartö på Södra Stadsfjärdens södra strand, där man i strandskogen kunde se mycket gamla efterlämnningar från varvets gamla konstruktioner, men i strandvattnet nedanför hittade man ingenting då man vadande sökte där.

Marinarkeologerna undersökte även vrak

(största delen s.k. ”molpehax”) utanför Iskmo, där de som last hade haft malm till Kimo bruket. För fältarbetet svarade forskare Maija Matikka. För kostnaderna svarade Museiverkets marinarkeologiska enhet.

År 2009 gjorde enheten med samma sammansättning granskningsdykningar 28.9-2.10 i Lappören och diagonala ekolodningar i Grönvik. I Lappören lokaliserade och säkerställde dykarna ett känt vrak. Föremålen från vraket finns vid Museiverket. Om dykningarna finns även videoinspelningar på Yle:s sidor. Utanför Grönvik lokaliserades ett litet vrak alldeles nära stranden. Arbetsmästaren Pekka Paanasalo vid Museiverkets marinarkeologiska enhet förmodade att på varvet nära Grönviksfabriken kan stora segelfartyg mycket väl ha byggts. Skeppsredaren och glasfabrikören Grönbergs kanske kändaste fartyg var John Bull och Concordia, som for på sin jungfruresa från Grönvik år 1839.

Vidare antecknade Museiverket Unto Lintalas uppgifter om flera hundra skeppsvrak på Kvarkenområdet. □

(Källor: Forskare Maija Matikas rapport och Unto Lintala)

Nytt projekt om Museisamarbete

KulturÖsterbotten har lämnat in en anhållan om projektfinansiering till Österbottens förbund för ett nytt projekt, Museer i samarbete. Projektplanen bygger på de resultat vi fick vid museiseminarier i Vasa 29.10.2009.

KÖ har även anhållit om understöd från Svenska kulturfonden vad gäller den privata finansieringsdelen. Österbottens museum är samarbetspartner.
(Källa: E-mail, Vivan Lygdbäck, KÖ)

Uusi museoyhteistyöprojekti.

KulturÖsterbotten on hakenut projektirahoitusta Pohjanmaan liitolta projektiin Museot yhteistyössä. Pohjanmaan museo toimii yhteistyökumppanina.

Kuva/Bild: Julkunen

Viljo Revell 100 vuotta/ år

Arkkitehti Viljo Revell (1910–1964). Näyttely on tulossa ensi syksynä Vaasaan modernin taiteen museo Kuntsiin.

Arkitekt Viljo Revell (1910–1964). Utställningen är på kommande nästa höst till Kuntsis museum för modern konst i Vasa.

Tiedustelut:

Kuntsin modernin taiteen museo
Sisäsatama PL 3, 65100 Vaasa
puh +358 (0)6 325 3920
info@kuntsi.fi

Förfrågningar:

Kuntsis museum för modern konst
Inre hamnen PB 3, 65100 Vasa
tfn +358 (0)6 325 3920
info@kuntsi.fi

Paikallismuseoiden kehittämishanke

■ Paikallismuseoiden kehittämishanke on käynnistymässä tänä vuonna. Se esittelee hankkeen ohjausryhmästä. Harkinnanvaraisten avustusten kokonaissummasta (1 milj. euroa) on tarkoitus jättää osa (n. 70 000 euroa) hankkeen kustannuksiin. Summa tullaan toipetusministeriössä ministerin johtoryhmässä 6.3.2010 ja silloin tehdään jo esitys myös ennäköisimmin laittamaan kevään aikana hakuun avustuksina ja ensisijaisesti maakuntamuseoille. Summa on todennäköisesti tarkoitus käyttää henkilöiden palkkaamiseen hankkeeseen sekä matkakustannuksiin. Hanke esiteltiin myös maakuntamuseoiden johtajille joulukuussa ja se herätti kiinnostusta.

(Eeva Kukko, Museovirasto)

Utvecklingsprojekt för lokalmuseer

■ Ett projekt för utvecklande av lokalmuseer kommer att inledas i år. Projektet presenteras vid undervisningsministeriet för ministerns ledningsgrupp 6.3.2010 och då framläggs även ett förslag till styrgrupp för projektet. Av den totala summan av understöd som beviljas enligt prövning (1 milj. euro) är det meningen att en del (ca 70 000 euro) sätts åt sidan för projektets kostnader. Summan kommer sannolikt att utlysas under våren som understöd och i första hand till landskapsmuseerna. Avsikten är att summan används för att anställa arbetstagare för projektet samt för resekostnader. Projektet presenterades även för landskapsmuseernas chefer i december och det väckte intresse.

(Eeva Kukko, Museiverket)

WebMusketti luettelointiohjelma tulossa myös paikallis- ja kotiseutumuseoille

Museoseminaarissa "Yhteiseen hiileen" 29.10.2009 esitelly WebMusketti on tulossa.

■ Pohjanmaan museon on ottamassa käyttöön isommille museoille ja maakuntamuseoille tarkoitettua version. Paikallis- ja kotiseutumuseoille on tulossa oma versio. WebMusketti on selaintekniikalla tehty käyttöliittymä Musketti-tietokantaan. Siinä on valmis linkki Suomen museot online -palveluun ja linkki Kansalliseen digitaaliseen kirjastoon (KDK), kun se on määritelty ja testattu. WebMuskettin luettelointiohjeet ovat verkossa saatavilla. Ohjelmistolla on jatkuva ylläpito ja kehitys. Siihen on tulossa myös kuvamyntisovellus. Käytetty tekniikka mahdollistaa etäkäytön myös kohteista, joissa ei ole paikallisverkkoa. WebMuskettia tukevat Museoviraston asiantuntijat.

Pohjanmaan museo lisenssin omistajana on tutkimassa mahdollisuutta, jossa mukana käyttäjänä olisi viisi (5) paikallis- tai kotiseutumuseota, jolloin hinta museota kohden olisi 2 094,81€ (kertamaksu) ja ylläpito museota kohti 209,48€/vuosi. Jos mukaan lähtee 10 toimialueen museota, olisi hinta museota kohti 1 157,66€ (kertamaksu) ja ylläpito museota kohti olisi 115€/vuosi. Hintoihin eivät kuulut tietokoneet ja tiedonsiirto/verkkopalvelu (joka esim. voi olla langaton ns. mokuksu (alkaan n. 10 euroa/kk) tai kiinteä laajakaistaliittymä, jonka kotiseutu- tai paikallismuseo kustantaa itse.

Kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä maakuntamuseotutkija Kaj Höglundiin 1.6. 2010 mennessä.

WebMusketti katalogiseringsprogram på kommande även för lokal- och hembygds museer

Bland annat WebMusketti, som presenterades vid museiseminarier "Med gemensam glöd" 29.10.2009, är på kommande.

■ Österbottens museum kommer att ta i bruk en version som är avsedd för större museer och landskapsmuseer. För lokal- och hembygds museer kommer det att finnas en egen version. WebMusketti är ett med webb-läsarteknik utarbetat användargränssnitt till databasen Musketti. Där finns en färdig länk till Finlands museers on-line service och en länk till Nationella digitala biblioteket, efter att det har definierats och testats. WebMuskettis katalogiseringsanvisningar finns på nätet. Programvaran upprätthålls och utvecklas hela tiden. Till den kommer också att komma en bildförsäljningstillämpning. Tekniken som tillämpas möjliggör distansanvändning

Excel-luettelointiohjelma pienille museoille

■ Museoviraston Kehittämisyksikkö ja tiedonhallintakeskus tekevät yhteistyössä Excel-luettelointipohjan sekä ohjeen pienten museoiden sähköistä luettelointia varten sekä esineille että valokuville. Toetuksesta huomioidaan rajapinnat Web-Muskettiin. Luettelointilistaus pohjautuu edelleen paikallismuseon hoito-oppaaseen. Luettelointi mallia ei voida käyttää kokoelmanhallintaohjelmalla. Se on apuväline tallettaessa kokoelmatietoja sähköiseen muotoon. (Museovirasto)

Excel-katalogiseringsprogram för mindre museer

■ Museiverkets utvecklingsenhet och centret för dataadministration utarbetar i samarbete för mindre museer grunderna för Excel-katalogiseringen samt anvisningar för elektronisk katalogisering både för föremål och foton. I förverkligandet beaktas gränssnitten till Web-Musketti. Katalogiseringslistningen baserar sig fortfarande på guiden för skötseln av lokalmuseer. Katalogiseringsmodellen kan inte användas som ett program för hanteringen av samlingar. Det är ett hjälpmedel då uppgifter om samlingar lagras i elektronisk form. (Museiverket)

även från objekt, där det inte finns något lokalnät. WebMusketti stöds av Museiverkets sakkunniga.

Österbottens museum utreder i egenskap av licensägare möjligheten att fem (5) lokal- eller hembygds-museer skulle vara med som användare, då priset per museum skulle vara 2 094,81 € (engångsavgift) och underhållet per museum 209, 48 €/år. Om 10 museer inom verksamhetsområdet skulle gå med, skulle priset per museum bli 1 157,66 € (engångsavgift) och underhållet per museum 115 €/år. I priserna ingår inte datorer och dataöverföring/nätservice som t.ex. kan vara en trådlös s.k. dongel (från ca 10 euro/mån. och uppåt) eller fast bredbandsanslutning som hembygds- eller lokalmuseet bekostar själv.

Intresserade kan kontakta landskapsmuseiforskare Kaj Höglund senast 1.6.2010.

(Lähde: Vesa Hongisto, Museovirasto: Museoesineistön digitalisointi: http://www.kulturosterbotten.fi/swe/Nyheter/Iderikt_museiseminarium_samlade_hela_Osterbotten.6.12.html)

(Källa: Vesa Hongisto, Museiverket: Museoesineistön digitalisointi (Digitalisering av museernas material): http://www.kulturosterbotten.fi/swe/Nyheter/Iderikt_museiseminarium_samlade_hela_Osterbotten.6.12.html)

Museoiden kuntoselvitys

Yhdistysten ja kuntien ylläpitämien kotiseutumuseoiden rakennusten kuntoselvitys jatkuu Pohjanmaalla. Pohjanmaan museo pyytääkin tietoja kyseisistä museorakennuksista mielellään kevään ja kesän aikana.

Valtakunnallisessa projektissa kysytään

1. Museon nimeä
2. Sijaintikuntaa
3. Museon omistajan nimeä (yhdistyksen tai kunnan nimi)
4. Rakennusten omistaja/ylläpitäjä (jos eri kuin omistaja)
5. Museon avaamisvuosi
6. Avoinnaolo v. 2008-2009
7. Museorakennusten tyyppi (esim. ulkomuseo, makasiinimuseo, alkup. paikalle museoitu, museoksi rakennettu, joku muu?)
8. Museoiden rakennusten lukumäärä
9. Rakennusten ikä
10. Lähiympäristö (esim. vesistö, kyläkeskus, pappilamylly, ...)
11. Lyhyt luonnehdinta rakennusten kunnosta ja korjaustarpeista (esim. miten säännöllistä ja suunnitelmallista korjaaminen-/ huoltotoimenpiteet ovat, mikä on kiireisin korjattava asia tai suurin ongelmakohta kyseisen museon rakennuksissa)
12. Rakennusten korjaukseen saatu ulkopuolista rahoitusta (miltä tahoilta saatu)
13. Muut kommentit

Vastaukset Pohjanmaan museon toimialueen museoista voi lähettää maakuntamuseotutkija Kaj Höglundille (kaj.hoglund@vaasa.fi).

Konditionskartläggning av museerna

Konditionskartläggningen av hembygds-museibyggnader som upprätthålls av föreningar och kommuner fortsätter i Österbotten. Därför vill Österbottens museum gärna ha uppgifter om ifrågavarande museibyggnader under våren och sommaren.

I det riksomfattande projektet frågas efter

1. Museets namn
2. Förläggningskommun
3. Museets ägare (föreningens eller kommunens namn)
4. Byggnadens ägare/upprätthållare (om annan än ägaren)
5. Årtal då museet har öppnats
6. Öppetid under åren 2008-2009
7. Typ av museibyggnad (t.ex. friluftsmuseum, magasinmuseum, museum på ursprunglig plats, ombyggt till museum, annan?)
8. Antalet museibyggnader
9. Byggnadernas ålder
10. Närmiljö (t.ex. vattendrag, bycentrum, prästgårdsmiljö, ...)
11. Kort beskrivning av byggnadernas kondition och istandsättningsbehov (t.ex. hur regelbundna och systematiska istandsättnings-/ serviceåtgärderna är, vad är det mest brådskande som skall repareras eller det största problemet i ifrågavarande museums byggnader)
12. Extern finansiering som erhållits för reparation av byggnader (från vilka instanser finansiering har erhållits)
13. Övriga kommentarer

Museerna inom Österbottens museums verksamhetsområde kan skicka svaren till landskapsmuseiforskare Kaj Höglund (kaj.hoglund@vaasa.fi).

Museoviraston pääjohtaja vieraili Pohjanmaan museossa

Museoviraston pääjohtaja Juhani Kostet kävi 24.3. tutustumassa Pohjanmaan museon toimintaan ja henkilökuntaan. Keskusteluissa Kostet nosti esiin myös varasto-, ja kotiseutumuseoasiat.

Museiverkets generaldirektör besökte Österbottens museum

Museiverkets generaldirektör Juhani Kostet besökte Österbottens museum 24.3. och bekantade sig bl.a. med museets verksamhet och personal. I diskussionerna lyfte Kostet fram förråds- och hembygds-museifrågor.

Kuva/Bild: Kaj Höglund

>>>

Museoiden harkinnanvaraiset valtionavustukset

Avustuksia myönnetään museoille, jotka ovat kunnan, yhdistyksen tai säätiön omistuksessa ja jotka eivät kuulu lakisääteisen valtionosuuden piiriin (museolaki 729/1992, 1166/1996). Museoilta edellytetään myös, että ne ovat ainakin kesäaikaan säännöllisesti avoinna yleisölle. Lisäksi yhdistysten ja säätiöiden ylläpitämillä museoilla edellytetään, että museotoiminta kuuluu sääntömääräisiin tehtäviin ja että museokokoelmien säilyminen on sääntöjen perusteella turvattu myös siinä tapauksessa, että yhdistys/säätiö purkautuu tai muutoin lopettaa toimintansa.

Suurin hakemusten hylkäysperuste on ollut säännöt. Toissa vuonna myös yli 60 hakemusta tuli puutteellisilla liitteillä. Vuonna 2009 hylättiin viisi (5) hakemusta sen vuoksi, että edellisten vuosien liitteet olivat puutteelliset. Kun avustusta on saatu, täytyy lopputilityksessä olla menoerittelyt sekä kirjalliset raportit käytetyistä rahoista.

Avustusta ei enää myönnetä manuaaliseen luettelointiin. Sitä ei voi myöskään saada laitehankintoihin. Muutakin rahoitusta olisi hyvä olla. Museon on myöskin maksettava heti takaisin käyttämättömät avustukset. Siirtoa seuraavalle vuodelle on haettava ajoissa.

Museovirasto siirtyy sähköiseen asiointiin myös harkinnanvaraisten valtionavustusten suhteen tänä vuonna (2010).

Mihin tukea myönnetään

Museoiden harkinnanvaraisia avustuksia myönnetään muun muassa museokokoelmien luettelointiin, kokoelmien konservointiin ja hoitoon, perusnäyttelyiden uusimiseen, tutkimus- ja julkaisutoimintaan, museorakennusten palo- ja murtosuojausten parantamiseen sekä museorakennusten kunnostustöihin, joilla tähdätään museokokoelmien säilytysolosuhteiden parantamiseen tai museotoiminnan edistämiseen. Museorakennusten siirtokustannuksiin ei myönnetä avustuksia. Avustuksia ei myöskään myönnetä tavonomaisten toimintamenojen kattamiseen. Avustusten suuruus harkitaan tapauskohtaisesti.

Opas harkinnanvaraisten avustusten hakuun löytyy nettiosoitteesta:
<http://www.nba.fi/tiedostot/37e4aa87.pdf>

Info:

Hakuajat harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin samoin kuin arvokkaiden rakennusten entistämistävustuksiin päättyvät lokakuun lopussa 2010. Muista hakea ajoissa!

Museernas prövningsbaserade statsunderstöd

Understöd beviljas museer som ägs av en kommun, förening eller stiftelse och som inte omfattas av den lagstadgade statsandelen (museilagen 729/1992, 1166/1996). Vidare förutsätts att museerna åtminstone sommartid är regelbundet öppna för allmänheten. Av museer som upprätthålls av föreningar och stiftelser förutsätts dessutom att museiverksamheten ingår i de stadgeenliga uppgifterna och att uppbevaringen av museisamlingar på basis av stadgarna är tryggad även i det fall att föreningen/stiftelsen upplöses eller annars upphör med sin verksamhet.

Största orsaken till att ansökningar förkastas har varit stadgarna. I förfölj inkom även mer än 60 ansökningar med bristfälliga bilagor. År 2009 förkastades (5) ansökningar därför att föregående års bilagor var bristfälliga. Då understöd har erhållits skall utgiftsposterna och skriftliga rapporter över pengarnas användning ingå i slutredovisningen.

Understöd beviljas inte längre för manuell katalogisering. Det kan inte heller beviljas för anskaffning av apparatur. Det vore bra att också ha annan finansiering. Museet ska också genast betala tillbaka de understöd som inte har blivit användna. Om överföring till följande år skall ansökas i god tid.

Museiverket övergår till elektroniskt uträttande av ärenden även vad gäller statsunderstöd som beviljas enligt prövning i år (2010!).

För vad beviljas understöd

Prövningsbaserade understöd beviljas museer bland annat för katalogisering av museisamlingar, konservering och skötsel av samlingar, förnyande av basutställningar, forsknings- och publiceringsverksamhet, förbättrande av museibyggnaders brand- och inbrottskydd samt istandsättning av museibyggnader som syftar till förbättrande av uppbevaringsförhållandena för museisamlingar eller främjande av museiverksamhet.

För kostnader som föranleds av flyttning av museibyggnader beviljas inte understöd. Understöd beviljas inte heller för täckande av normala verksamhetsutgifter. Understödens storlek övervägs fall för fall.

Guide för ansökning om understöd som beviljas enligt prövning finns i nätet under adressen:
http://www.nba.fi/sv/behovsprovade_statsunderstod

Info:

Ansökningstiderna för prövningsbaserade statsunderstöd liksom ansökningarna för restaurering av värdefulla byggnader utgår i slutet av oktober 2010. Kom ihåg att lämna in ansökan i tid!

Teater vid Korpholmens spetälskehospital

Den 2-11 juli 2010 uppför Kronoby hembygdsförening skådespelet De fattigas rikedom på Korpholmens spetälskehospital i Kronoby. Pjäsen, skriven av Lolan Björkman, belyser hospitalets tvåhundraåriga historia - dess verklighet och vardag, sorg och elände, sjukdom och död, men också glädje och högtid och förnöjsamhet. För musiken står Eva Lott Björklund.

Hospitalet på Korpholmen verkade mellan 1631 och 1841 som spetälskehospital, senare även som därhus och fattighus. Åren 2006-2007 uppförde Kronoby hembygdsförening på platsen en kopia av den hospitalskyrka som en gång stod på området, samt ett museum/visningshus över platsens historia. Sedan dess har Korpholmens hospital varit ett omtyckt besöksmål med sammanlagt ca 10 000 besökare under åren 2007-2009.

Mer information om teatern kommer under vårens lopp i lokalmedia samt på hembygdsföreningens hemsida <http://kronoby.hembygd.fi>

Teatteria Korpholmenin spitälsairaala-alueella

Kruunupyyn kotiseutuyhdistys esittää näytelmän ”De fattiges rikedom” 2.-11.7.2010. Näytelmän on kirjoittanut Lolan Björkman ja se kertoo sairaalan 200-vuotisesta historiasta. Musiikista vastaa Eva Lott Björklund. Sairaala toimi vuosina 1631-1841. Kotiseutuyhdistys on pystyttänyt hospitaalikirkon kopion sairaala-alueelle.

Lisätietoja: <http://kronoby.hembygd.fi>

Modedräkter ur museets samling. Muotipukuja museon kokoelmista.

MED MODEDRÄKTER I FOKUS

Textilforskare Helena Jern har undersökt kvinnliga högre stånds modedräkter i Österbottens museums representativa textilsamling. Dräkterna är från den tid då det i Vasa fanns både skräddarskrå och flera skräddarverkstäder 1752-1869. Samlingen innehåller ett rikt dräktmaterial från både de högre ståndens och allmogens dräktskick. Helena Jern har hållit flera föredrag om dräktbruk i Vasa, Seinäjoki, Åbo och Stockholm. En skrift som behandlar dräktforskningen kommer under året att ges ut i museets publikationsserie.

TÄHTÄIMESSÄ MUOTIPUVUT

Tekstiilitutkija Helena Jern on tutkinut Pohjanmaan museon edustavan tekstiilikokoelman yläluokkaisten naisten muotipukuja. Puvut ovat siltä ajalta kun Vaasassa oli sekä räätäliammattikunta että useita räätäliwerstaita 1752-1869. Kokoelma sisältää rikasta pukumateriaalia ylempien säätyjen ja rahvaan vaateparsista. Helena Jern on pitänyt useita esitelmiä pukeutumisesta Vaasassa, Seinäjoella, Turussa ja Tukholmassa. Pukututkimus julkaistaan kuluvana vuonna museon julkaisusarjassa.

Vaasan Auto- ja moottorimuseo Vasa Bil- och Motormuseum

Museo avautuu uusissa tiloissa 12.6.2010
Klemettelän Myllykadulla Vaasassa.

Museet öppnar i nya lokaler den 12.6. 2010
vid Kvarngatan i Vasa.

Päivä on valtakunnallinen museoajoneuvopäivä.

Museo on auki koko kesän klo 11-17 syyskuun loppuun saakka.

Uutta ovat mm. kolmesta lentokoneenmoottorista koostuva lentomekaniikkaversitas! DC3:n 14 syl. tähtimoottori, alumiininen Hispano-Suiza 1920-luvulta ja Boeing 707 suihkumoottori.

Dagen är nationell museifordonsdagen.

Museet är öppet hela sommaren kl. 11-17 ända till slutet av september.

Nyheter är t.ex. flygmekanikerverkstad med DC-3 14 cylinder stjärnmotor, Hispano-Suiza aluminiummotor från 1920-talet och Boeing 707 raketmotor.

www.vaasanveteraaniautoseura.fi

Museon avajaiset
Muséet öppnas

12.6. 2010

Klo/kl. 12:00

JOY Jokaisen Oma Ympäristö - Kulttuuriympäristökampanja 2010

KATSO – Katso ympärillesi ja havaitse.

YMMÄRRÄ – Opi lukemaan kulttuuriympäristöäsi.

HOIDA – Suojele ja vaali ympäristöäsi.

JOY Jokaisen Oma Ympäristö - Kulttuuriympäristökampanja 2010 on kansalaisten yhteinen, ruohonjuuritason kampanja kulttuuriympäristön arvostuksen ja hoidon parantamiseksi. Kampanjan suojelijana toimii Jorma Ollila, Nokian hallituksen puheenjohtaja.

Kampanjan tavoitteet

- Nostaa kulttuuriympäristön arvostus samalle tasolle luonnonympäristön arvostuksen kanssa niin arkikeskustelussa, päätöksenteossa kuin lainsäädännössä.
- Parantaa kulttuuriympäristöä vaalivien järjestöjen, viranomaisten, yritysten ja muiden tahojen yhteistyötä erityisesti paikallistasolla.
- Muodostaa kansalaisten ja järjestöjen toimintaverkosto, jossa on mukana satojatuhansia ihmisiä.

JOY Din Egen Miljö - Kulturmiljökampanjen 2010

OBSERVERA – Se på och observera.

FÖRSTÅ – Lär dig att läsa kulturmiljön.

AGERA – Berätta för andra vad Din kulturmiljö har att säga.

JOY Din Egen Miljö – Kulturmiljökampanjen 2010 är en gemensam kampanj för flera medborgarorganisationer. Målet är att förbättra värden och uppskattningen av kulturmiljön genom att operera på gräsrotsnivån. Beskyddare av kampanjen är Nokias ordförande Jorma Ollila.

Kampanjens mål

- Upphöja värdesättningen av kulturmiljön till samma nivå med värdesättningen av naturmiljön – också i lagstiftningen.
- Förbättra samarbete mellan de organisationer, beslutsfattare, företag och andra kretsar som värnar om våra kulturmiljöer.
- Skapa ett aktivt nätverk av medborgare och organisationer, med flera hundra tusen människor som delaktiga.

Lisätietoja JOY-kampanjasta/ Ytterligare uppgifter om kampanjen:

Lassi Saressalo, Suomen Kotiseutuliiton pääsihteeri,
JOY-kampanjan koordinoija/ JOY-kampanjens koordinator,
Generalsekreterare för Finlands Hembygdsförbund

puh./ tel. 050 590 2210. [lassi.saressalo\[at\]kotiseutuliitto.fi](mailto:lassi.saressalo[at]kotiseutuliitto.fi)

<http://www.joy2010.fi/joy-kampanja> <http://www.joy2010.fi/sv/joy-kampanjen>

Kapteeninlusikka

Pohjanmaan museo sai vuonna 2008 lahjoituksena Waselius-suvulle kuuluneita esineitä. Lahjoitus sisälsi mm. suuren määrän hopeisia aterimia.

Niiden joukosta löytyi mielenkiintoinen ruokalusikka (PM 2008:12), jonka varren taakse on kaiverrettu teksti: G. W. Schröder & Co Riga 1846. Etupuolta koristaa kukkien ympäröimä sileä nauhan muotoinen kenttä. Lusikan pituus on 22,4 cm. Hopealeima: KNUTH, JI III 1846, 84 ja Riian vaakuna. Selkeä leima kertoo, että lusikan valmistaja on kultaseppä Christoph Barthold Knuth, joka on toiminut Riassa vuosina 1834-1864 ja sen on tarkastanut Leopold Schlüter vuonna 1846. Luku 84 ilmaisee hopeapitoisuuden. Mutta miksi lusikassa on firman nimeltä vaikuttava kaiverrus ja miten se on joutunut Pohjanmaalle?

Kyseessä on lusikkatyyppi, jota voidaan suomeksi kutsua nimellä kapteeninlusikka (englanniksi mm. Shipbroker's spoon, Baltic spoon ja Captain's spoon). Niihin on kaiverrettu antajan nimi ja useimmiten myös paikkakunta ja vuosiluku. Paikkakunnat ovat Itämeren satamakaupunkeja Baltiassa väliltä Pietari ja Stettin (= nyk. Szczecin). Tuolla alueella rahdin antaneilla kauppahuoneilla, ahtausfirmoilla, laivanmeklareilla tms. on ollut tapana antaa nimellään varustettu hopealusikka laivan päällikölle.

Kapteeninlusikoita tunnetaan varsinkin Hollannista, jolla on ollut vilkkaat kauppasuhteet Baltiaan. Siellä niitä on julkisissa kokoelmissa noin sata. Silti niiden tarkoitus ei ole varmuudella selvillä. Lusikat voidaan tulkita paitsi pelkiksi liikelahjoiksi tai matkamuistoiksi myös rahaa vastaavaksi korvaukseksi, ns. kaplaakiksi, joka vastaa kapteenien myöhemmin varustamoilta saamaa prosenttiosuutta rahdin arvosta. Lusikoita tunnetaan 1700-luvun lopulta 1800-luvun kolmannelle neljännekselle. Tuohon aikaan hopealusikoita ja muita jalometallisia esineitä pidettiin pääomana ja helposti rahaksi vaihdettavana.

Lahjoitukseen liitetystä sukuselvityksestä ilmenee, että yksi suvun jäsenistä on ollut kokkolalainen merikapteeni Johan Hillström (1807-1875). Hän on vuonna 1846 ollut fregatti Hesperuksen kapteenina kahdella matkalla. Ensimmäinen matkoista on alkanut Kokkolasta jo keväällä 1843 ja päätynyt vasta kolmen ja puolen vuoden kuluttua 16.9.1846. Vajaan kuukauden kuluttua 5.10.1846 hän on pestannut väkeä uudelle, puolitoista vuotta kestäneelle matkalle. Kokkolan merimieshuoneen asiakirjoista selviää vain purjehdusten ensimmäinen määränpää, joka oli Pohjanmeri. Varmaankin kapteeni Hillström on jommallakummalla matkalla asioinut G. W. Schröder & Co:n kanssa Riassa ja saanut tämän hopealusikan. □

Kuvat Erkki Salminen

KAPTENSSKED

Österbottens museum erhöill år 2008 en donation med föremål som tillhört släkten Waselius.

Donationen bestod till en del av silverbestick. Bland dessa fanns en intressant matsked (PM 2008:12) som hade ingraveringen: G. W. Schröder & Co Riga 1846. På framsidan en dekoration i form av ett band omgivet av blommor. Skedens längd är 22,4 cm. Silverstämpel: KNUTH, JI III 1846, 84 och Rigas vapen. Av den tydliga stämpeln framgår att skeden är tillverkad av guldsmeden Christoph Barthold Knuth som var verksam i Riga under åren 1834-1864, samt kontrollerad av Leopold Schlüter år 1846. Talet 84 anger silverhalten. Men varför finns företags namn ingravat i skeden och hur har den hamnat i Österbotten?

Det är frågan om en typ av sked, som benämns kaptenssked (på engelska bla Shipbroker's spoon, Baltic spoon och Captain's spoon). På dessa skedar har man ingravat givarens namn, oftast även orten och året. Orterna är Östersjöns hamnstäder i Baltikum mellan Petersburg och Stettin (nuvarande Szczecin). I detta område hade handelshus, stuverier, skeppsmäklare eller övriga dylika företag för vana att ge en namnförsedd silversked åt fartygets kaptän.

Kaptensskeden är speciellt känd i Holland, eftersom man har haft livliga handelsförbindelser med Holland.

delser till Baltikum. Det finns ungefär ett hundratal skedar i offentliga samlingar där. Trots det känner man inte med säkerhet till skedarnas betydelse. Skeden kan ha använts förutom som affärs-gåvor eller souvenirer, även som substitut för pengar s.k. kaplake, vilken motsvarar den ersättning som kaptenen senare fick av rederiet, utgörande en viss procentandel av inseglade frakter.

Skedarna förekom från slutet av 1700-talet fram till 1800-talets tredje kvartal. Vid denna tid ansågs silverskedar och andra föremål i ädelmetall vara kapital och dessa kunde lätt bytas mot pengar.

I släktutredningen som bifogats till donationen framgår att sjökaptan Johan Hillström i Gamlakarleby (1807-1875) tillhörde släkten. Han var kapten på fregatten Hesperus under två resor år 1846. Den första resan påbörjades i Gamlakarleby redan våren 1843 och avslutades först tre och ett halvt år senare 16.9.1846. Efter knappt en månad 5.10.1846 hade han värvat folk för en ny resa, som räckte ett och ett halvt år. Av dokumenten från sjömanshuset i Gamlakarleby framgår endast seglatsens slutmål, som var Nordsjön. Troligtvis har kapten Hillström på någondra av resorna gjort affärer med Schröder & Co i Riga och erhållit denna silversked. □

Lähteitä: Kokkolan merimieshuoneen arkisto, Luettelo pestatuista merimiehistä. Vaasan maakunta-arkisto. Nilsson, Nils, Skepparns hatt. Kulturen 1965. Lund 1965. Schokkenbroek, Joost C.A., Souvenirs in Silver. The Maritime Connections 1550-1810. Internetsivu www.netherlandsembassy.lv. Westers, S., Oostzeelepels in de verzameling van het Kapiteinshuis Pekela. Jaarverslag 2004. Internetsivu www.veenkoloniaalmuseum.nl. **Källor:** Sjömanshuset i Gamlakarleby, förteckning över värvat folk. Vasa landsarkiv. Nilsson, Nils, Skepparns hatt. Kulturen 1965. Lund 1965. Schokkenbroek, Joost C.A., Souvenirs in Silver. The Maritime Connections 1550-1810. Internetsida www.netherlandsembassy.lv. Westers, S., Oostzeelepels in de verzameling van het Kapiteinshuis Pekela. Jaarverslag 2004. Internetsida www.veenkoloniaalmuseum.nl.

Runebergs stuga 200 år

Jakobstads museum

I början av maj 1810 anhöll svågerna Lorenz Ulrik Runeberg och Mathias Mattsson Malm hos magistraten i Jakobstad att på stadens utmarker vid Östanfjärden få utmäta en tomt för en fiskarstuga. Under våren och sommaren utmättes tomten för stugan och byggande påbörjades. Stugan blev klar följande sommar för att tas i bruk för fiske- och sjöfågeljakt i skärgården öster om staden.

Stugan blev ett kärt tillhåll för den unga Johan Ludvig och hans kamrater och från denna tid finns det berättelser från både jakt- och fiskefärder, som företogs i området.

Kapten Lorenz U Runebergs kom inte länge att ha någon glädje av stugan. År 1821 drabbades han av ett slaganfall, som så småningom skulle göra honom arbetsoförmögen. Också för Mathias Malm blev glädjen kort då han dog redan år 1819. På grund av detta kom stugan att stå oanvänd och började förfalla. Då J. L. Runeberg år 1847 besökte Jakobstad och fick se den fallfärdiga jaktstugan blev han bedrövad. Hans vänner i Jakobstad där ibland borgmästaren och svågern Gabriel Tengström, noterade detta och man beslöt att sätta stugan i skick och vid ett senare tillfälle överlämna stugan i renoverat skick till skalden.

En möjlighet att överlämna stugan åt J. L. Runeberg kom den 23 juli 1851 då J. L. Runeberg besökte sin födelseort. Under festliga former fick han motta nyckeln till den nyrenoverade stugan. Överlämtelsen av stugan gjordes genom prosten Johan Höckert. Tanken var att stugan i framtiden skulle användas av skalden och hans familj, men så blev det inte. J. L. Runeberg kom efter detta tillfälle inte mera att besöka Jakobstad. Under 1860- och 70-talet användes stugan som sommarnöje av Emma Wegelius, syster till J. L. Runeberg och av hennes fosterdotter Aurora Hedberg. Men stugan förföll på nytt och blev i behov av en ny renovering. I början av 1880-talet tog bl.a. kaptenskan och bokhandlaren Mathilda Peterson initiativ till en upprustning av stugan och den kunde på nytt invigas 1884. Också denna gång skedde återinvigningen av stugan under stora

festligheter. Zacharias Topelius var också nu närvarande precis som år 1851.

Fröken Sofia Engman innehade nu nyttjanderätten till marken och stugan, men lovade avstå från vidare anspråk om hon fick använda området till sin död, vilken inträffade år 1907, varefter staden övertog skötseln av stugan i sin helhet. Sedan år 1911 har Jakobstads museum haft ansvaret för stugan. Följande år gjordes en uppmättningsritning över stugan och stugan renoverades för att få det utseende som stugan hade i mitten av 1800-talet.

Runebergs stuga blev redan efter skaldens besök år 1851 ett viktigt besöksmål. Man kan säga att stugan blev vår nejd's första turistattraktion. Stugan och området runt stugan fungerade som ett utfärds mål och en festplats för många av stadens föreningar. Ännu under 1980-talet besöktes stugan under sommarmånaderna av omkring 15 000 besökare.

Då stugan nu firar sitt 200 års jubileum, kan man säga att stugan är i gott skick och väl förberedd att ta emot sina besökare. □

”Yhteiseen hiileen” –seminaari (”Med gemensam glöd”) keräsi lähes sata osallistujaa Pohjanmaan alueen museoista, kotiseutuyhdistyksistä ja kulttuuritoimistoista sekä muista organisaatioista Hankenille 29.10.2009. Seminaarin järjestivät KulturÖsterbotten yhteistyössä Pohjanmaan museon kanssa.

Museoseminaari keräsi väkeä Pohjanmaalta

Seminaarissa keskusteltiin ajankohtaisista asioista ja haasteista. Suurimpia haasteita ovat museoiden rakennuskannan kunto sekä uusien ”tulisielujen” löytäminen.

Esitelmää pitivät Kuntaliiton Ditte Winqvist aiheenaan ”Vaihtoehtoiset mallit yhteistyötä tekeville museoille valtionapujen saamiseen” (Alternativat modeller för stadsandelar till museer i samarbete), Suomen Museoliiton Marja-Liisa Pohjanvirta aiheenaan ”Ajankohtaiset yhteistyöprojektit museosektorilla” (Akutella samarbetsprojekt inom museisektorn), Vesa Hongisto Museovirastosta aiheenaan Museoaineiston digitalisointi, Päivi Salonen Opetusministeriöstä aiheenaan ”Museoiden uusittu valtionapujärjestelmä” (Det förnyade systemet med stadsandelar till Museer), Kaj Höglund Pohjanmaan museosta aiheenaan ”Pohjalaisten museoiden erityispiirteitä” sekä Peter Sjöstrand Finlands Svenska hembygdsförbundista aiheenaan kyseisen liiton esittely ja kuulumiset. ”Moderaattorina” toimi Pohjanmaan museon johtokunnan puheenjohtaja Tom Gullberg.

Päivi Salosen esitelmästä kävi ilmi, että valtionapuja on vaikea saada. Monet ammatillisesti hoidetut museot, joissa on riittävä määrä museoammatillista henkilökuntaa, jonottavat valtionapua ja jono on pitkä. Winqvist tähdensi yhteistyön ja museotoiminnan uudistamisen tärkeyttä ja luovien keinojen löytämistä uusien ihmisten mukaan saamiseksi.

Kotiseutu- ja paikallismuseoiden on yksinään lähes mahdotonta saada valtionapuja muuta kuin vuosittain Museoviraston jakamaa harkinnanvaraista valtionapua, jota jaetaan mm. esineistön luettelointiin, kokoelmien hoitoon ja konservointiin, näyttelyiden rakentamiseen ja museorakennusten korjaamiseen. Kilpailu harkinnanvaraisesta avusta on myös kova ja ensimmäisenä avun piiristä jäävät pois museot, joiden säännöt eivät ole huomautuksista huolimatta kunnossa tai joilla on epäselvyyksiä kirjanpidossa, avustusten käytössä tai yhdistyksen kokoontumisissa.

Valtionavun piirissä ovat Pohjanmaalla Pohjanmaan museon lisäksi ainoastaan Stundars Sulvalla, Pietarsaaren kaupunginmuseo ja erikoisjärjestelyin sen kanssa Uudenkaarlepyyn Kuddnäs.

Uusien tulisielujen löytäminen kotiseutumuseotoimintaan on yhä haastavampaa. Kotiseutumuseotoiminnasta kilpailevat muut vapaa-ajan harrastukset ja internet. Talkoisiin on vaikea saada väkeä toisin kuin ennen vanhaa. Ongelmana on uusien jäsenten saaminen ja sitouttaminen toimintaan. Onneksi Pohjanmaan alueella löytyy vielä tulisieluja ja nuoriakin on saatu innostettua mukaan toimintaan ja jopa vetämään sitä, kuten esimerkiksi Vöyrillä, Kristiinankaupungissa ja Kruunupyssä on voitu nähdä.

Työpaja A käsitteli kysymystä voivatko pienet museot saada yhdessä enemmän harkinnanvaraisia tai innovatiivista valtionapua tai muuta rahoitusta. Ratkaisuksi ehdotettiin mm. useamman kunnan (PARAS-hankkeet) palkkaama paikallismuseoammanuenssi tai jopa ”Pietarsaaren malli”, jossa Pietarsaaren museosta käsin hoidetaan Uudenkaarlepyyn Kuddnäsiä siten, että valtionapu menee Pietarsaareen ja palkka Uudessakaarlepyyssä työskentelevälle tutkijalle. ”Maakuntamuseon avustajan malli” Keski-Suomesta on myös mahdollinen. ”Pedersören mallin” arkistotyöryhmät voisivat toimia

Kuva Erkki Salminen

myös museoalalla. Myös museomessuja ehdotettiin. Eräs ongelmista oli, että projektit tulevat ja menevät samoin kuin projektin vetäjät.

Työpaja B käsitteli Museoaineiston digitalisoinnin yhteistyömuotoja ja asiantunte-
musta. Todettiin, että vanhempi Musketi-
ohjelma on liian raskas. Digitalisointi vaatii
investoinnit kameroihin, tietokoneisiin ja
skannereihin. Myös lisenssit maksavat. Tar-
vitaan myös taitoja käyttää tietokonetta ja
ohjelmia. Ehdotettiin, että useampi paik-
alismuseo palkkaa yhden hengen digitalisoi-
maan materiaalia ja maakuntamuseo toimisi
muodollisena työnantajana. Myös yhteistä
digitalisointivälineistöä ehdotettiin. Museo-
viraston Excell-ohjelma esiteltiin. Ehdotet-
tiin Musketin käyttäjäkoulutuksen sisällyttä-
mistä Museologian opintoihin.

Työpaja C käsitteli museoiden mark-
kinointia. Voivatko pienet museot tehdä
yhteistyötä markkinoinnissa ja löytyykö
uusia luovia ideoita pienten museoiden
markkinointiin? Todettiin, että hyvä tuote
markkinointi itse itsensä. ”Viidakkorummun”
välityksellä hyvät kokemukset välittyvät
nopeasti ympäristöön. Pienemmät museot
voisivat luoda kiinnostavia tuotteita suurelle
yleisölle, lapsille ja nuorille, keski-ikäisille
sekä eläkeikäisille. Museon tulee olla
kiinni tämän päivän yhteiskunnassa eikä olla
sivuraiteilla. Sisäisen markkinoinnin yhtey-
dessä museot voivat markkinoida toisia lähiseudun museota. Lähiseudun museoiden
tuntemus on kotiseutumuseoaktiiveille tärkeää. Lähialueen museot voisivat perustaa
sähköpostilistoja museoiden väliseen kom-
munikointiin ja markkinointiin.

Yhteinen web-foorumi voisi olla kehittä-
misen arvoinen idea. Museot voisivat perus-
taa myös Facebook-sivuston, jonka kautta
ko. museon ystäville leviäisi tieto ajankoh-
taista näyttelyistä ja aukioloista (Tätä ollaan

Kuva: Charlotta Järf

kokeilemassa maakuntamuseon yhteydes-
sä). Suomen- ja ruotsinkielisten museoiden
pitäisi olla yhteyksissä edellä mainituista
asioista. Ulkoisessa markkinoinnin tärkeim-
piä välineitä ovat ilmaiset artikkelit lehdissä
ja haastattelut televisiossa ja radiossa. Ihmi-
set lukevat artikkeleita mieluummin kuin
mainoksia.

Kannattaa markkinoida radio- ja tv-ka-
naville tapahtumista puhelimitse tai sähkö-
postilla. Myös suoramarkkinointia tietyille
ryhmille, esimerkiksi eläkeläisille kannattaa
kokeilla. Myös kirjeet suoraan esim. his-
torianopettajille voivat toimia. Jos haluaa
tavoittaa nuorisoa, olisi hyvä oppia käyt-
tämään Facebookia ja kehittyvää Pohjan-
maan tapahtumakalenteria. Mahdollisesti
myös Vaasan Kultiva-kalenteri voisi toimia
tiedotusfoorumina. Markkinoinnissa suuret,
värikkäät kuvat ja vähän tekstiä ovat paras
yhdistelmä. Yhteydenotot matkatoimistoi-
hin, esim. Pohjanmaan Matkailuun, jotka
järjestävät pakettimatkoja voivat olla hyö-
dyksi. Yhteistyö museoiden ja yhdistysten
kanssa voi poikia toimivia paketteja, kuten
Oravaisten historiallisen yhdistyksen Ravin-
tola Ädelbragd, joka järjestää historiallisia
1700- ja 1800-luvun ruokailuita. Kannattaa
pitää yhteydet kunnossa myös tiedotusväli-
neisiin.

Työpaja D käsitteli kysymystä mistä löy-
tää uusia ”tulisieluja” museotoimintaan sekä
yhteistyötä koulujen ja yhdistysten kanssa.
Työryhmässä ehdotettiin eläkeläisiltojen
järjestämisestä erityisesti uusille eläkeläisil-
le. Myös kansanopistoja, vanhojen kuvien
iltoja esim. 1940-50-luvuilta, kotiseutudo-

kumentointia ja muita kokoontumisia ehdo-
tettiin. Taloryhmien dokumentoinnit, yrttipi-
hat, koulukontaktit, aikamatkat olivat esillä.
Museot voisivat vierailla myös kouluissa.
Valmiit paketit kouluille tekevät tutustumi-
sen museoihin helpommaksi. Tapahtumat
lapsille ja lapsiperheille ovat tärkeitä. Ker-
hot lapsille sekä työ-päivät voivat toimia
myös houkuttamina sekä myös muiden työ-
pajojen tuomat asiat.

Suomen museoliiton edustaja esitteli myös
Avara museo –kehittyvä oppimisympäris-
tö aikuisille. Teeman kautta pääsevät myös
maahanmuuttajat, työttömät, lomautetut,
seniorit ja yritysten työntekijät tutustumaan
museoihin. Saavutettavuus on myös tärkeää,
jotta invalidit, mutta myös muut löytävät ja
pääsevät museoihin. Erilaiset rampit ja sel-
keät opasteet ovat seikkoja, joihin tulee kiin-
nittää huomiota kunkin museon yhteydessä
erikseen. Valtion taidemuseo/Kehys ylläpiti
Kulttuurikaikille –palvelua. Sieltä saa
tietoa ja hyviä esimerkkejä kulttuurikohtei-
den saavutettavuuden kehittämiseen. Myös
kulttuurimatkailu ja kulttuurin matkailulli-
nen tuotteistaminen on hyvä pitää mielessä.

Esitelmät ja työpajojen tuloksia on näh-
tävässä netissä osoitteessa/ Föredrag och
verkstädernas resume:

<http://www.kulturosterbotten.fi/swe/Projektverksamhet/Museisamarbete.30.html>

I tidningen ”Hembygden” kan man läsa
Charlotta Järf artikel om seminariet/

Charlotta Järf kirjoitti artikkelin lehteen
”Hembygden” □

Seminarieriet "Med gemensam glöd" lockade nästan hundra deltagare från österbottniska museer, hembygdsföreningar och kulturföreningar samt andra organisationer till Hanken i Vasa 29.10.2009. Seminarieriet arrangerades av KulturÖsterbotten i samarbete med Österbottens museum.

Museiseminarium samlade deltagare från Österbotten

På seminarieriet behandlades aktuella ärenden och utmaningar. De största utmaningarna är museibyggnadernas skick och hur man ska hitta nya "eldsjälar" samt finansiering av verksamheten och förnyande och marknadsföring av museerna.

Under dagen föreläste Ditte Winqvist från Kommunförbundet om alternativa modeller för stadsandelar till museer i samarbete, Marja-Liisa Pohjanvirta från Finlands Museiförbund om aktuella samarbetsprojekt inom museisektorn, Vesa Hongisto från Museiverket om digitalisering av museimaterial, Päivi Salonen från Undervisningsministeriet om det förnyade systemet med stadsandelar till museer, Kaj Höglund från Österbottens museum om de österbottniska museernas särdrag samt Peter Sjöstrand från Finlands Svenska hembygdsförbund, som presenterade och framförde hälsningar från förbundet. Moderator var Österbottens museums direktionsordförande Tom Gullberg.

Av Päivi Salonens föredrag framgick det att det är svårt att få statsbidrag. Många professionellt skötta museer med ett tillräckligt antal museifacklig personal köar för statsbidrag och kön är lång. Winqvist betonade samarbetets betydelse och vikten av att museiverksamheten förnyas samt att kreativa metoder söks för att få med nya människor.

För hembygds- och lokalmuseer är det nästan omöjligt att ensamma få statsbidrag, förutom det årliga prövningsbaserade statsbidraget som Museiverket delar ut för bl.a. katalogisering av föremål, skötsel och konservering av samlingar, uppsättande av utställningar och renovering av museibyggnader. Konkurrensen om det prövningsbaserade bidraget är hård och först faller sådana museer bort vars stadgar trots anmärkningar inte är i skick eller som har oklarheter i bokföringen, användningen av bidrag eller i föreningens verksamhet.

Statsbidrag får förutom Österbottens museum bara Stundars i Solf, Jakobstads stadsmuseum och tillsammans med det Kuddnäs i Nykarleby genom specialarrangemang.

Att hitta eldsjälar till hembygds- och lokalmuseiverksamheten innebär allt större utmaningar. Om hembygds- och lokalmuseiverksamheten konkurrerar andra fritidsaktiviteter och Internet. Det är svårt att få människor att jobba på talko på samma sätt som förut. Problemet är att medlemskåren i musei- och hembygdsföreningarna åldras och det är svårt att engagera nya medlemmar i verksamheten. Till all lycka finns det fortfarande eldsjälar i Österbotten och man har också lyckats få med ungdomar i verksamheten, till och med som ledare såsom i Vörå, Kristinestad och Kronoby.

Verkstad A behandlade frågan om huruvida små museer tillsammans kan få mera prövningsbaserat eller innovativt statsbidrag eller annan finansiering. Som lösning föreslogs bl.a. en lokalmuseiamanus anställd av flera kommuner (KSSR-projektet) eller till och med en Jakobstadsmodell, där stads- eller landskapsmuseet sköter en annan stads enhet, i det här fallet Kuddnäs i Nykarleby, så att statsbidraget går till värdmuseet (i det här fallet Jakobstad) och lönen till en forskare som arbetar i det mindre museet (i det här fallet

Kuva/Bild: Erkki Salminen, Pohjanmaan museo

i Nykarleby). Modellen från Mellersta Finland där landskapsmuseet har en bistående funktion är också möjlig. Pedersöremodelsens arkivarbetsgrupper kan också fungera inom museibranschen. Även en museimässa fördes fram. Ett problem var att projekten kommer och går, liksom projektledarna.

Verkstad B behandlade samarbetsformer och expertis då det gäller digitalisering av museimaterial. Konstaterades att det äldre Muskettiprogrammet är alltför tungt. Digitaliseringen kräver investeringar i kameror, datorer och skannrar. Licenserna kostar också. Det behövs också kunskap att använda dator och program. Föreslogs att flera lokalmuseer anställer en person för att digitalisera materialet och landskapsmuseet fungerar som formell arbetsgivare. Också gemensam digitaliseringsutrustning togs upp. Museiverkets excelprogram förevisades. Föreslogs att Musketti-användarutbildning inbegrips i museologistudierna..

Verkstad C behandlade marknadsföring av museerna. Kan små museer samarbeta kring marknadsföring och finns det nya kreativa idéer för marknadsföring av museerna? Konstaterades att en bra produkt marknadsför sig själv. Genom djungeltelegrafen förmedlas goda erfarenheter snabbt. De mindre museerna kunde skapa intressanta produkter för den stora allmänheten, barn och unga, medelålders samt pensionärer. Museet ska hänga med i dagens samhälle och inte glida in på sidospår. I samband med sin interna marknadsföring kan museerna marknadsföra andra museer i närområdet. Det är viktigt att de aktiva inom hembygds museerna är bekanta med museerna i närområdet. Närområdets museer kunde upprätta e-postlistor för kommunikation och marknadsföring museerna emellan.

Ett gemensamt webbforum kunde vara en utvecklingsduglig idé. Museerna kunde också grunda en Facebookprofil, genom vilken respektive museums vänner skulle få information om aktuella utställningar och öppettider (det här ska prövas i fråga om

Kuva/Bild: Erkki Salminen, Pohjanmaan museo

landskapsmuseet). De finsk- och svenskspråkiga museerna borde stå i kontakt om de ovan nämnda ärendena. I den externa marknadsföringen är de viktigaste redskapen gratis artiklar i tidningar och intervjuer i tv och radio. Människorna läser hellre artiklar än reklam.

Konstaterades också att det lönar sig att marknadsföra evenemang till radio- och tv-kanaler per telefon eller e-post. Även direktmarknadsföring till vissa grupper, t.ex. pensionärer lönar det sig att pröva på. Brev riktade direkt till t.ex. historielärare kan också fungera. Om man vill nå ungdomarna, är det skäl att lära sig använda Facebook samt Österbottens evenemangskalender, som utvecklas hela tiden. Också Vasas Kultivalkalender kan eventuellt fungera som informationsforum. I marknadsföringen är stora, färggranna bilder och lite text den bästa kombinationen. Kontakter till turistbyråer, t.ex. Österbottens Turism, som arrangerar paketresor kan vara nyttiga. Samarbete med museer och föreningar kan generera fungerande paket, liksom Oravais historiska förenings Restaurang Ädelbragd, som ordnar historiska måltider från 1700- och 1800-talen. Det lönar sig också att upprätthålla goda kontakter till massmedierna.

Verkstad D behandlade frågan om var man ska hitta nya eldsjälar till museiverksamheten samt samarbetet med skolor och föreningar. I arbetsgruppen föreslogs ordnande av pensionärskvällar, speciellt för nyblivna pensionärer. Också medborgarinstitutionen, aftnar med visning av gamla bilder från t.ex. 1940-50-talen, hembygdsdoku-

mentering och andra träffar fördes fram. Dokumentering av gårdsgrupper, örtträdgårdar, skolkontakter, tidsresor togs upp. Museerna kan också besöka skolor. Färdiga paket för skolorna gör det lättare att bli bekant med museet. Evenemang för barn och barnfamiljer är viktiga. Klubbar för barn samt dagar för upprätthållande av arbetsförmågan kan också fungera som lockbeten, liksom även förslagen som de övriga verkstäderna fört fram.

Finlands Museiförbunds representant presenterade också projektet om det öppna museet – en inlärningsmiljö för vuxna stadd i utveckling. Via detta tema har också invandrarare, arbetslösa, permitterade, seniorer och företagets personal möjlighet att bekanta sig med museerna. Tillgängligheten är en viktig fråga, så att handikappade, men också andra hittar till och kan besöka museerna. Olika ramper och tydliga skyltar är konkreta saker som varje museum ska fästa uppmärksamhet på. Statens Konstmuseum/Kehys upprätthåller tjänsten Kultur för alla. Den innehåller information och goda exempel gällande utveckling av tillgängligheten i olika kulturobjekt. Viktigt är också att komma ihåg kulturturismen och turistisk produktifiering av kulturen.

Föredragen och resultaten av verkstädernas arbete finns på webben på adressen/ Föredrag och verkstädernas resumé:

<http://www.kulturosterbotten.fi/swe/Projektverksamhet/Museisamarbete.30.html>

I tidningen "Hembygden" kan man läsa Charlotta Järfs artikel om seminariet. □

Arne Naess ja

syväekologia

Pinnallinen ekologia parantaa Naessin mukaan ainoastaan oireita. Pinnallisina ympäristötoimina hän pitää mm. päästöjen rajoittamista ja kierrätyksen kehittämistä. Niitä harjoitettaessa arvoja ei kyseenalaisteta eikä järjestelmään tehdä pitkän tähtäimen muutoksia.

Syväekologia sen sijaan pyrkii syiden korjaamiseen. Oleellista on ontologia: ihmisen ja luonnon suhteen kartoittaminen. Arvot ja normit seuraavat itsestään ihminen–luonto-suhteen ymmärtämisestä. Luonnon hyvinvoinnin kasvu palvelee ihmisen hyvinvoinnin kasvua, mutta ihminen–luonto-suhdetta lähestytään egoismin hylkäämisen kautta. On irtauduttava ahtaasta valtaan ja kilpailuun perustuvasta egosta. Syväeko-

logiassa ”itse” on henkisessä ja biologisessa yhteydessä maailmaan ja samastuu ei ainoastaan ihmislajiin vaan koko maailmaan. Itse on osa kokonaisuutta itse Itsessä (self in Self), missä Itse tarkoittaa orgaanista kokonaisuutta. Arne Naess ei pidä tällaista laajaa identifikaatiota uhrautumisena. Kun omien erityisintressien tavoittelemista pidetään tärkeimpänä, luullaan että toiset huomioon ottava yksilö ei toteuta itseään. Naessin mukaan syväekologiassa tällainen itsekkyyttä-epäitsekkyys-jatottelu menettää merkityksensä. Syväekologi ei koe uhrautuvansa tai luopuvansa omasta itsestä silloin, kun ottaa huomioon niitä, joihin samastuu. Syynä huomioon ottamiseen ei ole ikävä velvollisuus vaan myötätunto, kiintymys ja rakkaus.

Elävien olentojen tasa-arvon mukaan kaikilla on oikeus saavuttaa yksilöllinen muotonsa itsensä toteuttamisella (Self realisation). Jos vahingoittaa luonnon Itseä, vahingoittaa itseään. Syväekologian periaate on, että jokainen olio on itsessään arvokas.

Syväekologinen liike perustuu ohjelmaperiaatteisiin, jotka painottavat tarvetta kunnioittaa kaikkien elävien olentojen itseisarvoa ihmiset mukaan

luettuna sekä tarvetta säilyttää kaikkia, biologisen ja kulttuurisen moninaisuuden muotoja. Minään lopullisena totuutena ohjelman julistaja ei periaatteita pidä. Ohjelmaperiaatteet on luotu eritaustaisten ihmisten sovellettaviksi kaikkialla maapallolla. Eri lähteiden mukaan Naessin filosofiaa kannattavat mm. buddhalaiset, sintolaiset, taolaiset, samanistit, kristityt, ateistit, luontouskoiset, muhamettalaiset, ekofeministit ja sosiaaliekologit.

Syväekologian periaatteita voidaan erottaa seuraavat kahdeksan:

1. Inhimillisen ja ei-inhimillisen elämän hyvinvointi ja kukoistaminen maapallolla on itseisarvo. Ei-inhimillisen elämän arvo ei riipu sen hyödyllisyydestä ihmisen tarkoituksiin.
2. Elämänmuotojen rikkaus ja monimuotoisuus ovat arvoja itsessään, ja ne myötävaikuttavat inhimillisen ja ei-inhimillisen elämän kukoistamiseen maapallolla.
3. Ihmisillä ei ole oikeutta vähentää tätä rikkautta ja monimuotoisuutta muuten kuin tyydyttääkseen välttämättömät tarpeensa.
4. Pyrkimys ihmiselämän ja kulttuurin kukoistamiseen ja

pyrkimys ihmisten väkiluvun laskemiseen ovat sopusoinnussa keskenään. Ei-inhimillisen elämän kukoistaminen edellyttää ihmisten väkiluvun pienentämistä.

5. Nykyinen ihmisen aiheuttama häiriö ei-inhimilliselle elämälle on kohtuuton, ja tilanne on huononemassa nopeasti.

6. Siksi ihmisten toiminnan ja sen perusteiden on muututtava. Muutos vaikuttaa talouselämän, teknologian ja ideologian perusrakenteisiin.

7. Ideologinen muutos on pääasiassa muutosta kohti elämän laadun ja itseisarvon kunnioittamista, ei pitämistä kiinni elintason kohoamisesta. Laadun ja määrän ero tiedostetaan syvällisesti.

8. Kaikilla, jotka hyväksyvät edellä luetellut kohdat, on velvollisuus osallistua suoraan tai välillisesti tämän välttämättömän muutoksen aikaansaamiseen.

Syväekologian periaatteet ovat saaneet kritiikkiä pääasiassa ihmispopulaation vähentämistarpeen ilmauksen vuoksi. On väitetty, että Naess olisi ekofasisti ja tarkoittaisi mm. kolmansien maiden kehitysavun lopettamista. Tulkinta on kuitenkin väärä. On mainittava, että sotaa populaation rajoitta-

Norjalainen filosofi Arne Naess (1912–2009) otti ensimmäisenä käyttöön sanan syväekologia, jonka vastakohtana hänen teoriassaan on pinnallinen ekologia. Naessin ajattelun ovat vaikuttaneet filosofi Baruch Spinoza ja intialainen väkivallattomuuden filosofian puolestapuhuja Mahatma Gandhi. Naess toimi Oslon yliopiston filosofian professorina vuodesta 1939 vuoteen 1969, jonka jälkeen hän omistautui vapaalle filosofian harjoitukselle ja ympäristöaktivismille. Naessin pääteos *Økologi, samfunn og livstil* (Ekologia, yhteiskunta ja elämäntapa) julkaistiin norjaksi vuonna 1973 ja englanniksi 1989.

miseen ei Naess myöskään kannata, päinvastoin. Yhteiskunnan muuttamisessa syväekologit hyväksyvät vain demokraattiset menetelmät.

Omalta filosofialleen Naess on antanut nimen ekosofia T. T-kirjain viittaa paikkaan, jossa Naess on filosofoinut ja kirjoittanut useimmat kirjansa, Tvergasteinin mökkiin, joka sijaitsee ylhäällä Hallingskarvet tunturilla. Ekosofia T:n mukaan elävien olioiden itseisarvo palautuu siihen, että kaikilla on yhtäläinen oikeus itsensä toteuttamiseen, oikeus elää ja kukoistaa. Naessin mukaan biosfäärisä vallitsee tasa-arvo. Naess ei kuitenkaan kiellä sitä, että tämä tasa-arvo on periaatteellinen ja että erilaisilla elävillä olennoilla on erisuuruisia positiivisia ja negatiivisia välinearvoja, joita ohjaavat käytännölliset normit tekevät ne erilaisiksi eri eliöille.

Naess korostaa, ettei ole etukäteen selvää, että ihmisen etu ohittaa muiden luontokappaleiden edun: tilanne määrää, kumman hyväksi asia on eettisesti oikein ratkaista. Naessin luontosuhdetta säätelee kaksi periaatetta: elintärkeys ja läheisyys. Elintärkeät intressit nousevat etusijalle verrattuna vähemmän elintärkeisiin ja läheisemmällä on etuoikeutettu asema verrattuna maantieteellisesti, ajallisesti, kulttuurisesti tai lajillisesti etäisempiin. Naess pitää kuitenkin elintärkeyttä painavampana, eli vieraan lajin edustajan intressi menee edelle aina, kun se on elintärkeä. Ekosofia T on Arne Naessin oma, syväekologian inspiroima filosofian muoto, joka sopii hänen omaan henkilökuvaansa. Jokainen, joka tunnistaa syväekologian periaatteet omakseen, voi kehittää siitä itselleen oman version, joka sopii hänen omaan ympäristöönsä ja elämänhistoriaansa. □

Koulussa kuin ”ennen vanhaan”

Millaista oli koulunkäynti viisikymmentä, sata tai peräti sataviisikymmentä vuotta sitten, tähän on mahdollista eläytyä Vähässäkyrössä Savilahti-talon, entisen Savilahden kansakoulun, koulumuseoksi sisustetussa luokassa.

■ Viime vuonna 150-vuotisjuhlaa viettänyt Savilahden koulu on läntisen Suomen vanhin ja koko maan neljänneksi vanhin kansakoulu. Koulumuseo sai tilan rakennuksen vanhimmassa osassa.

Huone on vuonna 1952 tehdyn remontin aikaisessa asussa. Nykyajan koululaiset ihmettelevät pulloon suljettua kyykäärmettä, oppilaiden itse tekemiä mustekynän pyyhkimä ja kankaisia ruokaliinoja. Omituiselta tuntuu sekin että Venäjän historiaakin on pitänyt kansakoulussa joskus opiskella. Se oli siihen aikaan

kun keisarin kuva kuului luokan kalustukseen samoin kuin presidentin kuva nykyään. Vaikka maan vanhimpiin kuuluva kirjasto oli täällä toiminut jo useita vuosia, vastustajiaakin löytyi koulunkäynnille. ”Ei meidän mukuloosta tarvitte herroja kasvat- ta” oli monen isän mielipide. Varsinkin tyttöjen koulukäyntiä pitivät monet turhana. ”Naimisiin ne kuitenkin menevät”. Aikalaisten yllätykseksi kouluun pyrki myös tyttöjä, ja heidät myös hyväksyttiin oppilaiksi.

Elävä museo

Savilahti-talon koulumuseo on tehty eläväksi museoksi. Nykyisen Savilahden koulun oppilaita opettajineen on siellä jo käynyt kokeilemassa entisajan koulunkäyntiä. Myös muiden koulujen oppilaat ovat tervetulleita. Vanhan ajan koulussa voi viettää vaikka kokonaisen koulupäivän ja syventyä useimpiin aineisiin, riippuen tietysti opettajan kiinnostuksesta paneutua vuosikymmenien takaiseen opettajan rooliin.

Ruokailukin voidaan järjestää 50 vuoden takaisen keittolan tyyliin elleivät oppilaat tule vanhaan tapaan ”omin eväin” kotona laitettu maitopullo ja voi- leivät repussa. Erikoisesti aikuisten museovieraiden ihastelema kymmenien aapiskirjan kansien näyttely, josta on jännää etsiä sitä joka avasi itselle ensimmäiset ovet tiedon maailmaan. □

I skolan som under ”den gamla goda tiden”

Hurudant var det att gå i skolan för femtio, hundra eller t.o.m. hundrafemtio år sedan, dethär är det möjligt att uppleva i Lillkyro, i Savilahti-huset, i ett klassrum i f.d. Savilahti folkskola som inretts till skolmuseum.

■ Savilahti-skolan, som firade sitt 150-årsjubileum ifjol, är den äldsta folkskolan i västra Finland och den fjärde äldsta folkskolan i hela landet. Skolmuséet fick ett utrymme i byggnadens äldsta del.

Rummet är i det skick som det var efter en remont som gjorts år 1952. Nutidens skolbarn förundras över huggormen i flaskan, elevernas egenhändigt tillverkade bläckpenns torkare och servetterna av tyg. Underligt verkar det också att man varit tvungen att studera också Rysslands historia i folkskolan. Det var på den tiden då kejsarens bild

hörde till möblemanget i klassen på samma sätt som presidentens bild idag. Trots att ett av landets äldsta bibliotek hade fungerat här redan flera år, fanns det motståndare till skolgången. ”Inte behöver man fostra vårt barn till herrskapsfolk” ansåg många fäder. Särskilt flickornas skolgång ansågs onödig. ”De gifter ju sig i alla fall”. Till samtiden stora förvåning var det många flickor som sökte till skolan och de godtogs också som elever.

Ett levande museum

Savilahti-husets skolmuseum har gjorts till ett levande museum.

Elever och lärare från den nutida Savilahti skola har redan besökt muséet för att pröva på skolgången från igår. Elever från andra skolor är också välkomna. Man kan t.o.m. tillbringa en hel dag i den gamla tidens skola och fördjupa sig i många ämnen, beroende på lärarens intresse av att fördjupa sig i lärarrollen från årtionden tillbaka.

Bespisningen kan också skötas enligt modell ”femtio år sedan”, såvida inte eleverna enligt gammal sed har med sig egen matsäck innehållande mjölkflaska och smörgåsar i ryggsäcken. En utställning bestående av ett tiotal ABC-böcker väcker särskilt de vuxna besökarnas beundran och det är spännande att söka just den ABC-bok som först öppnade dörrarna till kunskapens värld för en själv. □

Yhteystiedot/Kontakuppgifter:

Vähäkyrö-Seura ry,
Merikaarrontie 5, 66500 Vähäkyrö
pj./ordf. Reino Paloniemi,
p./tel. 050- 541 1745

Kaskisten kotiseutu- museoyhdistys sai Museovirastolta rahaa museorakennuksen kunnostamiseen. Kaskö hembygds- och museiförening fick bidrag från Museiverket för renovering av museibyggnaden.

Kaj Höglund

Museorakennuksien korjausta tuettiin

Reparation av museibyggnader understöddes

Museoiden vuoden 2009 harkinnanvaraiset valtionavustukset Pohjanmaan museon toiminta-alueella.

Museiverkets behovsprövade statsunderstöd för museerna 2009 på Österbottens museums verksamhetsområde

Orisbergin kappeli sai Museovirastolta tukea maalaustöihin. Orisberg kapell fick stöd från Museiverket för målningen.
Kuvat/Bilder: Kaj Höglund

Vaasan merimuseo sai vuonna 2009 avustusta luettelointiin. Vasa sjöhistoriska museet fick år 2009 bidrag för katalogisering.

■ Museovirasto myönsi vuonna 2009 avustuksina 510 000 euroa valtionosuuden ulkopuolella olevien museoiden hankkeisiin. Avustusta haki 201 museota, ja se myönnettiin 138:lle. Kokonaissummasta 45 % kohdentui kokoelmien luettelointiin, hoitoon, järjestämiseen ja konservointiin. Museorakennusten korjauksiin myönnettiin 46 % ja näyttelytoimintaan 8,5 % avustuksista.

31.100 € euroa kohdentui Pohjanmaan museon alueen museoille (viime vuonna 21 450€). Sen lisäksi Kristiinankaupungin museotoimi sai 10 000 € Äänimaisemia museossa –hankkeeseen ja Stundars 18 000€ Den virtuella tidsresan –hankkeeseen.

Pohjanmaan museon alueella keskimääräinen museoavustus oli 3 887 euroa (v. 2008 2 383 euroa). Avustuksen koko vaihteli 2 500 ja 5800 euron välillä. Alueellamme 8 museota sai valtionavustusta. Hakijoita oli 18. Lisäksi Maalahden museoyhdistys sai entistämisyavustusta 12 000 euroa Långforsin myllynrakennuksen maalaamiseen.

Päätökset tämän vuoden avustuksista tulevat huhtikuun alussa. □

■ År 2009 utdelade museiverket ett understöd på 501 000 euro till museerna, varav 31 100 € delades ut i Österbottens Museums verksamhetsområde (förra året var summan 21 450 €). Två innovativa projekt fick pengar från Museiverket. ”Äänimaisemia museossa” (Kristinestads museer) och ”Den virtuella tidsresan” (Stundars).

Understödens genomsnittliga storlek i Österbottens museums område var 3887 € (år 2008

2383 €). Understödens storlek varierade mellan 2500 och 5800 €. I vårt område fick 8 museer statsunderstöd. 12 museer av dem som ansökte blev utan. Av understödet kom 45 % för katalogisering, vård och konservering av museiföremål och 46 % för reparation av museibyggnader. Utställningsverksamhet fick 8,5 %. Malax museiförening fick restaureringsbidrag 12000 € för målningen av Långfors kvarn.

Beslut om årets bidrag kommer på början av april. □

Museoviraston entistämisavustukset vuonna 2009 Pohjanmaalla Museiverkets behovsprövade restaure- ringsbidrag för år 2009 i Österbotten

Museovirasto myönsi vuonna 2009 avustuksia kulttuurihistori-
allisesti arvokkaiden rakennusten korjauksiin kaikkiaan 2 092 800
(vuonna 2008, 1 019 000) euroa. Hakijoita oli 503 (vuonna 2008,
482) ja avustusta myönnettiin 231 (vuonna 2008, 200) kohteelle.
Suurimmat avustukset olivat yli 30 000 euroa.

Alueemme rakennukset saivat yhteensä 127 100 € (vuonna 2008,
65 700 €). Kohteita oli 21. Keskimääräinen avustussumma nousi ja
oli 6052 € (vuonna 2008, 4692 €). Kolme kohdetta oli kotiseutu- tai
museoyhdistysten omistuksessa. Loput olivat yksityisten, yhdistys-
ten tai kuntien ja kuntayhtymien omistuksessa.

År 2009 utdelade museiverket ett understöd på 2 092 800€ (år
2008, 1 019 000€) till restaurering av värdefulla byggnader. Musei-
verket fick 503 ansökningar (år 2008, 482) varav 231 (år 2008, 200)
fick bidrag. Största bidraget var över 30 000 €.

I Österbottens museums verksamhetsområde delades ut 127 100
€ (år 2008, 65 700€). 21 objekten fick stöd i Österbotten. Bidrag-
summan i medeltal steg och var 6052€ (år 2008, 4692€). Tre av bi-
dragsobjekten ägs av hembygds- eller museiföreningar. Resten är i
privat, förenings- eller i kommun- eller samkommunägo.

Museoviraston entistämisavustukset 2009 Museiverkets restaureringsbidrag för år 2009

Isokyrö, Orisbergin kartano, kirkko, Orisbergin kappelin kannatusyh-
distys: julkisivujen maalaamiseen pellavaöljymaalilla 20 000.

Isokyrö, Torpanmäki, päärakennus. Peltikaton maalaamiseen 900.

Kristiinankaupunki, Kruunuvouti Starcken talo, päärakennus,
Oksa Liisukka: seinäpapereiden konservointiin ja sisäpintojen kun-
nostamiseen 5 000.

Kristiinankaupunki, Kissanpiiskaajankuja 7, päärakennus. Peltika-
ton sekä sokkelin kunnostamiseen ja maalaamiseen 4 000.

Kristiinankaupunki, Kissanpiiskaajankuja 7, ulkorakennus. Ken-
gittämiseen ja maalaamiseen keittomaalilla 2 000.

Kristiinankaupunki, Kvist, päärakennus. Ulkokuorauksen maala-
amiseen keittomaalilla ja ikkunoiden kunnostamiseen ja maalaami-
seen 10 000.

Kristiinankaupunki, Smeds, huvudbyggnad för renovering av
fönster på farstuvist 3 000.

Kristiinankaupunki, Västerhannus, Lillstuga. För restaurering av rits-
pis 4 000.

Kruunupyy, Korholmen, päärakennus. Kahden huoneen pintojen
konservoinnin/restauroinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen 2 000.

Luoto, Antas, huvudbyggnad. För målning av fasader och för plåt-
tak med falsad plåt 10 000.

Maalahti, Långfors kvarn, Malax Museiförening r.f.: för renovering
och målning av fasaden och fönster 12 000.

Maalahti, Ahlstedt, bostadsbyggnad. För stockbyte och reparering av
brädfodring 5 000.

Mustasaari, Ek, bostadshus. För restaurering av fönster 8 000

Maalahden museoyhdistyksen (<http://museum.malax.fi/>) johto-
kunnan jäsenet Siri Hagback, Karl Gustaf Dahlsten, Nils Sund
sekä Pohjanmaan museon Kaj Höglund Långforsin myllyllä./
Malax museiföreningens (<http://museum.malax.fi/>) styrelse
medlemmar Siri Hagback, Karl Gustaf Dahlsten, Nils Sund och
Österbottens museums Kaj Höglund vid Långfors kvarn.
Kuva/bild: Gustav Smulter

Långforsin mylly maalausten jälkeen. / Långfors kvarn efter
målningen. Kuva/bild: Kaj Höglund

Mustasaari, Lindman huvudbyggnad. För målning av plåttak 2 000.

Mustasaari, Västerhankmovägen 286, huvudbyggnad. För målning
av vattentak 5 000.

Närpiö, Kyrkstallarna, Närpes kyrkliga samfällighet: för förnyande
av pärtaket 5 000.

Oravainen, Kimo Bruk, nedre bruket, Oravais Hembygdsförening rf
- Kimo Bruks Sektion: för målning av fyra byggnader med rödmylla
och linoljefärg 10 000.

Vaasa, Villa Kurtén, päärakennus. Ikkunoiden ja ovien kunnostami-
seen ja maalaamiseen pellavaöljymaalilla 5 000.

Vaasa, Vanhan Vaasan pappila (Haga prästgård), päärakennus, Vaa-

>>>

ITE-TAIDETTA - ANNAN KONST

Pohjanmaan museo on ollut mukana pohjoismaisessa hankkeessa, jossa esiteltiin ITE-taidetta Suomesta, Ruotsista ja Norjasta. Näyttely oli esillä museossa ja Vaasan kaupunginkirjaston Teemassa keväällä. Aiemmin se oli nähty Göteborgissa ja Arendalissa.

Österbottens museum deltog i ett samnordiskt projekt, som presenterade "annan konst" från Finland, Sverige och Norge. Utställningen ägde rum i museet och på Tema i Vasa stadsbibliotek i våras. Tidigare hade den setts i Göteborg och Arendal.

ITE-taide on käsite, joka on muodostettu sanoista ITSE TEHTY ELÄMÄ. Sana on vakiintunut arkipuheeseen 2000-luvulla. ITE-taide, sen tallennus ja tutkimus ovat saaneet Suomessa ainutlaatuiset mitat. Paitsi ITE-taiteilijoiden, tämä on myös asialle antautuneiden valo- ja elokuvaajien, tutkijoiden sekä Maaseudun Sivistysliiton ja ITE-museon ansiota. Suomalainen ITE-kirjallisuus on runsasta ja hyvin edustavaa.

Näyttelymme nimi oli samalla ANNAN KONST. Tämän näyttelyämme varten luodun käsitteen alle sopivat varsinaisen ITE-taiteen lisäksi kansantaide ja naivismi sekä monet muut omaehtoisen luomisen muodot.

Sytyttävässä näyttelyssämme voimme ihastella luontaisen luovuuden oivalluksia: eloisia romueläimiä, kutkuttavia ihmiskuvauksia sekä värikkäitä moskeijoita ja uskomattomia kullattuja katedraaleja. ITE-taide on samalla kertaa iloista ja vakavaa, räiskyvää ja syvällistä. Sille on leimallista estoton aitous ja tekijän antaumuksellisuus.

Pohjanmaan museon näyttely oli kunnianosoitus vaasalaiselle ITE-taiteen mestarille ja edelläkävijälle Edvin Hevonkoskelle (1923 – 2009). Samalla saatoimme pitää mielessä, että Pohjanmaan museo on esitellyt ja tallentanut tätä aiemmin väheksyttyä taidemuotoa jo parikymmentä vuotta. Edvinin suuri näyttely oli meillä esillä vuonna 1991.

Vaasan suosituimpiin nähtävyyksiin kuuluu Hevonkosken elämäntyö Edvininpolku. Se on kuntopolku ja valaistu latu, jota reunstavat ja elävöittävät kymmenet toistaan erikoisemmat veistokset sekä ihmeelliset rakennukset. Polun suurimpia julkiksia ovat myös pääkaupungin keskustassa esittäytynyt Tarja Halonen ja karkuteilläkin ollut Liekki-sonni. □

ITE-konst är ett begrepp, som blivit vanligt i vardagsspråket under 2000-talet. ITE-konsten samt dokumenteringen och forskningen av den har i Finland fått enastående dimensioner. Detta tack vare ITE-konstnärer, hängivna fotografer och filmare, forskare och icke minst Landsbygdens Bildningsförbund och ITE-museet. Den finska ITE-litteraturen är riklig och mycket representativ.

ITE-avajaiset 21.1.2010. Annan konst vernissage. M.A Numminen.
Kuva/bild: Erkki Salminen

Västerås laiva.
Kuvat/Bilder:
Kaj Höglund

Vår utställning bar namnet ANNAN KONST. Det här samlingsbegreppet, som skapats med syfte på vår utställning, omfattar förutom ITE-konst även folkkonst och naivism, vid sidan av många andra former för spontant skapande.

I vår inspirerande utställning var det möjligt att beundra det naturliga skapandets snilleblixar: livfulla skrotdjur, kittlande roliga människoskildringar, färggranna moskéer och otroliga gyllene katedraler. Den här konstformen kallas i Finland för ITE-konst. ITE står för det finska ITSE TEHTY ELÄMÄ – liv man själv gör. ITE-konsten är samtidigt glad och allvarlig, sprudlande och seriös. Den präglas av hämningslös äkthet och skaparens hängivenhet.

Utställningen i Österbottens museum var en hedersbetygelse till Edvin Hevonkoski (1923 – 2009) från Vasa, en mästare och föregångare inom ITE-konsten. Samtidigt kan vi hålla i minnet, att Österbottens museum har presenterat och dokumenterat denna tidigare ringaktade konstform redan under ett par decenniers tid. Edvins stora utställning arrangerades hos oss år 1991.

Hevonkoskis livsverk, Edvinsstigen, hör till Vasas populäraste sevärdheter. Den är en motionsstig och ett belyst skidspår, som pryds och levandegörs av tiotals skulpturer – den ena märkligare än den andra – och av underliga byggnader. De största kändisarna längs stigen är Tarja Halonen, som för en del år sedan kunde beundras i hjärtat av Helsingfors, och tjuren Liekki, som även varit på villovägar. □

>>>

Bragen ulkoilmamuseo Vaasassa sai avustusta museorakennusten kattojen korjaukseen. Brage friluftsmuseum i Vasa fick bidrag för takreparationer. Kuva/Bild: Kaj Höglund

san seurakuntayhtymä: koristemaalauksen konservointiin/restaurointiin (huonetilat 102, 110, 113, 123 ja väliovet) 10 000.

Vähäkyrö, Erkkilän mylly, tuulimylly, Vähäkyrö-Seura ry korjaussuunnitelman tekemiseen 1 200.

Vöyri-Maksamaa, Rekielto, Bengser, päärakennus. Ikkunoiden kunnostamiseen 3 000.

Museoviraston harkinnanvaraisten vuonna 2009

Museiverkets behovsprovade statsunderstöd år 2009

Kaskinen, Kaskö hembygds- och museiförening rf / Kaskö hembygdsmuseum 3 000 euroa museorakennuksen julkisivun ja ikkunoiden kunnostukseen.

Kristiinankaupunki, Kristiinankaupungin kaupunki / Carlsro 5 800 euroa luetteloinnin jatkamiseen, taulujen kuntokartoitukseen ja pieniin konservointitoimenpiteisiin sekä museorakennusten korjausten jatkamiseen.

Kronoby, Kronoby hembygdsförening rf / Tolvmansgården 4 000 euroa rakennusten korjauksiin sekä esinekokoelman luettelointiin ja digitointiin.

Malax, Petalax hembygdsförening rf / Petalax Hembygdsmuseum 4 800 euroa tuulimyllyn korjaukseen.

Nykarleby, Finlands svenska skolmuseum / Finlands svenska skolmuseum 2 500 euroa museorakennuksen katon korjaukseen.

Vasa, Föreningen Brage i Vasa rf / Brages friluftsmuseum 3 500 euroa museorakennusten kattojen kunnostamiseen.

Vaasa, Vaasan Merihistorian Yhdistys ry - Vasa Sjöhistoriska Förening rf / Vaasan Merimuseo 4 500 euroa esine- ja valokuvakokoelmien luettelointiin.

Vaasa, Vaasan Työväen kulttuuriyhdistys ry / Vaasan työväenmuseum 3 000 euroa säilytys- ja arkistointitilan rakentamiseen ja hyllyjen hankintaan. □

Kilens Hembygdsgård i Sideby
Kiilin kotiseutumuseo Siipyyssä

Kilen - Kiili

40 år med kultur och tradition - 40 vuotta kulttuuria ja perinnettä

Havet ger och havet tar.

De här orden finns inristade i berget vid Kilhamnen.

Kilens fiskeläge som ligger vackert placerat vid Bottenvikens strand var en tidsperiod i vår historia full av liv och rörelse. På den tiden var utgångspunkten fiske, säljakt, skeppsbyggeri och seglation. Det var bl.a. här, i och vid havet, folket fick sin försörjning. För dagens människa är havet och stranden ett ställe att koppla av vid, en plats att ladda batterierna i en hektisk värld.

Det har nu gått mer än 40 år sedan grundstenen murades och målet ”om ett levande hembygdsmuseum” som i tiden ställdes lever Kilen nu upp till. Idag fungerar Kilen som ett kulturcentrum med aktiviteter och evenemang så gott som varje helg under sommaren. Stor Hantverkardag, Kilens Visfestival och Barnens Dag för att nu nämna några stora årligen återkommande evenemang.

En bok värd att ha i bokhyllan.

Om allt detta som sagts ovan och lite till kan man läsa och njuta av i Boken om Kilen. Boken Kilen Kiili är en lifestyle bok med många vackra bilder att fördjupa sig i, texterna är korta, lättlästa och på tre språk. Här kan man följa Kilen under ett helt år, man kan ta del av tradition och kultur på ett mycket trevligt sätt. Text skriven av Anne Sjöqvist, fotograf Jukka Piironen och Sara Bondegård.

Maten på Kilen

Kilen kan stoltsera med ett kök som verkligen tillfredsställer smaklökarna. Man sätter stort värde på att råvarorna är närproducerade och av bra kvalitet. Kulturen och historien vävs idag in i maten. Under sommaren finns dagens lunch uppdukat från måndag – fredag mellan kl. 12-14 och delikatessbordet står dukat på söndagar kl.12-15. Familjefester och andra privata tillställningar ordnas enligt beställning året om. Hos oss kan du också övernatta, vi har bäddplatser för upp till 60 personer. □

Meri antaa ja meri ottaa.

Nämä sanat on kaiverrettu
kallioon Kiilin satamassa.

Kiilin kalastustukikohdassa, joka sijaitsee kauniisti Pohjanlahden rannassa, oli historiassamme aika täynnä elämää ja liikettä. Silloin lähtökohtana oli kalastus, hylkeenpyynti, laivanrakennus sekä purjehdus. Silloin mm. täältä ja mereltä saivat ihmiset elantonsa. Tämän päivän ihmiselle meri ja ranta ovat rentoutumisen paikkoja, jossa voi ladata akkunsu hektisessä maailmassa.

Nyt on kulunut enemmän kuin 40-vuotta, siitä kun peruskivi muurattiin ja tavoite ”elävästä kotiseutumuseosta” asetettiin ja elää Kiilissä. Tänä päivänä Kiili on kulttuurikeskus, jossa on tarjolla aktiviteetteja ja tapahtumia jokaisena kesän viikonloppuna.

Boken kan beställas via Kilen.

(06) 222 5611. info@kilen.fi

Kilen har öppet 1.6 - 31.8 varje dag mellan 10-18. Välkommen!

Kirjaa voi tilata Kiillistä.

(06) 222 5611. info@kilen.fi

(www.kilen.fi/suomeksi/) Kiili on auki 1.6.- 31.8. joka päivä klo 10-18. Kiilintie 90, Siipyy. Tervetuloa!

Isot käsityöpäivät, Kiilin viisufestivaalit sekä Lasten päivä ovat muutamia vuosittaisia isompia tapahtumia.

Kannattava kirjahankinta

Kaikesta yllämainitusta ja vähän lisää voi lukea kirjasta ”Kiili”. Kirja on ”lifestyle”, elämäntapa kirja monilla kauniilla kuvilla, joihin voi syventyä. Tekstit ovat lyhyitä, helppolukuisia ja kolmella kielellä. Kirjassa voi seurata Kiilin tapahtumia vuoden aikana, osallistua perinteeseen ja kulttuuriin hyvin mukavalla tavalla. Tekstin on kirjoittanut Anne Sjöqvist. Kuvat ovat Jukka Piironen ja Sara Bondegårdin ottamia.

Ruoka Kiilissä

Kiili voi olla ylpeä keittiöstään, joka todellakin tyydyttää makuhermot. Lähiuutetuille raaka-aineille sekä hyvälle laadulle asetetaan suuri arvo. Kulttuuri ja historia leivotaan tänä päivänä ruokaan mukaan. Kesällä lounas on katettu maanantaista perjantaihin klo 12-12 ja herkkupöytä on katettuna sunnuntaisin klo 12-15. Perhejuhlia ja muita yksityistilaisuuksia järjestetään tilauksesta vuoden ympäri. Täällä meillä voi myös yöpyä. Meillä on vuodepaikat 60 hengelle. □

Idén att grunda en hembygdsgård på Kilen dök fram i Sideby då Harald Teir, Artur Hermans och Joel Långvik badade rökbastu vid Bottenhavets strand stormdagen den 6 augusti 1967. Initiativet fick genast brett understöd, och planering samt förverkligande fördes raskt och energiskt vidare. Kilens Hembygdsgård invigdes högtidligt den 6 juli 1969 av republikens president Urho Kekkonen.

(Källa: <http://personal.inet.fi/yhdistys/centralin/swe/historia.htm>)

Idea kotiseutumuseon perustamiseksi Siipyn Kiiliin syntyi Harald Teirin, Artur Hermansin ja Joel Långvikin saunoessa savusaunassa Selkämeren rannalla myrskyisänä 6. päivänä elokuuta 1967. Aloite sai heti laajan tuen ja hankkeen suunnittelu sekä toteutus hoidettiin ripeästi ja energisesti. Tasavallan presidentti Urho Kekkonen vihki juhlallisesti Kiilin kotiseutumuseon 6. heinäkuuta 1969.

(Lähde: <http://personal.inet.fi/yhdistys/centralin/fi/historia.htm>)

Kuva/Bild: Benny Fors, IMG Media

Stundars gör tidsresa på nätet

Stundars museum i Korsholm har under drygt tio års tid utvecklat olika pedagogiska metoder för undervisningen i ett friluftsmuseum. Särskilt olika typer av tidsresor har visat sig vara omtyckta och användbara. Under en tidsresa förflyttas man till ett historiskt årtal och deltagarna får genom kläder, sysslor, verktyg samt roller och namn en inblick i hur livet kunde se ut.

Den här metoden förflyttar Stundars nu till den virtuella världen genom en tidsresa som skall finnas på Stundars hemsida våren 2010. Under resans gång får man följa Eriks 8 år och Hildas 10 år vandring genom Stundars-byn en sommardag i början av 1900-talet. Smedis Maria skall ha fest för sin hemvändande emigrantson och behöver hjälp med det ena och det andra. Den virtuella tidsresan visar illustrerade miljöer från Lanthandeln, Skolan, Bondstugan, Kvarnen, Smedens stuga och så vidare. Uppgifterna utförs som roliga spel och för den vetgirige finns förklarande texter om museiföremål och olika företeelser såsom emigration, skolgång, mathushållning, boende etc under särskilda flikar. I samband med Tidsresan finns även en separat frågesport där deltagarna får testa sina kunskaper. Tidsresan utvecklas med tanke på barn i åldersgruppen 6-12 år. Vår förhoppning är att regelbundet kunna utveckla den virtuella tidsresan med mera innehåll, spel och uppgifter. För projektet har Stundars fått stöd från Museiverket, Harry Schaumans stiftelse och Svenska folkskolans vänner. □

Stundars tekee aikamatkan verkossa

Stundarsin museo Mustasaareissa on runsaan kymmenen vuoden ajan kehittänyt erilaisia opettavaisia metodeja ulkoilmamuseossa. Erityisesti erilaiset aikamatkat ovat olleet pidettyjä ja käyttökelpoisia. Aikamatkan aikana siirrytään taaksepäin historialliseen vuoteen ja osanottajat saavat vaateuksen, touhujen, työkalujen ja roolien sekä nimen avulla katsauksen sen ajan elämään.

Stundars siirtää nyt tämän menetelmän virtuaaliseen maailmaan aikamatkan avulla, joka löytyy Stundarsin kotisivuilta keväällä 2010. Matkan aikana voi seurata Erikin, 8 vuotta ja Hildan, 10 vuotta vaellusta Stundarsin kylässä kesäpäivänä 1900-luvun alussa. Smedin Maria järjestää kotiinpaluujuhlat emigranttipojalleen ja tarvitsee apua yhdessä ja toisessakin asiassa. Virtuaalinen aikamatka näyttää kuvitteellisia ympäristöjä Kaupasta, Koulusta, Maalaistalosta, Myllystä, Sepän tuvasta jne. Tehtävät ovat hauskoja ja pelejä ja tiedonhaluisille löytyy selittäviä tekstejä erityisissä kansioissa museoesineistä ja erilaisista asioista, kuten siirtolaisuus, koulunkäynti, taloudenhoito, asuminen jne. Aikamatkan yhteydestä löytyy myös erillinen tietokilpailu, missä osallistujat voivat testata tietoaan. Aikamatkaa kehitetään ajatellen 6-12-vuotiaita lapsia. Toivomme, että voimme jatkuvasti kehittää virtuaalista aikamatkaa lisäämällä lisätlöä, pelejä ja tehtäviä. Stundars on saanut tukeaa projektia varten Museovirastosta, Harry Schauman'n säätiöltä ja Svenska folkskolans vänner'ltä. □

Vaihtuvat näyttelyt ja tapahtumat 2010 Tillfälliga utställningar och evenemang

Pohjanmaan museo, Museokatu 3
Österbottens museum, Museigatan 3

1.4.2010 - 27.5.2010

Metsähallituksen 150 -vuotisnäyttely
Forststyrelsens 150 år

11.4.2010 - 23.5.2010

Seppo Arina - surrealisti / surrealist

10.6.2010 - 25.8.2010

Kesäpäiviä-Elias Muukan suomalainen maisema
Sommardagar-Elias Muukkas finska landskap

9.9.2010 - 7.11.2010

Näkymätön käsi / Osynlig hand

11.6.2010 - 29.8.2010

Suomalainen puukko / Puukko - den finska kniven

1.10.2010 - 31.1.2011

Koiramäki

Pohjanmaan museo | Österbottens museum
10.6.2010 - 25.8.2010

Kesäpäiviä - Elias Muukan suomalainen maisema
Sommardagar - Elias Muukkas finska landskap

Luonnontieteellinen osasto ja Terranova, Museokatu 3

1.4. 2010 – 27.5. 2010

Metsähallituksen 150- v näyttely "Aikapuu"

15.9.2010 – 24.10. 2010

Vuoden luontokuva 2009

17.11. 2010 – 21.11.2010

Wildlife luontoelokuvafestivaali

16.11. 2010– 31.1.2011

Seksi! - Pariutumisen luonnonvoimaa

Vaasan taidehalli, Senaatinkatu 1
Vasa konsthall, Senatsgatan 1

9.4. 2010 -25.4.2010

AIR, Uusikarlepvy, kansainvälisen verkoston taiteilijoita
AIR, Nykarleby, internationella konstnärsnätverk

30.4. 2010 -16.5.2010

Vaasan kuvataidekoulu, kevätinäyttely
Vasa bildkonstskola, vårutställning

21.5. 2010 -13.6.2010

Eva-Lotta Dahllund, Johan Grönlund, Mari Mathlin,
Pia Sieppi, Minna Öberg:
tilateoksia, käsitteitä, maalauksia, piirustuksia
installationer, konceptkonst, målningar, teckningar

18.6. 2010 -12.8.2010

Maita piisaa - Land vi ha

27.8. 2010 -26.9.2010

Vaasan taiteilijaseura, vuosinäyttely
Vasa konstnärsgille, årsutställning

24.9. 2010 -25.9.2010

Girl Power, tyttöjen messut - flickornas mäsä

8.10. 2010 –31.10.2010

Finnish-Bulgarian Art Project, Daniela Todorova, Todor
Todorov, Elina Försti, Liisa Malkamo: maalauksia ja veis-
toksia / målningar och skulpturer

5.11.2010 –28.11.2010

Marcus Lerviks & Co, video - Marcus Lerviks & Co, video

9.12. 2010–31.12.2010

Vaasan taidekerho, vuosinäyttely
Vasa konstklubb, årsutställning

Huom. Tarkista näyttelyiden aikataulut museon infosta
(puh. 06-325 3800) tai nettisivuilta www.museo.vaasa.fi

Obs. Kolla utställningarnas tidtabell från museets info
(tel. 06-325 3800) eller web-sidor: www.museo.vaasa.fi

**Tikanojan taidekoti. Hovioikeudenpuistikko 4
Tikanojas konsthem. Hovrättsplanaden 4**

14.4. 2010 – 1.6.2010

Hurmio - Anna Kortelaisen kokoama näyttely

20.4. 2010 – 1.6.2010

Paula Blåfieldin 50 -vuotisjuhlanäyttely Piha kappelissa

12.6. 2010 – 29.8.2010

Floromania

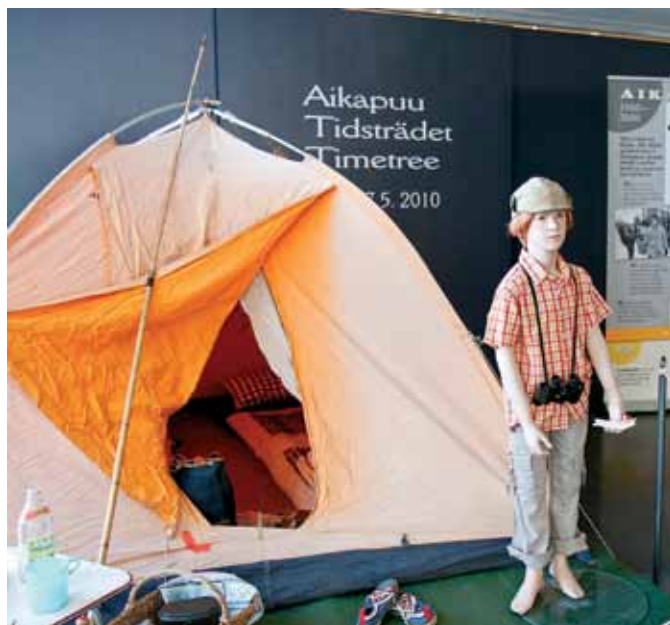
**Kuntsin modernin taiteen museo. Sisäsatama
Kuntsi museum för modern konst. Inre hamnen**

27.3. 2010 – 23.5.2010

Ars Fennica 2009 - voittajan Jussi Kiven yksityisnäyttely
& Niemistöjen nykyaiteen kokoelman teoksia vierailulla

2.6. 2010 – 15.8.2010

Nuevas historias - Espanjalainen nykyvalo kuva & Miro,
Tápies, Picasso, Canogar - klassista espanjalaista
nykyaiteidetta

**Luonnontieteellinen osasto ja Terranova
1.4. 2010 – 27.5. 2010**

Aikapuu

**POHJANMAAN MUSEO ja TERRANOVA - Merenkurkun luontokeskus
ÖSTERBOTTENS MUSEUM OCH TERRANOVA – Kvarkens naturcentrum**
Museokatu 3, p. (06) 325 3800. Avoinna ti, to, pe 10-17, ke 10-20, la-su, 12-17
Museigatan 3, tfn (06) 325 3800. Öppet tis, tor, fre 10-17, ons 10-20, lör-sön 12-17

VAASAN TAIDEHALLI / VASA KONSTHALL, Kaupungintalo, Senaatink. 1
p. (06) 325 3770. Avoinna ke-pe 12-18, la-su 12-17
Stadshuset, Senatsgatan 1, tfn. (06) 325 3770. Öppet ons-fre 12-18, lö-sö 12-17

NELIN-CRONSTRÖMIN TAIDEKOTI / NELIN-CRONSTRÖMS KONSTHEM
Rantakatu 15 B. Vierailut sovitaan Pohjanmaan museosta, p. (06) 325 3800
Strandgatan 15 B. Besök beställes från Österbottens museum, tfn (06) 325 3800

SUNDOMIN MUSEO / SUNDOM MUSEUM, Myrgrundintie 473
p. (06) 325 3800. Avoinna tilauksesta / Öppet på beställning.

VANHAN VAASAN MUSEO, Kauppiaankatu 10, p. (06) 356 7087
Avoinna 21.6. - 22.8.2010 to-su 11-17

Pohjanmaan museon tutkijat
Anne Majaneva-Virkola, Pentti Risla sekä
Museoviraston Vaasan aluetoi-
miston tutkijat Leena Koivisto, Kaisa
Lehtonen, Annika Harjula-Eriksson ja Maria
Kurtén Björköbyn Svedjehamnissa. Kuvas-
ta puuttuvat Museoviraston Meriarkeologi-
an aluevastaava Maija Matikka, aluetaide-
museotutkija Jaakko Linkamo sekä kuvan
ottaja: Kaj Höglund.
Forskarna Anne Majaneva-Virkola och
Pentti Risla från Österbottens museum
och forskarna Leena Koivisto, Kaisa
Lehtonen, Annika Harjula-Eriksson och
Maria Kurtén från Museiverkets lokalbyrå i
Vasa i Svedjehamn, Björköby. Från bilden
fattas regionansvarig för Museiverkets
marinarkeologiska enhet Maija Matikka,
regionkonstmuseiforskare Jaakko Linkamo
och landskapsmuseiforskare Kaj Höglund
som tog bilden.

Ota yhteyttä maakunta- ja
aluetaidemuseotyötä tekeviin tutkijoihin!

Ta kontakt med forskare som
gör landskapsmuseiarbete!

Kaj Höglund,
maakuntamuseotutkija/landskapsmuseiforskare
kaj.hoglund@vaasa.fi
puh./tel. (06) 325 3805 ja/och 0400 669 039

Jaakko Linkamo,
aluetaidemuseotutkija/regionkonstmuseiforskare
jaakko.linkamo@vaasa.fi
puh./tel. (06) 325 3786 ja/och 0400 803 786

Anne Majaneva-Virkola,
rakennustutkija/byggnadsforskare
anne.majaneva-virkola@vaasa.fi
puh./tel. (06) 325 3795 ja/och 040 531 3918

Pentti Risla,
maakunta-arkeologi/landskapsarkeolog
pentti.risla@vaasa.fi
puh./tel. (06) 325 3813 ja/och 040 702 8199

Kaikkien henkilöiden postiosoite on sama:
Address till alla är samma:
Pohjanmaan museo / Österbottens museum
PL/PB 3, 65101 VAASA / VASA

Käyntiosoite/besöksadress: Koulukatu 2, Vaasa /
Skolhusgatan 2, Vasa
(varaa aika /tidsreservering)

Pohjanmaan maakuntamuseon toiminta-alue.
Pohjanmaan aluetaidemuseo toimii myös
Keski-Pohjanmaalla.
Österbottens landskapsmuseets verksamhets-
område. Regionkonstmuseet verkar också
i Mellersta Österbotten.

